

Tabidorvm theatrum: sive pthisios, atrophiae, et hecticae xenodochium / [Christopher Bennet].

Contributors

Bennet, Christopher, 1617-1655.

Publication/Creation

Londini : Typis T. Newcomb, impensis S. Thompson, 1656.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/wyekfjaz>

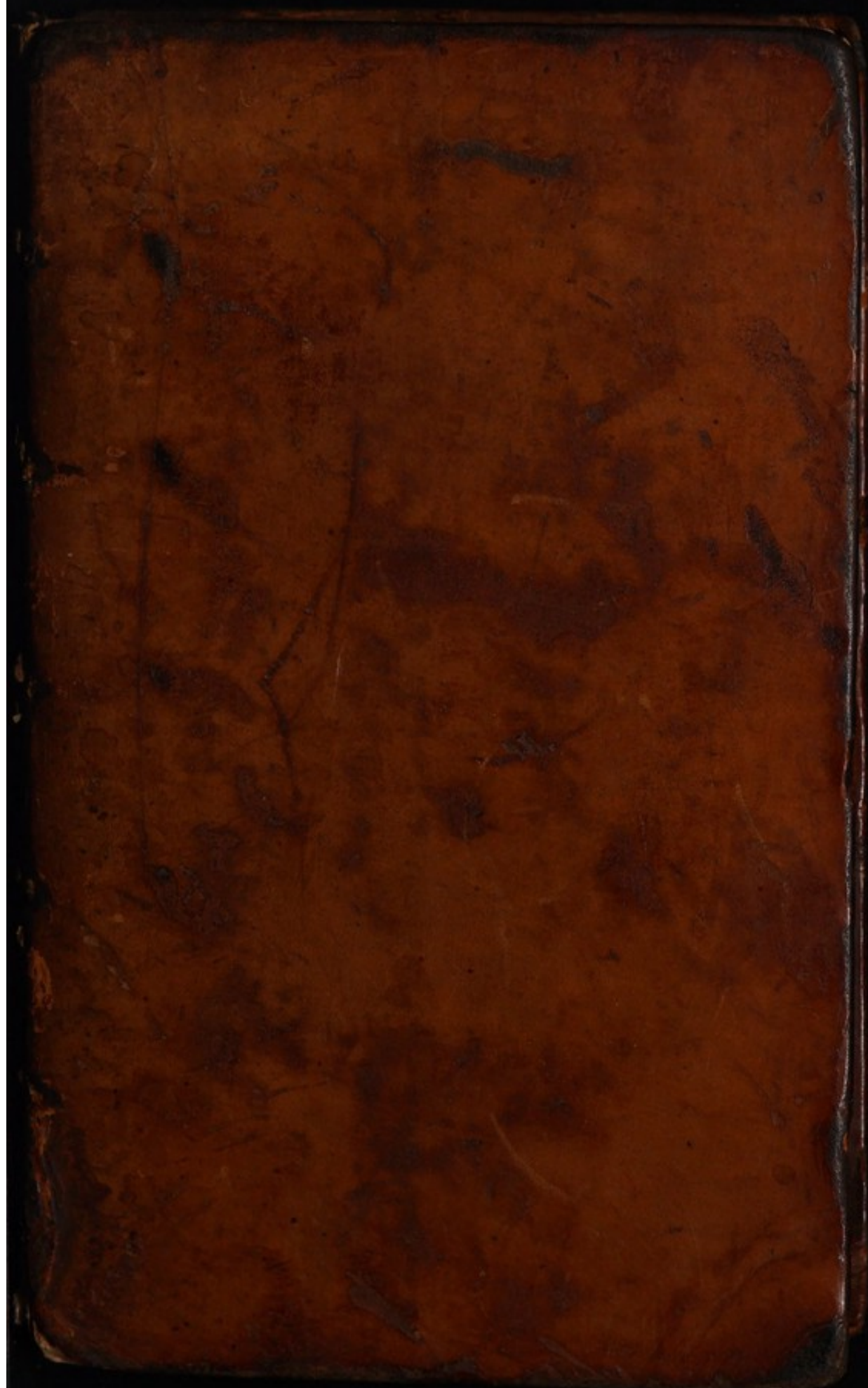
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

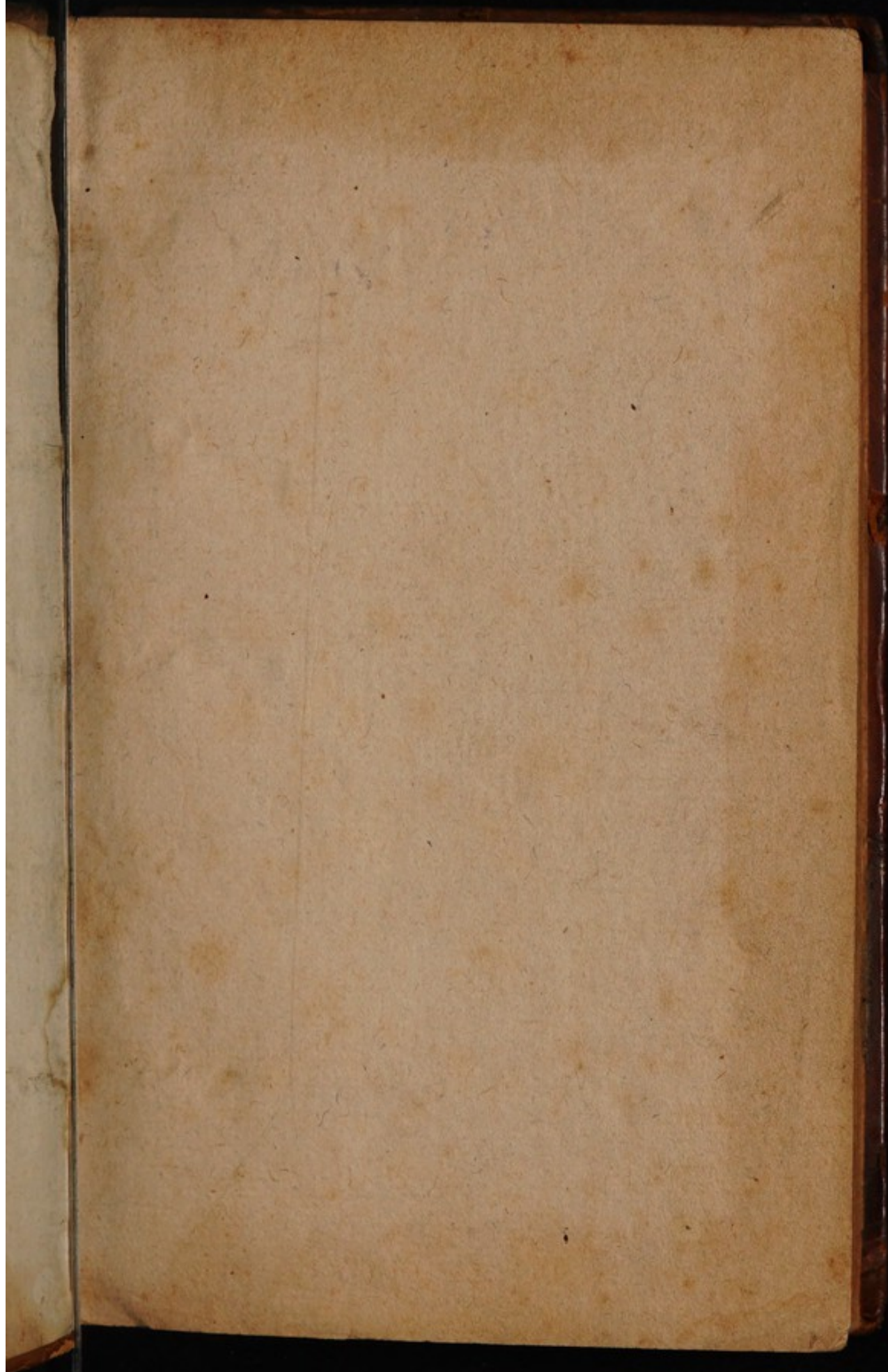

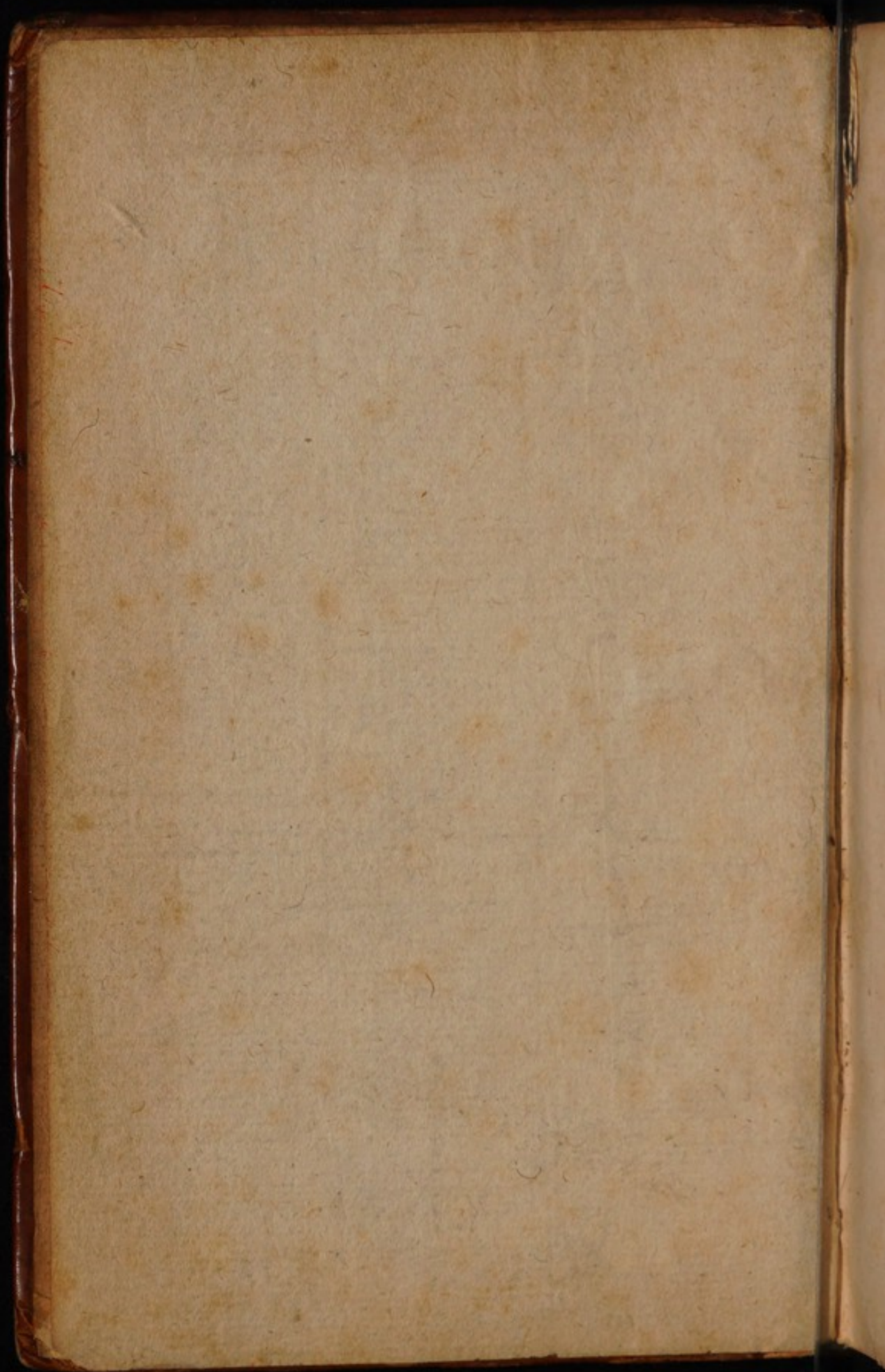
A. Warmont
1859

13265/A

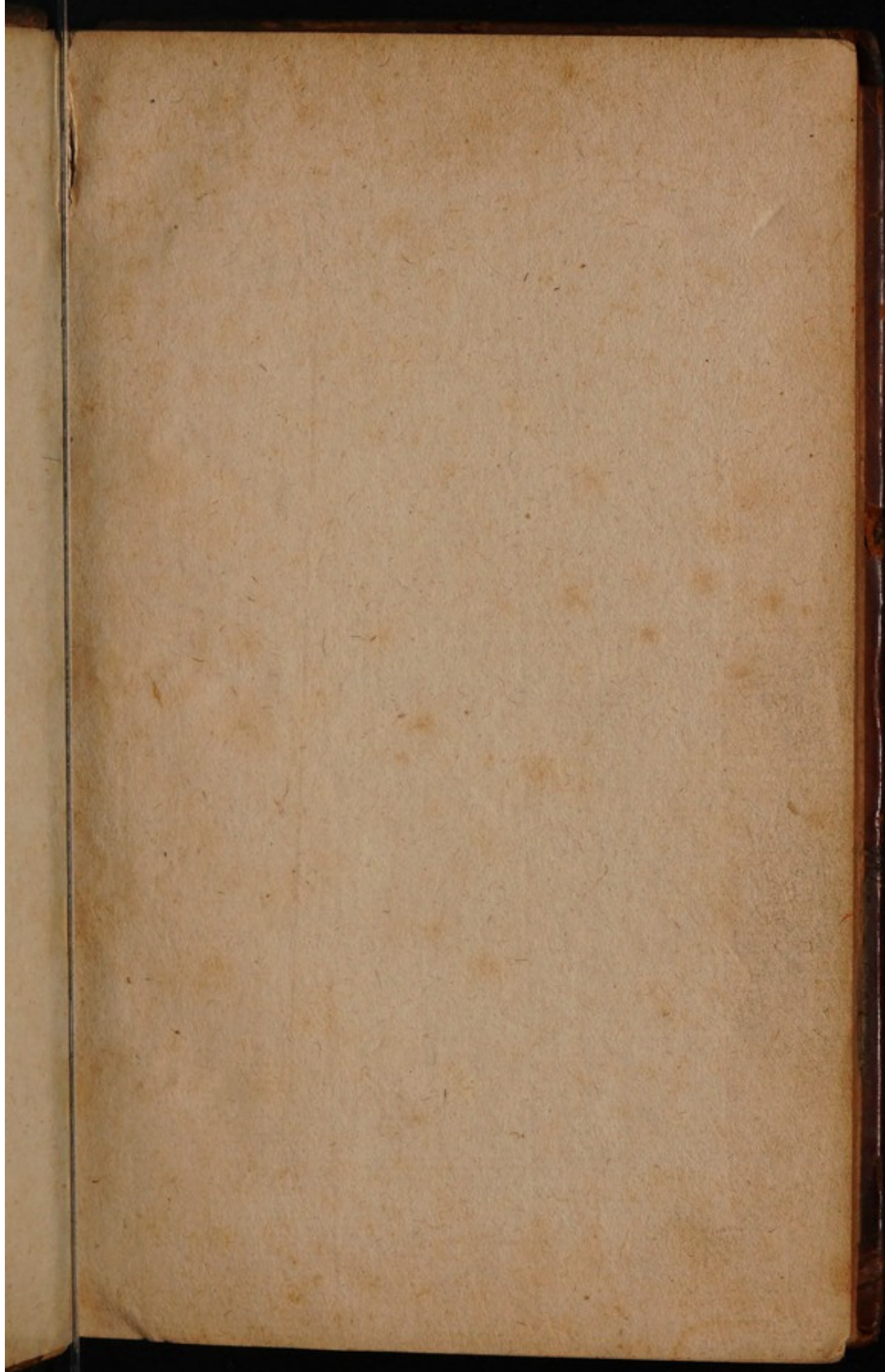
Bennet

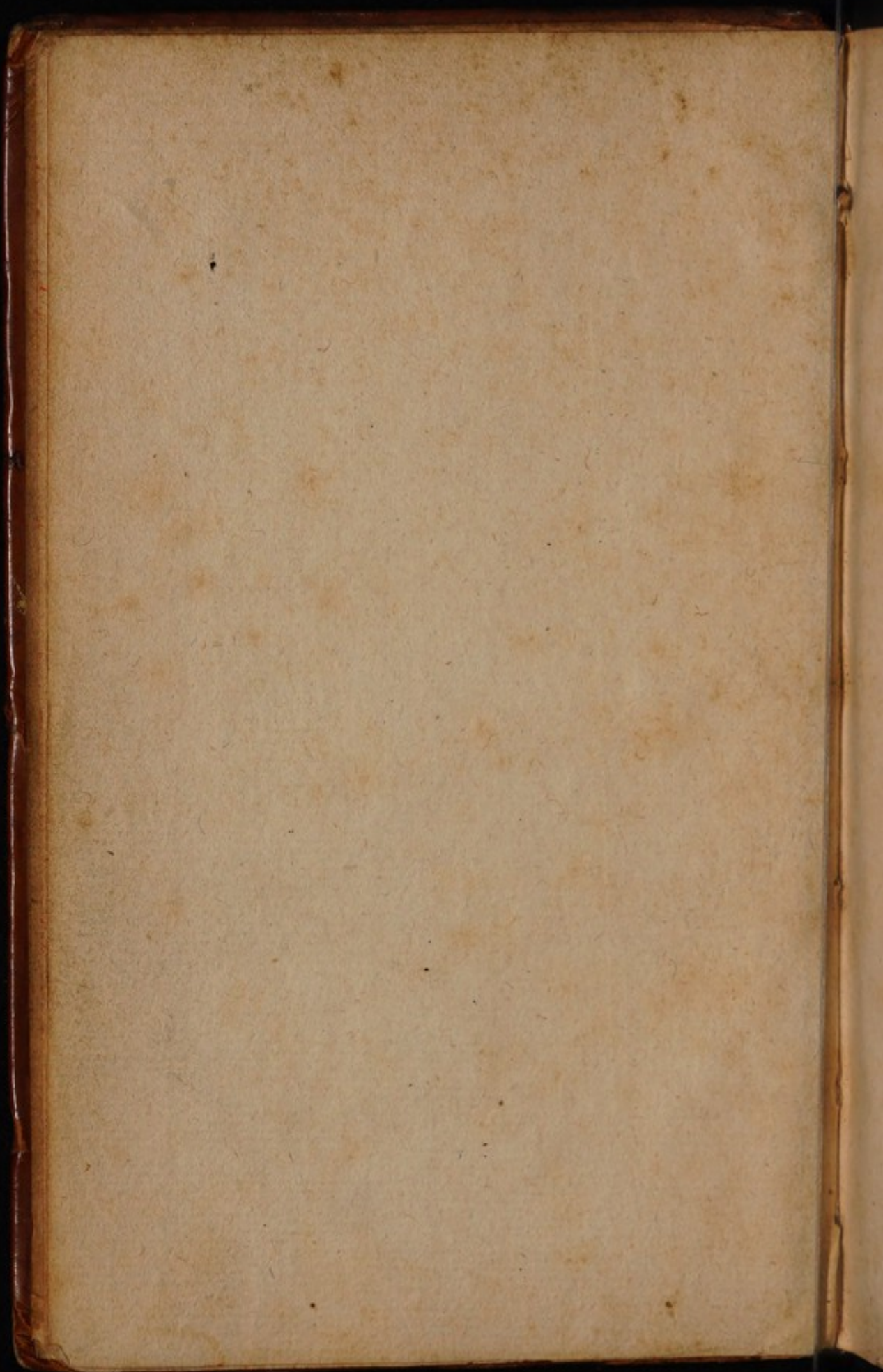

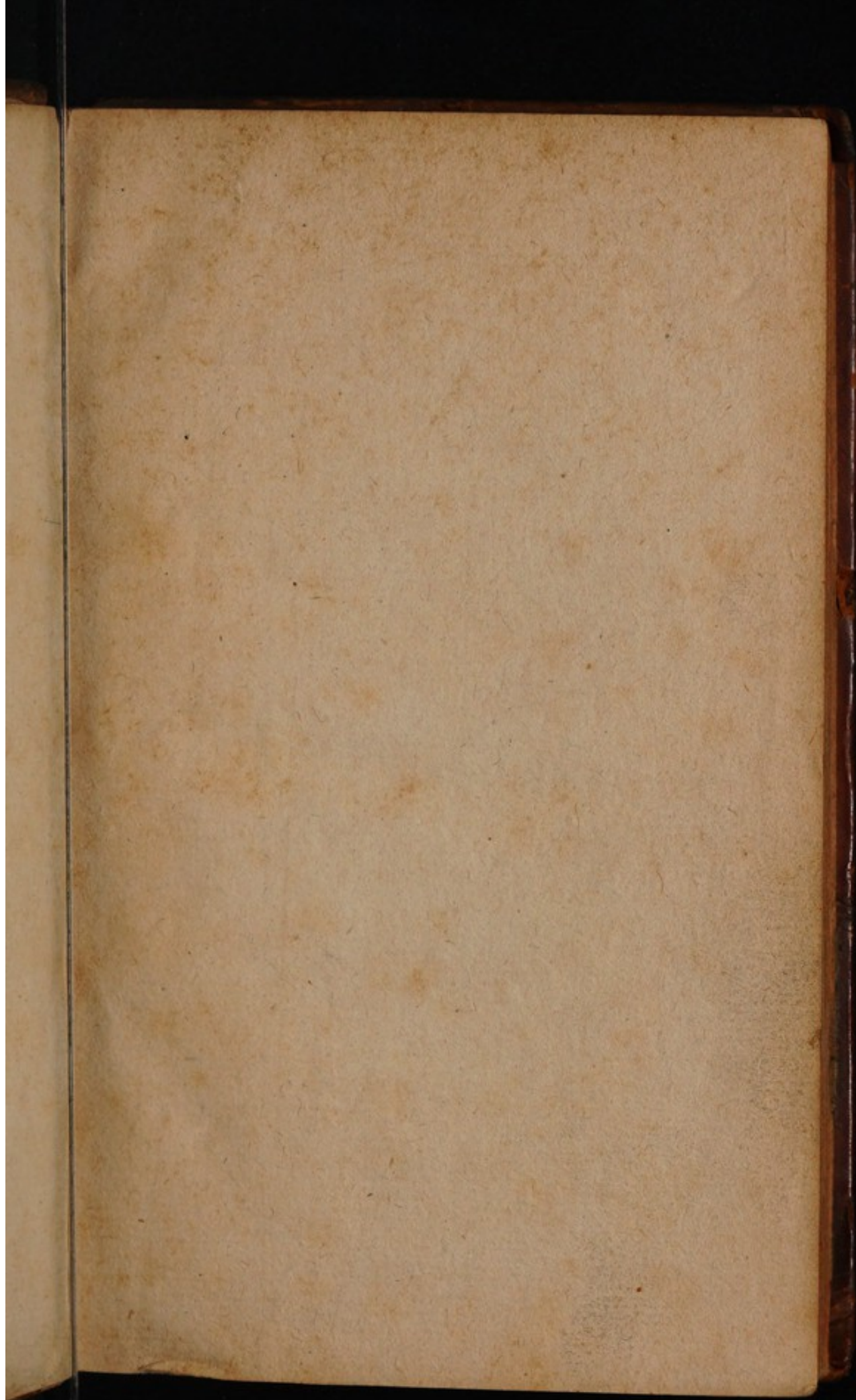

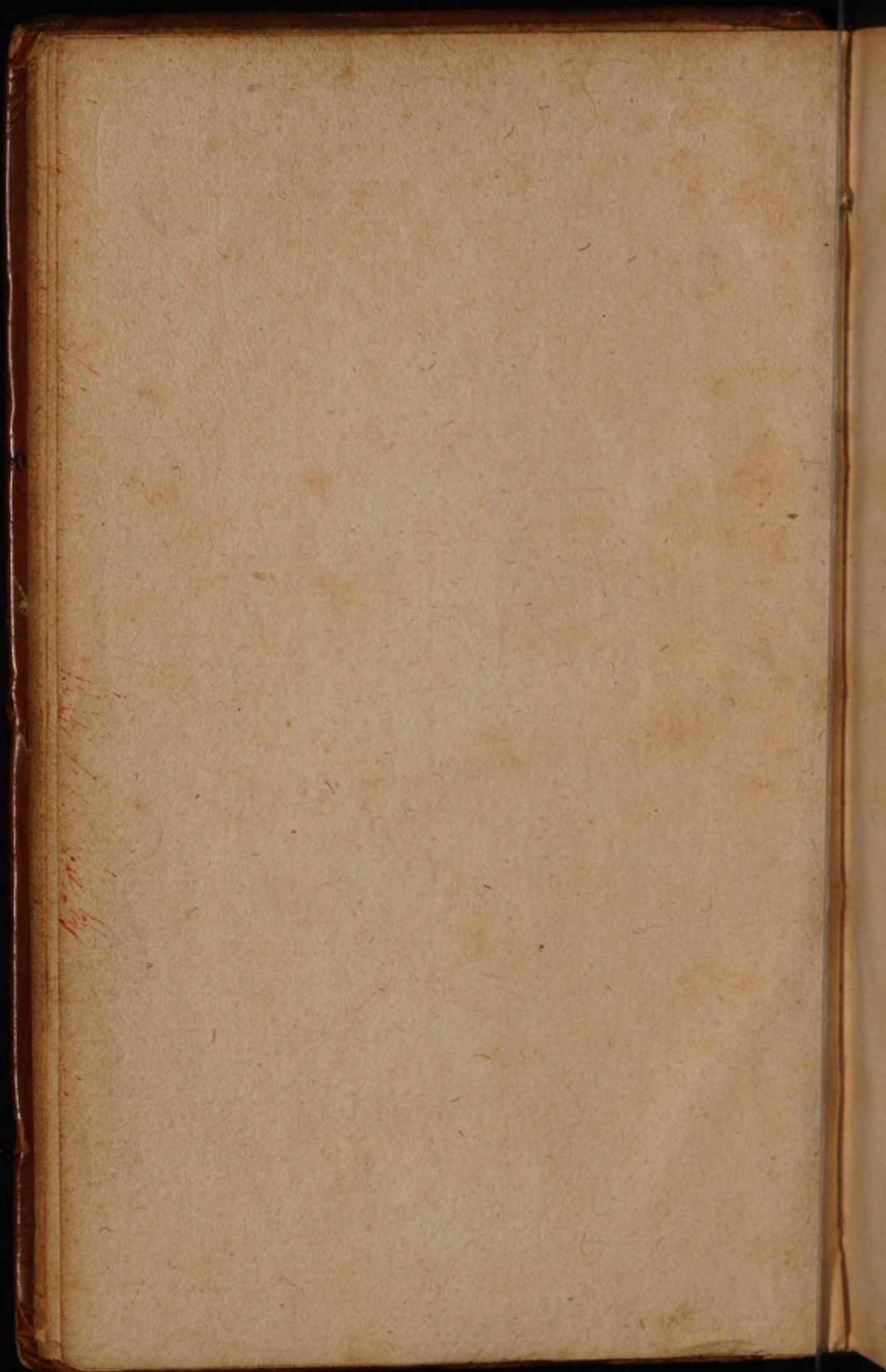

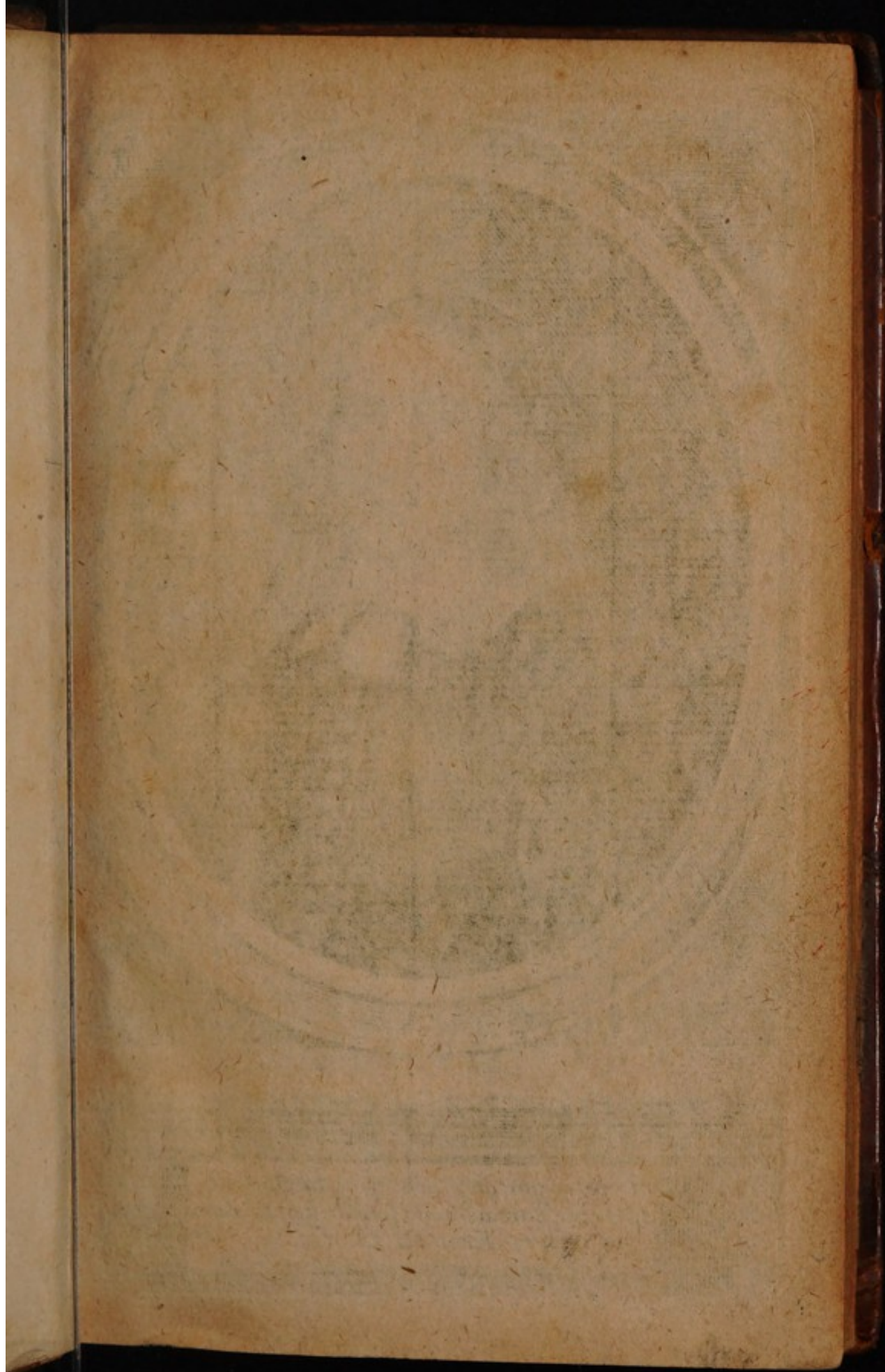

Hospitijs quicumq; petis, quis Incola tanti
spiritus. Egregia hinc, Consule, scripta dabunt
Chr: Terme, M.D. C.L:
Eombart sculpsit

Ex lib. St. Monre.
TABIDORUM 42550
THEATRUM:
SIVE
PTHSIOS, ATROPHIÆ,
& HECTICÆ
XENODOCHIUM.

AUTHORE
Christophero Benedicto,
M. D.

Collegii Londinensis Socio.

LONDINI,
Typis *Tho. Newcomb*, Impensis *Sam.
Thompson*, ad insigne Equi candidi in
Cœmeterio Paulino, 1656.

6. 27. 1852

THE
NEW
METHUEN
METHUEN

THE
NEW
METHUEN
METHUEN

CLARISSIMO
ET
ORNATISSIMO VIRO,
DOM.

D. Prujeano,

COLLEGII
Medicorum Londinensium
Præsidi. S.

Uisquis inve-
recundius otia
tua interpellat,
Præses Excel-
lentissime, in Naturam
(cujus minister Medi-
cus) piaculum admisisse

A 3

vide-

Epistola

videatur. Te tamen scif-
sitante, aliisq; Societatis
Collegis, Meditationes
nostras de Tabe, nec non
seriem remediorum reti-
cere nolui, & ut iussis ve-
stris inservirem, literis
mandavi; Malim enim
aliqua temerè effutire,
quàm tibi cæterisq; Col-
legis, quibus tam arcte
humanitate & amicitia
devinctus fui, in mini-
mis aut maximis (quan-
tum valuerim) defuisse.
Præstiti itaque; Sed ne
quo-

Dedicatoria.

quorundam stomachis
insolitorum ingluvies
nauseam concitaret, exer-
citationes aliquot cum
historiis & experimentis
apodicticis, vice condi-
menti, præmittere visum
est. Si quippe quæ in a-
trio prælibantur placue-
rint, quæ in Theatro
comparata sunt ingenio-
sissimis & modestioribus
(i.e.) doctissimis, qui se-
met multa latuisse cog-
noverint, gratissima fore
duxerim, an coeteris arri-
serint,

Epist. Dedicat.

serint, parum refert, ne-
que enim illis invigila-
verit

Tuis addictissimus,

Novemb. 26.
An. 1653.

C. B.

PRÆMISSUM
LECTORI
ALLOQUIUM.

IYpis tandem vel in-
vitus foetoram abor-
tivam permisi, non
quippe præconce-
ptam, sed superfoetationis obi-
ter advenientis prolem in lu-
cem edidi; manumissam tamen
non dimicantis laurum, sed ve-
ritatem asserentis olivam re-
portaturam minimè dubita-
rem. Noluit insons sacrosan-
ctas Methodi Medicæ leges vi-
olare, multo minus conculcare;
ut tamen soveatur & adolescat,
maluit scaturiginis crystallini
mo-

AD LECTOREM.

momentum è fonte fuxisse,
quàm rivulorum turbidorum
& spurcitie diffluentium an-
fractus numerosos confectari.
Nec aſpernabere, quia incana
aut nuperrimè acceſſit; obſer-
vationum enim certitudine,
opinionum aliquot antiquitùs
receptarum fallaciam fideliter
ac ſuccinctè perſtrinxit, noluit-
que Matris craſin & præcepta
ex Authorum tantummodo ca-
ptu diſcere ac metiri; nec ſibi
omnia verba olim inventa &
parata ſuffecerint, ſed nonnulla
de novo fabricandi licentiam
aſſumpſit; rebus etenim, non
verbis à cunabulis incubuit.
Pedes porrò non ex vulgari nu-
tu componere didicit, ſed extra
tritam

AD LECTOREM.

tritam aliquoties errantium semitam transposuisse ausa est. Maluit denique (quod condonent ingeniosissimi) Naturam ipsam, quàm ejus simias venerari & contemplari.

*Quo me cunque rapit tempestas,
deferor hospes;
Nullius addictus jurare in
verba Magistri.*

Viro

F
Lac
Ope
Fin
Sala
Ress
Ad
Ving
Face
Et in
Ima
Val
Dic
Val
Sala
Hic

Viro Doct. ssimo ac sibi Amicissimo
DOMINO
Doctori BENNET,

*Vestibulum Theatri Tabidorum
edenti :*

Gratulatio Collegæ.

PErimus (ecce!) nos Laryngis uvidi
Malo petiti, & humidâ graves lue:
Facient quibus cruenta tussis imperat
Locis in omnibus; nec ullus attulit
Opem gementibus: truces ad inferos
Fit indies acerba pronior via,
Satûrque stertit Orcus. Alma sed Salus
Respexit, & dedit miserta vindicem.
Ades (Amice!) mente promptius & manu;
Vetusta pharmacis novis fugans mala.
Facessat orbe anhela tussis illico,
Et inquilina cordis Hæctica exulet
Feralis; & Marasmus ipse marceat.
Valete saccharûmque, Lac, tabellâque
Dicata pectori humido, & tenax Lohoc.
Valete denuo. Renidet ecce jam
Salus reversa; cumque tæbe Luridâ
Hinc vena non timetur amplius.

AD

AD
DOCTISSIMUM
BENETTVM.

R Arrior ingenii proles vitalis in ævum,
Quin patitur morbos pagina nata suos.
Illam vel primis Lethargus possidet annis,
Illam Marcor habet, vermibus illa scatet.
Hanc rapit ad fœdas turpis Diarbæa cloacas,
Atque excrementis chartula plena perit.
Perdidit & varios Febrilis Flamma libellos,
Quorum post cineres gloria rara venit.
Sed tua progenies fœlici sisdere vivet,
Ludet & extremum pagina sana rogam.
Lethalis tabes tibi longos attulit annos,
Quæ mors est aliis Hæctica, vita tibi.

THO. CROYDEN, M.D.
Coll. Lond.

AD

AD ORNATISS.
DOCTISSIMUMq; VIRUM
DOM.

Dr. BENEDITUM,

Vestibulum edentem,

IAm novum lumen reflexos canales
Lustrat, & clausi maris unda monstra,
Et dolos cecis sinubus natantes
Detegit orbi.

*Qua lues, quod prefluvium quietos
Turbat, humanos stimulatve fluctus:
Hostis utque intus muria nocivus
Vellicat acri.*

*Et patet Pirata salinus aëctum
Pectus infestans tenerosque tractus,
Ultimo dulces populans liquores,
Prædia vitæ.*

*Plura quid? nobis tuus est (Amice!)
Lumen, ast illis scopulus, libellus;
Namque Piratæ, latitansque prado
Naufragus inde.*

Ecco

*Ecce Tabes, & malefida Tussis
Vi tuâ fracta pereunt, Senilis
Cymba delusa est, minitansque venis
Unda reducta.*

GEO. ROGERS, M.D.

Coll. Lond.

PERI-

PERITISSIMO AUTHORI:

Medicorum Sagacissime!

*C*ujus Vestibulum plura,
Quam aliorum Aedes & Prædia continet:
Ea inscribentis modestia est,
Id Scripti pondus & momentum.
In angustiis Latus, brevitæ Copiosus;
Moli non vacas, sed Utilitati.
Tramite incedis,
Aliorum pedibus aut nimis Ignoto,
Aut Difficili nimis.
Eodemque in Pelago quo alii Naufragium,
Tu Portum reperisti.
Tanti interest,
An quis Sciat, an se scire Credat;
Persuasum scilicet, an exploratum habeamus.
Pithin discutis,
Non Authorum tantum Testimonio,
Sed Damno tuo:
Idem nempe aliquando extitisti
Et Ager, & Medicus.
Hand facile dictu,
Gravius laboraveris, an Gloriosius evaseris.
Tabidorum Theatro prælusorium hoc opus,
Marcescentis olim Tui, & penè Sceletus
Anatome.

(2)

Securi-

Securiorem nusquam Lector adhibeas fidem :

Sensit, Curavit, Scripsit.

Quo alimenta debent ingeri,

Quo distribui doces ordine ;

Medici nescio, an Oraculi fide :

Adeo tuô spretô Tripode,

Non Dapes quidem, sed Escam arripiamus ;

Nec Vesci videamur, sed Capi potiùs.

Quid Sanguinem suo tingat rubore :

Quo sputa singula excernuntur omine ;

Quantum Lac noceat, quantum Dulcia ;

Quid Fonticuli,

Quid Sudor valeat,

Quid Suffumigia :

Hec omnia brevi. Multi loquacius tacent.

MART. LLUELLIN, M.D.

Coll. Lond.

id est;
Tῶν ἀνθρώπων ὁ κόπος ἡδονταί ποτέρον φιλοπέται
καὶ ἀεισηταί καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φυλογομυνοῦσάιτε
καὶ φιλόπονοι ἐδωδοὶ καὶ ἀποτοι καὶ ἀπο τετέων χρῆ
ἐνδυμέεσθαι ἐνδεα. i. e.

id est;
Dulcis;
Hominum quoque victus ratio, quam maxime
delectantur inspicienda, an potui & cibis & otio
dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeant,
& an edaces sint, & à potu sibi temperent. & ex
his singula reputare oportet. Hipp. lib. de aere,
locis & aquis, Sect. 3.

id est;
Dulcis;
Ἦν μὲν γὰρ ὡς εὐρετόν ἐπὶ τέτοις πρὸς ἐκάστω φύσιν
ὅτι μέτρον καὶ πόνων ἀειθροῦ, μὴ ἔχον ὑπερβολὴν
μήτε ἐπὶ πλέον μήτε ἐπὶ τὸ ἐλάσσον, εὐερίτο αὐ
ὑγίει τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκρίτως. i. e.

id est;
M.D.
Si quidem præter hæc inventa fuerit ciborum
mensura, & laborum ad unamquamque naturam
numerus, ita ut excessus neque supra neque infra
modum fiat, inventa sane exacta fuerit sanitas.
Hipp. lib. de diæta, Sect. 4.

Τὰ γὰρ ἀνόμοια σασιάζῃ, καὶ τὰ μὲν δάσων, τὰ δὲ
χολαίτερον πέσῃ. i. e.

Seditionem enim movent quæ sunt inæqualia,
aliâque citius alia difficilior concoquuntur. Hipp.
lib. 1. de flatib. Sect. 3.

Τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν (σιτίων ἴσων ἴσως τρέφῃ),
ὑπὸ δὲ τῶν σῶμα τὰ (σιτία κρατέῃ) ἐπὶ τὸ πλέον
ἢ ἐλάσσον προσενέσκει ἢ ὡς ἄλλο μέγεθος κρα
τέῃ ἢ καὶ τὰ (σιτία. i. e.

Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur,
à corpore verò cibi superantur : ubi verò plus aut
minus ingesserit aut alioqui mutatus fuerit, supe-
ratur, superantur etiam & cibi. Hipp. lib. de locis
in homine, Sect. 4.

Ἀνάσκη γὰρ ὁκόταν τὴν τέλειων χρεῖων καὶ ἐφ' ἑαυτῶ
σῆ, ἐνθεν τε ἐξέσηκεν, ἔ μόνον τὸ τοῦ χρεῖων νοσηρὴν
γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐνθα ὀπιχθῆ, ὑπερπυπλάμειον,
ὁδυνη τὲ καὶ πόνον παρέχειν. i.e.

Cum enim horum aliquid secesserit, & per se
constiterit, necesse est non solum locum ex quo
excessit morbo tentari, sed cum etiam in quem
nimia copia influxerit, dolore & labore vexari.
Hipp. lib. de Nat. hom. Sect. 3. circa initium.

LECTORI.

LECTORI.

Quando amicissimus Au-
thor (Lector benevole)
priusquā Theatri sui Ve-
stibulum publici juris faceret,
nostram de utrisq; hisce Exerci-
tationibus sciscitari sententiam
dignaretur; ego ibi illico, vi-
deri mihi quam plurima in u-
troque opusculo & suæ landi &
rei medicæ profutura: Sub-
junxi tamen liberè, parum tech-
nice condidisse, Vestibulum sci-
licet Theatro majus. Ad hæc
etiam quandoque Latinæ linguæ
in aliquibus vero Prisciani
(quod apud nos dici assolet.)
cranio

cranio minus consuluisse. Pe-
toralia interim, Spirabilia,
Spiritalia, quibus pulmones
parièsque respirationi dicatas
nominibus fictitiis aut saltem
minus medicè usurpatis insinu-
asse visus est, (cum multis id
genus) prorsus reticui, quoni-
am de istiusmodi præmonitum
voluisse Lectorem in alloquio suo
(quod vocat) adverteram. Hoc
dicto subrisit quidem ille, retulit
tamen se rebus operam, non voci-
bus dare; denique non Gram-
maticam, non Architectonicen,
sed Medicinam exercere. Ex-
cuso tandem Theatri Vestibulo
non ita diu erat, quo mihi repor-
tauit audivisse sese alios etiam
non paucos sui amicos mecum

una

una sentire, imo quosdam securitatem ejus & incuriam palam redarguere. Rogavit itaque (quando operi ipse non vacabat) ut utrumque Tractatum amicitiae ergo revisem.

Quid multa? parvi; Instrumenti unius atque alterius Figuras exsculpendas curavi, eorumque (quoniam ipsi defuere) descriptiones & usus supplevi; Paragraphis quibusdam obscurioribus claritatem (quoad ipse permisit) conciliavi; denique corrente calamo (quo solo per otium licuit) singula peragravi; multa tamen (quando sic Author nullo modo non voluit) praetermisi, ne alieno in opere ingenio nostro

*noſtro nimis arrogaffe videar,
aut candori tuo anſam præripuiſſe. Vale.*

M. L L U E L L I N, M.D.
Coll. Lond.

---

tamen
confiſſi
termiſſi
minuere
ventu
res ep
ut in o
lutum
ries, cu
doſim
doris ex

I.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De subtractione Alimentorum, ingerendi
ordine, ut & de Dieta moderamine.*

Si quilibet cibus ope caloris
funditur, & humidi acescen-
tis perluitur, ita ut quælibet
ejus particula, si rectè præ-
stiterit natura, nec flammulæ
expandentis, nec lymphæ ri-
gantis indiga sit: Alimenta
tamen propriis essentiis dissona, vel quoad
consistentiam inæqualia miscellaneo non in-
termiscentur fermento, nec partes cujuslibet
minutæ confusæ coeunt. Non etenim in
ventriculo subvertitur alimentum, unde par-
tes ejus invicem intrusæ uniantur, nec denuo
ut in ore masticatur, aut agitaturn & revo-
lutum conteritur, nec ipsa cibi patitur mate-
ries, cujus partes quoad qualitates dissociatæ
dosim sibi met peculiarem & teporis & ma-
doris exposcunt, & pro earundem differentia

B

citiù

citiùs vel seriùs fusionem & dilutionem subeunt : Si verò dosis debita cuiusvis defecerit, vel si tempus huic negotio assignatum & appropportionatum defuerit, aut excesserit, in qualitatem naturæ minus familiarem faceffit. Quæ demum de calore in partibus ventriculi & propter partium viciniam inæqualiter dispensato asseruntur, frivola & evanida apud eos æstimantur, qui quodlibet corporis vas & viscus suo succo & calore determinato ab initio frui cognoverint. Coctio enim est Naturæ congrua & familiaris fermentatio, seu mediocris & pacata assumptorum irrigatio, fusio, & subactio, ope caloris moderati in acore proprio & ingenito ventriculi humido stabulantis consummata. Quum ideo solidiora fundum ventriculi præoccupaverint, ita ut tenerioribus (*i.e.*) fusioni & distributioni apte natis egressus maturus non præbeatur, alimenta aliàs familiaria non solum nativo destituuntur genio, sed tumultuosè agitantur, & in qualitates migrant naturæ irreducibiles. Medicina itaque diætetica (quicquid oggerunt Pseudochymici) non per angustis vallata est cancellis ; & licet in referendis vasculorum osculis aut succorum sentinam sequestrando, parum expeditura videatur, sanitatem tamen tuetur, & conspirante naturæ subsidio, *καταρρευματων* materiam adæquat, qualitates moderatur, & *ὄργασμον* compescit, nec
non

non sanguinem maturat : tréſque priores operationes naturæ familiariffimæ in recta ſolùm ciborum & potulentorum electione ſtetere, ultima verò in debita eſculentorum doſi, & jejunii accommodatione, è quorum penu ſuccus depromitur & qualificatur : Qui ſi putidus, ſanguinem tabo polluit ; ſi acrior & falſuginofior, tabe proterit ; ſi humidior, nimis intenerando lubricat & emollit ; ſi frigidior, inſpiſſando diſpenſationem retardat ; ſi ſpiritu flatulentior, turgidum reddit ; ſi calidior, ſuccos fundit ; motumque ſanguinis accelerando *μανεσβιότην* præpedit. Alterationes ſenſim & ſine ſenſu intuliſſe obſervavi, eâſque quæ ſine continuata remediorum ſerie & diætæ *ὁπταντιόσει* incorrigibiles extitere. His lædimur, & temperatiſſimis eupeptis utiliter relevamur, quibus jejunium artiſicioſè adhibitum apprimè aſſociatur, & inter imbelles vice exercitii optimum ſuccedaneum. Hæc veruntamen deſignare non eſt cuiuſvis, in quibus exequendis ſedulo naturæ invigilandum, ſerioque penſitandum an ſuccus vorax radicitus devaſtando, calor exæſtuans liquando, remiſſiorve diſtantioreſ corporis particulas parcè rigando depaſcant.

Historia & Experimenta demonstrativa.

Εὐπερὴ καὶ εὐανδρότα, tenerioribus & invalidis alimonia amicabile, rustico exercenti & lacertoso porrecta in bilem retorridam facessunt; si verò caseosa & è carne bubulâ parata, aut quælibet solidioris consistentiæ exhibueris, ei in nutrimentum vergunt accommodatissimum. Si quis streblitas, radices, puta dauci, turiones asparagi, saccharata butyrosa, aut ex mollibus & friabilioribus quibuscumque confecta primis epulis ingurgitaverit, dein pullulos carnesque teneriores, deinde carnem cervinam aut bubulam; quæ primâ mensâ ingesta fuerint, maturè & tutò in intestina secernuntur: Si verò vice versa supermandantur, non rarò nauseam, capitis dolorem tensivum, amarorem, ructus, aliave turbatae coctionis signa procreant.

Pridie fluxionis periodicæ in plerisque; quum materia errabunda pectus & viscera naturalia alluisset, ventriculum ejusque dilutum inquilinum extraneis aquis adeò perfusum & refertum vidi, ut quoad cocturæ negotium per horas viginti plus minus otuari videbatur. Quod sapor cibi eâ temporis periodo quasi jamdudum præmansi cum pari eructatione confirmavit.

An

An in ventriculo sita sint instrumenta subversioni ciborum assignata, non ambigitur; nec alicui contigit talis subversio, nisi nausæa & vomitionibus tentato, quum sedatum naturalis fermentationis opus interpellatur.

Immensum esset totius diæteticæ utilitates & emolumenta recensuisse, cujus adjumento sanguinem universum sale perlutum non semel edulcoratum, ejusque ζύμωσιν contemperatam vidimus, & (quod ad pectoralia magis attinet) tussim per sedecim annos protractam à suffusione & instillatione natam solâ cœnæ inhibitione deletam.

Decoctum glycyrrhizæ cum seminibus anisi, &c. pectori dicatis in aqua appropriata horis matutinis propinatum, pulmonario bilioso non parum proderit: idem tamen præsidium horâ somni exhibitum amarescendo & effervescono obfuisse annotavi. Tanta est caloris in eodem individuo diffusi & concentrati discrepantia.

A pastu copiosiori ægrè se habuere non pauci, quousque ventriculus aquæ copiam in os regurgitaverat; aliique nausæabundi, donec materiæ comestæ modicum eructaverant; quæ ambo assumpta diluto & calori non adaptata apertissimè significabant.

II.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Saliva acida, seu de acido ventriculi redundante.

Aciditas salivalis licet cominùs pectori non officiat, sanguinis tamen alienationes è quibus pulmo tandem succutitur ut plurimum prægressa est: cujus causa ab assumptis spirituosioribus, in quibus partes acidæ delituerint, ne dicam ab ingluvie in sanis fere semper oriunda. Cum etenim cibus potusque menstruo, seu acri stomachi diluenti & tepori colliquanti non sint adæquati, non diluuntur nec debite elixantur, unde frequenter acescunt, calorque impar & intensus extra vasa minora amarorem, remissior aciditatem parit. Saliva itaque acida est aquosa ventriculi proluvies supervacanea in os efflua, seu abdicata naturalis fermenti deficientis particula, cum à calore improporcionado dilutionis & subactionis negotium irregulariter peragitur. Quod symptoma rarò contigit, nisi illis quibus ad tempus saltem calor ventriculi defecit, & fer-

fermentum quo maduerit dissolutum conteritur.

Historia & Experimenta demonstrativa.

Vinosi computationibus & aquarum spiritu turgescientium ingurgitationi qui à lautiore mensa nimis indulserit, aciditatis redundantis effectus per ructus & salivam experietur.

Omnes quos corripuit hoc symptoma, si non ab allegatis exorbitantiis ortum dixerit, vel extremo senio lassatos, vel à morbo pertinaciter adhærenti contritos deprehendes. Hisce omnibus tepor ventriculi imbellis facile superatur, madorque conjunctus deficit, aut degener efficitur.

III.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De colore Sanguinis.

INvestigatio partis sanguinem rubedine tingentis incassum adhuc exercuit Philosophantium & Anatomicorum peritissimorum

rum ingenia. Nec mirum, cum quæritant ubi
 nequitiam reperturi. Non enim in corpore
 constituto, sed in seminio seu corpore consti-
 tuendo importatur, & delitescit tincturæ la-
 tex & scaturigo. Sanguis enim est seminis
 per transplantationem dilatatio, semen verò
 sanguinis concentratio, sanguisve aliter mo-
 dificatus, seu totius sanguinis systema, in cu-
 jus substantia hospitatur compositum pote-
 stativum. Nec hujus veritatis luci, caliginis
 quicquam offundit, qui in cerebro, licet re-
 ctè, veneris & seminis radicem posuerit; cum
 sanguis, isque solum arteriosus, cerebrum non
 solum alluit & alit, sed radicibus constituit;
 & quod rubore delibutum fuerat dum in ar-
 teriis, gilvum fit in cerebro; in nervis & spi-
 nali medulla subalbidum; in parastatis instar
 olei albicantis pellucidum; in testiculis ex
 aqueo marmoreum: adeo ut ex varia dis-
 pensatione & administratione caloris in va-
 riis corporis partibus, variæque commixti-
 onis modalitate oriuntur & determinantur
 fluidarum & solidarum corporis partium co-
 lores & tincturæ, ut ut dum peregrinatur
 sanguis quoad figuram & consistentiam Pro-
 teus videatur & instabilis, & quoad varias
 suffusiones & impressiones versicolor. Cum
 tamen matricis ampliorem scænam denuo
 occupaverit, ubi nativo tepore & amictu
 foveatur, eundem substantiæ gradum, cui
 omnis

omnis qualitas est confectaria, resumit. Rubraque ejus tinctura in materie tenuissima & calore propriis vasculis destinato diversatur, & si ab alterutro vel deferatur vel desuescat peritura. Nec magis mirandum semen albescentis mutato loci tepore, nec non materiae & instrumentorum commoditate sanguinem rubrum produxisse, quam glandem seu potius punctum ejus nigrum apici connatum (in quo seminium seu spiritus totius arboris conglobatus delitescit) iisdem adminiculantibus quercum foliis viridem & cortice cinereum.

Historia & Experimenta demonstrativa.

E patellâ dematur sanguinis portiuacula crassiuscula subnigra, postquam subsiderit, digitoque mediocriter calente, in pelui vitreo aut stanneo glabriore, contere particulam dissociatam, & inter subigendum (quod digito approximatur) ruborem defæcatissimi sanguinis acquirat.

Sanguine rubore saturato seu floridissimo adhibe mediocrem qualemunque calorem extraneum, & primo languidè rubet, dein obsoleto rubore flavescit, & è dubia tandem flavedine, si intensiorem administraveris, lactescit.

Semina

Semina florum tunica solo frigidiusculo nata & provecta, si arenosâ, fimo equino aut calce referta, vel calidioris cujuscunque generis terrâ inserueris, eos novo pabulo & calore fotos & innutritos variegatas & elegantiores subinde tincturas adipisci, hortarum cultoribus haud ignotum.

Gonorrhæam virulentam si quis perstraverit, caloris in semine alienato gradus moderantes, & subactionis modalitates, tincturarum & consistentiæ authores facile recognoscat.

Experimenta permulta & Chymicorum & Tinctorum re mechanica deducta hîc magis silentio premere, quàm meminisse libet; non enim artis indagationes, sed naturæ opera secretiora consuluisse & detegere animus est.

IV.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De totalis Circulationis necessitate &
in sanis & morbosis, & de parti-
culari ejus in tabida ^{μεταστάσει}
deficientia.*

Ignicula quædam naturalia sanguinem me-
diocriter passim accendentia & dilatantia,
ut & vasa permeabilia, non solummodo re-
quiruntur, ad partes exteriores æquali & fa-
miliari rore perfundendas, individuorūque
durationem promovendam, sed etiam ad pro-
luviem errabundam & supervacaneam ad di-
stentiores partes propellendam, ejusque co-
piam deponendam. Si namque partis ali-
cujus vascula obturantur, aut designatis non
perfungantur officiis, & circulationis rythmus
& humorum ἀποσκέψεις (i.e.) fluxionis tran-
situs simul intercipiuntur, unde μεταστάσεις
emolumentum præscinditur: Qua de causa
partes magis calentes & eo nomine nobili-
ores ferocius laceffitæ citissimè corruunt.
Scopis insudent utrisque artis nostræ Μυστæ;
pare-

paregoricæ quippe medicinæ adjumento vitæ naturali (cui unice studet medicus) dies aliquot induciarum addidisse præclarum est.

Historia & Experimenta demonstrativa.

Inguine Generosi, annum 27 agentis, scrofulosus increvit tumor, qui collum, scapulas, pectus, latera, pedesque sparsim simul occupaverat, superveniebat Hydrops ascites, abdomen, crus dextrum, tibiâque dextram usque ad talos copiosâ ac pellucidâ suâ suffundens aquâ; tibia etiam sinistra nativo rore indiga conspiciebatur, altius enim strumosa durities inguini sinistro impacta, arteriam cruralem (per quam serum ad tibiâ viam sibi parare affectaverat) premendo constipabat, & in pectoralia aquas suas nitrosas regurgitantes amandabat, usque ad asthmatis insultum ferocientes: disrupto tumore ichorem copiosè fundente, aquis subtilius fluentibus conceditur transitus, pectus ægri extemplo levatum, evanuit asthma, cujus residuæ tandem aquæ accommodatâ remediorum serie evacuebantur. Non huic absimile in muliere ex bubone permagno in inguine, quam etiam phthisis cum hydropis funestâ admiscelâ trucidavit, observavi.

Apud illos maximè sævire videntur fluxiones,

ones, quibus membra amputantur, aut quibus à vasorum exiliorum infarctione partes remotiores imperviae redduntur.

In omnibus tabe diuturna correptis extremæ partes primò infrigidationem sentiunt & contabescunt.

Infanti pulmonario crebrò & difficulter anhelanti tuberculum nucis juglandis magnitudinem adæquans, tibiæ mediæ insidens, levamen pectori & sanitatem attulit per tres menses, cum tamen tunc temporis rediebat malum, asthmate & diarrhæa deprehensus expiravit.

Sanguinem menstruum in pectus effusum, & per os depulsum, nemo Medicus mirabitur, qui eundem uterum nuperrime alluisse, ex symptomatibus quibus dum profluit conflictatur uterus, luculenter detexerit. Cui regurgitationi quum natura assuescat, cum minori fert molestia. Imò pectoralia robustiora & molem refluam deposuisse, & toti levamen attulisse comperi.

In plerisque quibus sanguinis transitus, aut debita per Epatis vasa exilia denegatur percolatio, iis ferè omnibus ea de causa non rarò advenit dimidii corporis dextri motus sanguinis cunctatus, partesque spirabiles exinde fluxionum colluvie magis gravatæ offiuntur.

V:

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Narium Hamorrhagia.

Periodicam narium hamorrhagiam moderatā tabis accessum protrahere notum est: quod diverticulum & tutelam à natura ipsa constitutam autumo, & reiteratā quacunque phlebotomiā longè efficaciorē, quia per exiles istos transitus & fibrosas arteriarum extremitates tenuior calidiórque percolatur sanguis, qui sale volatili aut acrimoniā stimulatrice coadjutus vasculis aptus natus est exterminare.

Ab acriori & tenuissimo sanguine narium exiliora perludente, pruriunt nares, qui si coesceatur morbum creat.

Nec ideo insulsè monuit Hippocrates, Narium pruriginem morbos vel earum hæmorrhagiam denunciassē. In censum itaque signorum præcedentium esto medicantis, & præsidiorum ægrotantis.

Historia

*Historia & Experimenta demon-
strativa.*

Juvenis ætatis 25. cui parentes tabis characterem impresserant, ~~characterem impres-~~
ferant, ab anno decimo sexto usque ad æta-
tem prædictam, vitam cum inconcussâ ferè
valetudine ope hæmorrhagiæ transegit: semel
enim aut bis quotidie unciam unam aut al-
teram narium sanguinis effudit, sub finem
veris & per totum pænè ætatis curriculum:
anno tamen prædicto solennis hæc evacuatio
suppressa erat, præfocata per capitis infrigi-
dationem sanguinis exiturâ, cujus palin-
drome dolorem capitis immanem intulit
per biduum, quo tempore levato capite pe-
ctoralium infarctionem persensit, per æsta-
tem, autumnum, brumâque durantem, cum
hæmoptœsi cæterisque signis phthisin deno-
mantibus, cui venæ sectio verno tempore
celebrata parum subvenit: elapso tandem
vere subsequenti, postquam per diem unum
cephalalgia exercuerat, denuo accedente Na-
rium uberiori hæmorrhagiâ, pectus ejus li-
beratum erat, qui jam superstes sine mani-
festo valetudinis dispendio.

In omni sanguinis effusione per superiora
particula quæ in hæmorrhagiæ prima acces-
sione exierit falsuginosior, quæ verò subven-
tura

tura magis edulcorata; Quod quivis gustus sentiet, qui sanguinem extulserit.

Complures narium sanguinem per intervalla copiosè fundentes observare licet, quibus postea à sanguine acriori intus coercito tabes totum depascens tacitè accesserit, hisque phlebotomiam maturè ac frequentius adhibitam apprimè subvenisse compertum est.

Viro, cui sanguis serosior per biennium pectoralia jugi infercerat suffusione cum communi symptomatum congerie, ingruerat angina adeò gulam & laringis musculos obsidens, ut ciborum & spiritus via interclusa videbatur; cui venarum brachii utriusque & talorum sectio, nuchæ & scapularium scarificatio, enemata, aliâque è siphone in guttur immissa, & exterius admorane quicquam contulere: à sublingualium veruntamen incisione respiratio parum dilatata, unde scintilla quædam salutis affulgebat, per narium tandem copiosissimam hæmorrhagiam pectoralia onus, & angina militiam perfectè deposuere.

In omni capitis gravedine, arteriæ primò suas aquas extillant acriores, unde cerebri membranæ in morbi principio magis velluntur, & sternutationes frequentiores concitantur: progressu tamen morbi, demulcta materia naturam vix lacescit.

VI.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De sanguinis congestione, nec non de
seri separati circuitu.*

Sanguis naturaliter constitutus vasa desti-
nata, profluendo, habitumque corporis
alluendo circulationis stadium debitè per-
transit; sed cum propriâ consistentiâ & ma-
turityte destitutus quoad particulas ejus con-
stitutivas separatur, variè disponitur, & ex
accidenti circuitum præternaturalem, sibi que
quasi proprium vendicasse videtur: Quod
enim consistentiæ præter naturæ modum
compactioris evadit, vel decumbit, vel gru-
mescit, unde vel motus protrahitur, vel ipsum
restagnat; quod verò subtilioris, totum
persæpe non illico circumfluit, sed stagno
excandescens regurgitatur, unde æqualis in-
succationis methodus interturbatur: quodq;
decubuit, non rarò partis vascula, quibus
accubuerit, ita obturat, ut succus nutritius
ultra infarctum parti denegatur, citràque
per refluxum ejus serum & partes continuæ
& communi officio functæ, imò totum tan-
dem

dem corpus, suo rore & nectare nativo defraudantur. Qualis irritatio licet neutiquam salina, cum nimis tamen sit copiosa, partium crasin solvit, earum poros amplificat, vasculis laxitatem inducit, nimiâque mentitur nutritionem; hinc visceris dimensio protenditur, pondus augetur, non sine vicinarum compressione & nativæ conformationis jactura. A sero denique influo exuberante sanguis minus subactus seu immaturus redditur, & ab affluo rigata intestina, faeces alvinas minimè figuratas excernunt.

Historia & Experimenta demonstrativa.

Eques auratus Nobilis filius, annum agens trigessimum, de dolore gravante sinistrae partis capitis queritabatur, à frigidiusculâ auræ impressione ortum ducente, hinc actutum pori cutanei partium vicinarum tam arctè occlusi fuerant, ut liquores illic vasculis conclusi tumultuosè agitabantur, & in illis indebitam reddiderant circulationem, ut ex micatione inæquali arteriarum temporalium constabat, eoque tandem res rediit, ut apoplexiam minari videbatur, cujus tamen materiae fit in humerum metastasis, ubi pars crassiuscula delata decubuit, more paraplegiæ, radii & totius ulnæ nec non manus nutriti-

tricationem intercipient, quibus viguit sensatio robore & motu pereuntibus; tenuior in suo subsidio restagnante effervescens exaltabatur, quæ partes imbelles repetitis circulationibus irroravit, ibique diutius foco excandescens tale infixit seminium, ut ejus latice, salsugine & aciditate referto, sanguis universè scaturierat, & atrophus in toto constituebatur: Caput exinde periodicè dolebat cum arteriarum tensione, facies rubedine suffundebatur, succrevit aliquoties appetentiæ vigor, & vice versâ defecit, abdomen per vices pertumuit, spontèque reductum subsidit, diarrhæa persæpe detinuit cum dolore ani ulceroso & per lunæ *quæstis* diversas mutationes subiit, quibus tandem adjungebantur sternutationes, oscitationes, & pandiculationes frequentissimæ, nuchæ dolor horis præsertim nocturnis cœloque nubiloso, spinæ ac lumborum debilitas & totius quasi inarticulatio, sitis per periodos inexplebilis, aliquoties verò per biduum minimè sitibundus, dolor totius ulcerosus qui potissimum in panniculo carnosio sentiebatur. Hæc omnia ægrotantem ingeniosissimum anxie per triennium exercuere, quo tempore multa incassum sustinuit remedia, bino tandem vere & unico interposito autumno jugi methodo insistent excluditur serum, maturatur & edulcoratur sanguis, & exceptâ brachii *α' τοῦ α'* totus redintegratur.

Per multis quibus sanguis alienatus, vel cordis palpitationem vel totius corporis jectigationem sibi subsultum induxisset, exteriora debitâ alluvie non rigata marcescebant, artûsque rigûere; in tali etenim luctâ opus infuccationis ob indigentiam vehiculi tenuioris advocati, & aliorum impensi non peragitur.

In Rachitide non sola viscera nimîa liquoris degenerati superfusione tenduntur, sed unâ ipsorum ossium epiphyfes in spongiosam substantiam abeunt, (qualis pororum prolatio, partiûmque distensio, nutritionis speciem præ se ferens, ætate provectionibus propter partium pressiore tenacitatem, nisi gravi aliqua de causa eâque naturæ adversa, non contingit;) succûmque nutritium illis partibus non deferri ex hoc liquet, quod talis *ὀστέοσις* roridæ adhæfionis indiga, non robur, propriam nutritionis indolem, progignit, sed artus laxatos, carnis omnigenæ molliem, & membranarum flacciditatem.

Viro ætatis consistentis, cui salinæ serositatis *μενισπιδος* nunquam sæces alvinæ intestini recti figuram suscipiebant, nisi postridie aut perendie à concitata *ζυμωσι*, quæ per crurioris *ἀνὰ δεξιὴν* superiora profligaverat: ea etenim bimestri aut circiter fluctuatione sanguis aquas suas nitrosas composuerat, aut per

per sudores dissipaverat, unde per biduū aut triduum debitam maturitatem adeptus est, ad cuius normam fæces alvinæ subactæ fuerant. Quod in quamplurimis animadverti. Quibuscunq; aquositate salinâ sanguis copiosius perluitur iis alvus lubrica, nisi revulsio aliqua ad partes supernas ad tempus prohibuerit: nec ulla arte sananda est talis diarrhœa, si serum in sanguine recruderit.

Annotatū non indignum, quod ple-
risque nequando σκώβαλα, nec ullatenus qui-
dem figurata secesserint, nisi à prægresso
πρωλήσιμω, aut cum sudor cutes universè
præmadefecerit.

VII.

EXERCITATIO DIANOITICA,

*De Prodromis & præcautione Sanguinis
alienati.*

EX inordinato motu & incalescentia ad-
ulteratur sanguis, ut ex erroneâ sermen-
tatione alimētum: utrumq; verò sex rerum
non naturalium administratione ad amissim
dispositâ præcaveri possit, assumptorum
etenim degeneraciones sanguinis alienatione
ut plurimum prægrediuntur, quibus
C 3 medi

medicantiū fideli monitu & clientelā maturē
præveniatur priusquā morbi idēam consti-
tuerint. Ad cujus ortus peruestigationem
medici sæpius *συνέσμις* caligine versati incassum
solicitantur, & si ex collata phænomenon
syndrome tandem perdiscatur morbi causa
& hypoxis, motus & maturitatis ejus
tempora, *ἐπικύρη, ἀκύρη*, & (si non in ægri
funus conspiraverint) *ἡδὲ κύρη* deinceps ex-
pectanda veniunt. Ne itaque in discrimen
natura devolvatur, errorum minimorum
initiiis, non posthabitā eminus præcedentium
tecmarfi, succurrere opportunum est; nec
incinnè Poeta, *Principiis obsta, sero me-
dicina paratur, Cum malaper longas invaluere
moras*

Historia & Experimenta demonstrativa.

Terrarum & aquarum halitus, seu (si mavis)
aërem sanguinis alienationem induxisse
pateſcat, cum genio loci morbos &
effervescentias peculiare ortum duxisse con-
templemur, et quod ad tabidos magis attinet,
ad plagarum aëris & ventorum commuta-
tiones, impressiones spirabilium, sive per
suffusionem, instillationem, aut inspirationem
communicantur magis aut minus nocivæ.

In Chlorosi detentis, cum motus sanguinis
expansivus, debitāq; per loca conferentia
emanatio denegatur, alienationis deinceps
rens dijudicatur

Cum

Cum per exercitia immoderatiore impensumve cujuscunq; generis calorem nixus sanguinis expansivus nimis promoveretur, si ejus effluvia cito crebroq; repressa fuerint, sanguinem subinde in alienigenam migrare naturam perspicietis.

Odor corporis maxime inter sudandum à consueto demutatus, cutisq; præsertim faciei quoad colorem deflorescentia, habitus corporis mutatus, vigor languescens, hujus adulterationis jamjam factæ in morbis plerisque diuturnioribus, præcipuè pthisi, indicia sunt.

Ciborum denique degenerationi præcedaneæ sunt variae membranarum linguae & palati perfusiones & obliuiones; sapor scil. amarescens, æruginosus, acidus, nidorosus, dulcis, oleosus & unctuosus, quibus assidua adjungatur eructatio.

Pediculorum cita ac numerosa productio non ineptè inter sanguinis alienati, & morborum prodromos censenda; sanguinem quippe caloris & vitæ fomitem in exterioribus debito officio non functum, & ad interiora (ut hosti forsan adorituro obviam eat) revocatum indicat, calorq; irregularis horum formatrix activitatem suam in parte non exercuit, antequam nativi & familiaris ei ad tempus saltem defuisset focus & irrigatio.

VIII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De fermentationum Ideis &
Specificatione.*

OMni sanguinis alienationi sensim factæ
enormis non raró associatur vel præ-
currit fermentatio, in cujus essentiæ pervesti-
gatione non minimus vertitur curationis
cardo, & licet vitalitas ejus in indebito calore
sterisse videatur, diversimodè veruntamen
inter fluida radices agit, & ad modum
materiæ, ex qua primordia duxit, agitata
molestat. Cujus veruntamen materiæ ferment-
antis, si liberior sit in vasculis universa
reciprocatio, quod pepasmi seu reductionis
capax facilius depuratur, quod seclusioni tan-
tummodo destinatum facilius naturæ do-
minio subicitur & propellitur, ubicúmque ve-
ró restiterit, à præclusis aliquantulum naturæ
repagulis regurgitatum & in naturam magis
ferociens tumultuatur, unde spiritus vitalis
(i. e.) sanguis (seu Medicorum anima) in
suis focus accidentaliter accensis coercitus ali-
quoties suffocatur & extinguatur. Fermen-
tatio itaq; sanguinis morbida est irregularis
ejus

ejus agitatio five lucta & excandescen-
tia, ex seminio seu fermento delitescente, à
nativa ejusdem familiaritate desciscente sub-
orta, ad cujus existentiae modificationem
substantiae proportionem, partiumq; con-
stituentium disposituram, movetur, sepa-
ratur, & partes adoritur, Ut ut fermentum
sanguinis crassiusculus videtur incola, ex
quo pabulum, ut in suo esse consistat, pro-
lectat; opposita autem proprietate alterat,
cujus particulis dilutioribus præsertim sero-
sis, ut suas vires sanguini impertiat, utitur,
tacitè multoties & sensim infestando, vimque
demum patulò exercendo totum suo impe-
rio subicere contendit, quodque quum al-
tius sese sanguini insinuaverit averruncare dif-
ficillimum. Cujus præcautionis Syntaxis ex
debita etiam & artificiosa rerum non natu-
ralium observatione & accommodatione
depromenda est, ast contemperationis &
curationis Methodum in parte therapeuti-
ca, quoad morbos quos retuli, speciatim de-
lineavimus.

Historia & Experimenta demonstrativa.

Fermentationis natura vel mediocriter,
praxi medica versatis indies præluceat, ex va-
ria ejusdem prole, succorum, viz. lapides-
centia, colliquatione, verminatione, ut &
ex

ex diversis agitandi modis. Acidi enim fermenti partes errabundæ jugem agendi cupidinem inducunt; tartarei & acrioris mordent, vellicant & periodicè convellunt: crudi & aquosioris consopiant: bilescen-
tis & sulphurei fervefaciunt: tetri & terre-
strioris in mœrorem aut insaniam adigunt:
putrentis fatiscentiam creant: maligni
languorem inferunt: venenosi seu toto ge-
nere naturæ adversi prosterunt.

Discretæ porro fermentationum proprie-
tates sensibus sese obviam dederunt in diver-
sâ ad peripheriam protrusione, utpote in va-
riolis morbillis, impetigine, psora, vitili-
gine, Essere, morbo pediculari & vermibus
cuticulam occupantibus, nec non in absces-
sum aut ulcerum diversitate, ut & in tumo-
ribus, scrofulis videlicet, erysipelate, phage-
dæna, herpete, bubonibus, &c.

Fermenti substantiam ex materia spissa
constitutam testari videntur lue venereâ
profligati, cujus colluvies glutinosior &
compactior ea parte arteriæ magnæ, non
rarò infederit quæ infimæ spinæ & ossi sa-
cro subest, ubi plerumque micatio vehemens
cum dolore gravante conjuncta, à qua sca-
turiunt emanationes subtiliores capitis me-
ninges, periostrum nervosum tendinosumq;
genus acriter petentes; quod subtile serum,
licet per secessum, pruriginem, sudores, diarr-
tam,

tam, expurgatum, contemperatum & exic-
 catum fuerit, nisi viscosum ejus corpus te-
 naxque venis aut arteriis impactum ex omni
 parte seclusum secesserit, Sisyphi saxum vol-
 vitur & malum recrudescit. Tanta est hujus
 fermenti venenosi proprietas, tacitaq; po-
 testas, ut non solum reptoriâ vi sanguinem
 universum diluendo occupet, sed partem e-
 jus non mediocrem præter naturæ modum
 præcipitando ad sui conservationem sibi u-
 nit; partem etiam, ut vires suas contra na-
 turam expeditiis exerere queat, nimis atte-
 nuando volatilem reddit. Immo sensibili-
 tatem quandam hisce fermentis inesse jura-
 ret, qui eorum activitatem pensitaverit.
 Sub oculis instantiæ permultæ: unicam ad-
 ducam. Domino ingeniosissimo hoc mor-
 bo conflictato, cum ultimæ ferè medicatio-
 nis partes absolutæ fuere, oranti & vehe-
 menter petenti, haustulum zythi spirituosio-
 ris vino permixti Nutrix concessit; Erro-
 ris reum improbavit eventus. Domatam
 etenim & ob pabuli indigentiam effractam
 & demortuam poenè mali mineram arteriâ
 delitescentem (cujus doloris palpitantis ne
 minimum quidem per dies septemdecim an-
 tea senserat) suscitata, opeque novi pabu-
 li recreat, exultando quasi per horas ali-
 quot vigorem suum pristinum exercere &
 immaniter sævire observavi.

In

In febribus malignis fermentum venenosum primò sensim obrepit, unde sola mitis oborta fatiscientia; quum verò altius sanguini radices egerit, frequenter rapidâ vi infilit & prostermit: ejus autem seminium esse corpus *πύρετρον* liquet, cum nec sudoriferis ex artis lege reiteratis aut sponte subortis, nec ullis aliis cedat, multò minis depellatur, remediis.

In fluxione periodica (cujus ergo fermentationis proprietates obiter breviterq; enucleare visum est) etiamsi tenuior pars maxime in naturam ferociens exinanita aut reducta fuerit, fermentum tamen compactius sanguini unitum, sui que tenacissimum, novæ recursionis ansam præbet & materiam supeditat; à quo sanguinis suscitamento ut plurimum secretionis effectore, & aquarum per pulmones expressione eos mediocriter madefaciente, sputatio frequentior aliquandiu promovetur, in quarum uberrima alluvie substantiæ mollitiem superinducente immerguntur, cui ptyalismus diuturnior succedit, à pressura verò liquorum densabilium bronchia obturantur, à vapore mitiori subtus petente distenduntur, aut eorum lobi aliquo modo inflexi surriguntur, à tetriori demum crassissimoque (nè dicam maligno) insufflato spirita copioso asthma periculosissimum suboritur.

IX.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Vasculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorundem dispositura.

Liquores naturæ congeneres, ut & alienati & redundantes, non diverso distrahuntur motu, sed iisdem importantur vasculis, & qui nec per *ἐκιδρωτικὰ* vasa viscerâve majora humectant, nec per affluxum replent, nervoso generi accumbunt, carnes alluunt, per secessum, ductus urinaris aut per sudores propelluntur. Qualem succorum sequestrationem præsertim vasa perfluentem haud raro cum molestia aggreditur natura, non sine levaminis affuturi certitudine, cum vincendo secluserit particulam dissociatam. Nec solummodo serosa arterioso venosoque genere importata fluunt refluantque, quorum quæ subtilissima, vinosa scilicet nitrosa & acriora, nervosum tendinosumque genus impetere visa sunt, sed & sordidorum halitus sanguine perfusi grassantur, quorum prætergressum cor ipsum aliquando patitur sine valetudinis manifesta læsura: horum veruntamen

tamen halituum irrorationem universalem in phthisis inveteratæ proventu citius debilitatis causam effectricem constituisse arbitror, quàm si sanguis quoad consistentiam deliquerit.

Historia & Experientia demonstrativa.

Mihi nota est familia generosissima, cui affluxio periodica est gentilitia, quæ per mensem aut circiter dat inducias, quam accessuram significat mœstitia cum exteriorum infrigidatione, quæ symptomata tandem excipit dolor capitis pulsabilis & gravativus usque ad fatiscientiam exacerbatus. Quo temporis curriculo è vasculis minoribus in majora sanguinis partes putidæ secretæ sunt, unde per secessum summè nidorosa secluduntur; Quo peracto vires refocillantur; spiritus sereni & alacres redduntur, quousq; morbus denuò recurrit.

Non paucos mihi contigit vidisse sanguine bilefcente refertos & cholera humidâ spatio biennii plus minús cruciatos, quibus omnibus, per dies aliquot ante morbi insultam; non solum venæ, sed totius corporis genus musculosum pertumescunt; subitâ tamen liquorum concentratione & seclusione corpora sublevata reducuntur, sanique permanent, donec prædictus morbus recruderit.

Per-

Per multos observavi, quorum liquores incisivi vix nervosum genus influxerint, nisi à vini potu aut diætâ falsugineâ vel nitrositate vel essentiam tenuiorem obtinuerint, qui faciliori negotio ex summi dictatoris sententia nervos exinanitos pervasere, si scilicet Veneri frequentius indulserint.

Pthysicorum fatiscientiam, cum sordida expectorata fuerant, ad tempus desuisse non raro observavimus; quæ denuò congesta languorem indicabant recursurum. Viscosa dein & congelata diu retenta pectori gravamen perpetuum, halitus verò sordidorum nidorosi fatiscientiam periodicam toti intulere.

Psoræ foedissimæ operamque Medicorum eludentis, fomitem mensis spatio reductum per instrumenta pectoralia exinanitum, & sanatum deprehendi, depulsâ scilicet illuc putida sanguinis facie.

X.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De motu Sanguinis devio seu fluxione imprimis pectoralia alluente.

OMnigenæ fluxionis materies sanguine importatur, & dum quoquo versum eo innataverit, haud gravat: cum verò succus alienatus in gremio ejus hospitans confluit, tumultuosè agitatur, effervesceat aut exstimulat, & in par em magis susceptivam illapsus deponitur, factaque *diapnoia*, quum viam in partem aliquam affectaverit, eam madore minùs familiari rigat, & si quævis ejus particula talem spissitudinem acquisiverit ut ei non pateat exitus, partem replet, ejusque membranam distendit, vomitamque non rarò progignit; huic negotio totus insurgit sanguis & conspirare videtur, cujus liquorem exauctoratum minùs crassum per vasorum tunicas viscerumque membranas *diapnoia* seu exudatione expedire cernitur, non sine emolumento, si partem ignobiliorem perläerit, & cum successu haud minùs felici, si partis suscipientis vigor licet nobilioris constiterit,

stiterit, & affluxi molem exoneraverit. Partes verò quælibet hujus refluï liquoris capaciores redduntur, si condoluerint, si peculiari genio seu nativo nectare defraudentur: ut in phthificis, à prægressa ἀναστομῶσι, διαρρέσει, aut ἀναρρώσει: vel si vires earum ab impacto humore gelido langueant, si succus proprius partium liquatus defluxerit, quibus jam infirmatis sanguis cum suis supervacaneis citius corrui, non modò si in partibus cordi vicinis ejus ἐνδοτὰ perturbetur, commotâ quasi in compitalibus seditione, sed si remotiora angustentur vel tensa & ideò exiliora facta minutissimas canales fluxui & refluxui dicatas non lat pervias reddiderint.

Historia & Experientie demonstrativa:

Viro ætatis maturæ, moderatè victitanti, mediocriter carnoso, exercitiis dedito, ob frequentiores saltatus, arteriæ nec non nervi cruris dextri adeò tensæ, angustatæ, & debilitatæ fuerant ut sanguinis per arteriam cruralem extrusio exigua & perdifficilis efficeretur, unde minus calebant partes subjectæ, præcipuè per tres quatuorve horas post lautio rem mensam, ubi dolor quidam obtusus inter sedendum membrum ferè rigidum reddiderat, qui dolor cum conjuncto stu-

D

pore

pore cœlo udo, incrementum sumpsit: si quando caput ejus inter itinerandum à radiis solaribus, aut ab assumpto vino, vel zytho spirituosiori incaluerat, dolor onusque vasculorum cruris evanuerunt, & caput summis cruciatibus tentabatur; quod insuper à restagnante alvo evenisse non semel observatum. Dira sanè fuere hujus fluxus symptomata, lypothymiam, sudores frigidos calidosque vicissim inducentis. Postquam verò hæc lucta spiritus nunc concentratos & subinde dilatatos immaniter exercuerat per horas quinque aut circiter, pacata erat, donec è novo regenerato latice mælum recrudit. Huic post aliquot menses (mensis enim circuitu recurrebant fluxionis symptomata) suffarciebantur spiritalia, excitabatur tussis molesta, arteriæ pulmonicæ divaricationes sanguinem paulatim eructabant, per spatium bimestre, tandem purulenta, quo tempore dolor cruris & capitis evanuerunt, methodo veruntamen nostrâ insistenti incolumitatem recuperavit.

Pthificum quendam deploratæ sortis infestabat dolor dentium admodum truculentus per biduum, quo intervallo symptomata & character omnis, excepta macie, quibus pthipsis legenda & denominanda venit, prorsus oblitterata videbantur.

Quamplurimos ex inundatione pectoralia
allu.

allue
quem
pyali
No
vexato
& inte
tur, &
In a
detenti
rabilium
materia
aptam a
sedata,
fluore m
Bis r
extem r
signorum
stipata ve
si, unde a
monum fi
no: Que
vere.
Nobilis
tus podag
accessionis
culæ luti
dum pul
dente flux
suscitato (a
recurrebat

alluente gravatos, usque ad spirandi frequentiam & difficultatem superveniente ptyalismo liberatos indies observare licet.

Nonnullos præsertim seniores asthmate vexatos novimus: quibus cum ventriculus & intestina laboraverint, spirabilia liberantur, & vice versa.

In aliquibus gonorrhæâ non virulentâ detentis, cum tussis &riter premeus & spirabilium suffarctus supervenerint, simulac materia tralatitia consistentiam extrusioni aptam adeptâ fuerat, tussisque aliquantisper sedata, desuit profluvium. Quod etiam in fluore muliebri correptis observare licet.

Bis morbi Indici virus in thoracis capacitatem refluxum animadverti, conquiescente signorum flagellantium catervâ, quibus lues stipata venit, immaniter verò sæviente pthi-si, unde anhelitus, fœtor nequissimus & pulmonum ferè totalis per putredinem devastatio: Quod ex aperto utriusque patuit cadavere.

Nobilissimus Cambrobritannus temulentus podagrâ cruciatus, primo aut secundo accessionis die post applicationem portunculæ luti marini cum ejusdem aqua in modum pulticulæ subacti convaluit, retrocedente fluxione. Quo per annos quatuor factitato (annuatim enim tempore autumnali recurrebat) dolores demulcebat, & aqua-

rum salinarum asperginem reduxit: Quinto veruntamen recidivæ anno, reiterato cataplasmate, vice podagræ totius tremor & asthma insuperabile suboriebantur.

XI.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Fluxionum prodromis:

Signis ~~ægyptiæ~~ non prorsus destituuntur fluxionum insultus valentiores, quibus auscultat, quæq; respicit oculatus Medicus ut iatercipi possint, quarum pervicacissimi affuturi per prodromos denuntiantur, ad modum veruntamen laticis morboſi, ut & perpeſſuri crasis figurata, & quod ad tempus attinet citius aut serius luctam impendentem reſectura; in qua belligeratione ſita eſt totius morbi hyparxis, quæ plagam forſan indelebilem parti fatiſcenti inſigat, niſi proditis ejus è longinquo petentis veſtigiiſ individuo in neutralitate decidentia conſtituto ſuccurratur.

Hi-

Historia & Experientia demonstrativa.

Fluxioni lunæ primis quadris naturæ bellum indicaturæ, tertia, viz. ante accessum nocte præveniunt vigilæ; dieque subsequenti diarrhæa per horas tres aut quatuor duratura, à quo die usque ad velitationis horam alvus *ὅτι ὁ πλὺ* restagnat.

Prædicta inundatione tentatis pridie congressus è somno nuperrime suscitatis, udi oculi, musculi omnes distenti, fonticulorum dolor acris, labiaque nigricantia, urina aucta, sudores matutini maxime pedum intercepti, hostem comminus adoriturum prænuntiant. Sanguinis tandem expansio citaque ejus retractio cum pari sudorum vicissitudine certamen initum denunciant.

Liquorum verò circa plenilunium desciscientium prodromi sunt sudores glutinosiores, fonticulorum si qui aderint circa labra livor aut nigredo, ubi aquosorum copiosior expressio, mœror, totius torpor & ingravescencia, extremarum, inprimis pedum, infrigidatio.

Sanguinis autem fervidioris turgescientis affluxus valde sunt incerti, prægrediuntur tamen sæpissimè nocturnum profluvium, oculi rubentes, venæ faciei intumescences,

& cruoris titillationem inducentis per fonticulos expressio.

Hæc omnia pectus caputque ex toto rigatura detexere, symptomata verò quæ vi peculiari pectoralia perculere in Theatro nostro tabidorum perstringuntur, hoc itaque in loco retractare supersedeo.

XII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De diebus horisque fluctuationis
diacriticis.*

Naturæ polydedalæ molimina penitiora depingere perdifficile, in eo veruntamen studium sedulò collocandum, cujus vestigia non incassum premunt artifices sensu ducti, ortum & causam cujuslibet ejus motus per recognitionem ediscentes. Propalata itaque quacunque fluxionum specie, præcautionis gratiâ periodi pervestigandæ quarum incessus universaliores, eoque concitatiores circuitus dedere distantissimos, arterias carotidas cervicales levesque pari pressura ut plurimum onerantes, ut ut licet flagris temporibus horisque liquor alienatus adoriatur, διακριτικὴν perfectam non subit, pri-

priusquam sanguis eo temporis instanti con-
 centratus in partes sui partem expresserit,
 nec à solâ refertione aut biliosorum incertâ
 & accidentali incalescentiâ talem fluidorum
 corrivationem subventuram existimavi, a-
 criora quippe aquosaque omnia, etiamsi or-
 dinis mitioris periodis certis agitata, deflu-
 unt.

Historia & Experientia demonstrativa.

Fluxionis diurnæ mitioris œconomix ho-
 ris matutinis perpetim sui portiunculam,
 (sanguine nocte præcedente concentrato)
 exprimunt; nec non hora quarta, quinta,
 aut sexta pomeridiana; repletis tunc tem-
 poris chyli receptaculis, cui ut via sit patu-
 la sanguis forsan sui particulam, è qua sine
 detrimento sese extricare poterat, in thora-
 cis capacitatem secludit. Nec adhuc satis
 constat an chyli subtilior pars ea interca-
 pedine per ejusdem ramificationes thoraci-
 cas eò delata negotium pulmoni facessat,
 cui etiam per secretiores ἀναστομίσεις, ne di-
 cam per poros (in corpore enim humano
 ut summi præceptoris verbis utar, εὐπνοα
 καὶ εὐῆσθα omnia) exitura præbeatur. Quod
 testari videntur sputa quæ ab assumptis illis
 quæ statim in pectus fluxerint; non solum
 saporem, sed tincturæ momentum prensare
 cognovimus.

Primis

Primis lunæ quadris præsertim noctibus
 novilunium præcedentibus salina & actiora
 magis concurrere & in partes imbelles ir-
 ruere non semel observatum. Ultimas ve-
 ro Lunæ quadras, præcipuè plenam ejus
 φάσιν, aquas insipidas & densabiles augere,
 horisque nocturnis partes magis laceßere,
 non solum coryzâ, catoche & Lethargo
 tentati, sed etiam pulmonarii frigidorum
 suffusione congestionis copiosioris effectri-
 ce laborantes contestantur.

Asthmatici fere omnes noctis conticinio,
 occlusisq; eventilationis poris maxime peri-
 clitantur.

Bilescetes sanguinis particulas exem-
 plò levique de causa fluxionis mitioris &
 perincerti seminum subministrare ratum fa-
 ciunt insolationes, nimia corporis agitatio,
 terror, & excandescencia; cujus tamen lati-
 cis emanationes universaliores, annuo bien-
 nali aut triennali circuitu vascula majora
 confertim replendo infestant.

XIII.

EXERCITATIO DIANOETICA:

De fluxionum reductione & proportionem.

Non rectius quicquam asseruit Medicorum antistes, *Cum horum quippiam (i. e.) humorum inter fluida desciscientium) per se extiterit & secretum fuerit, gravare incipit.* Non tamen omnis liquor fluctuationi dicatus secernitur: quod enim maturationis, reductionis, & unionis capacius tanquam dedititium naturæ legibus subjugatur, in cuius Oceano denuo expatiari permittitur; & quod pepasmi non capax, si natura vicerit, propellitur, cuius seminium licet multum molestiæ dum in sanguine agitabatur facefferat, quum tamen seclusum, parvæ molis & majoris activitatis fermentum reperitur, in quo quintam essentiam totius exæstnationis nos meritò collocasse liquidò constabit.

Histo-

*Historia & Experientia demon-
strativa.*

In dolore Capitis immani non rarò subtiliorem fluxionis partem, unde semper magis laceffitur natura, levi de causa eaque procatactica ad tempus exastuantem, rursus tandem in sanguinis sinum antiquo & familiari amplexu receptam observare est, quam etiam narium hæmorrhagia sæpius exinanivit.

Nonnulli dolore anxio deprehensi fuere, priusquam sanguis furunculum unum aut alterum ad cutem protruserat; quo peracto non amplius queritabantur. Alii levi solummodo partium magis calentium seu interiorum prurigine atrocioris calamitatis causam deposuere.

Fatiscun, non pauci ad *λειποψυχίαν* pœnè perducti, quousque per hydroa rariter sparsa, vel epinyctides sanguinis perturbatorem profligaverint:

Juveni eusarco & robusto impetiginis materiam topicis toties quoties repressam, ad intestina repulsam colici atrocissimi Paroxysmos intulisse vidi, à qua malè curata aut sponte reducta phthisin dein subortam deprehendimus.

Ne minimam quidem sugillationum, con-
fusionum,

tusionum, aut aliorum tumorum partem placatam, resorptam, & fluidis iterum associatam vidimus: quod in interioribus propter caloris vicinioris energiam facilius præstari conjectandum. Nec mirari subeat, quum hydropicorum quorundam aquas in instanti ferè nullaque facta ad sensum *διὰ* *κρίσεως* reductas comperimus.

Novi virum morbo cholera anniversario aut biennali circuito periculosè excruciatum, ita ut noctis curriculo quadragies plus minus per superiora, & per sedem toties deponeret, cui nihilosecùs quum convaluerat, liquoris effervescentis exigua portiuncula alienata per intervalla digiti unius apicem alluere & quasi leniter adurere cernebatur. Quam particulam suæ tenacissimam, fermenti essentiam, recrudescentiæ scaturiginem, eumque locum subterfugium fermenti, à peracto conflictu fuisse faciliè conjicio.

XIV.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De sanguine exotico, seu de sanguine extravasato stagnante.

Male sibi consulunt Medici complures, alioquin exercitissimi, Sputorum naturam perfunctoriè lustrantes, quorum non pauci pus tussi rejectum, præcedenti hæmoptoico affectu, necessarium abscessus aut ulceris productum pronuntiat phthisisque affuturæ signum pathognomonicum: dimidiatim sanè doctrinam Hippocraticam pensantes erroris ansam arripuerunt, mordicus tamen opinioni adhærentes despondent, manusque auxiliares admovisse desperant, non sine gravi & miserando invalidorum damno. Sputa tamen simul ac in pectoris capacitatem summotæ, non prodeunt, sed vasis majoribus immorantur, quibus ulteriorem subactionem, colores, consistentiam, & perfigurationem debent: ut & ejectamentum sanguinis stagnantis, licet nomen forsitan puris mereatur, & ignitis carbonibus projectum fœtide oluerit, non semper pthisin accursuram vaticinatur, nec à pulmonibus

bus immediatè proficiscitur. Sanguis enim depuratissimus si tepore proprio non foveatur, putrescit; quælibetque ejus sincerioris particula vasculis efflua, cum reliquis partibus incoibilis & tanquam incola propriis domiciliis exerta & caloris familiaris indiga labascit: Dum tamen intra vasa rarò solius incalescentiæ reus, quandoquidem perditæ ejus debita consistentia & permixtis extraneis dissentientibus alienatur.

Historia & Experientia demonstrativa.

Virgo succulentior alsiosa, cui menstrua non fluxerint, obturatis per mucositates meatibus uterinis, statò extrusionis circuitu, sanguinis copiam tussi rejecerat; horis verò matutinis quamprimum expergefacta fuerat, puris tantundem: Quo per triduum aut quatrimum peracto, libera ac secura remansit. Quod multis ingruente menstrualis excretionē accidisse compertum est. Idemque quibus sanguis circumfluus noctu à capite in trachæam sensim illapsus fuerat, contigisse observatum.

Scutula aut cochleari excipiat sanguis dum recens ab incisa vena profilierit, & succensis carbonibus impone, nares admove, ilicò odorem foetidissimi puris expirat.

San-

Sanguinem è vulnere nuperrime inflictò fluentem cohibe, ut cutem tangat, corporisque superficiei teporem sentiat, post aliquot horas consistentiam, colorem & odorem foetidissimi puris obtinet.

XV.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De Sputi materia, & Essentia
in genere.*

SEposita aquositatis consideratione (quâ ventriculus nimis irrigatus) mediante œsophago ejusque membrana linguæ & ventriculo communi, sine tussi aut sreatu in os fluxuræ; nec non madore, per soporali-um arteriarum terminationes earumve tunicas excluso, cerebrum rigante, & exinde per palatum in os stillante, pari pariterque innocuta facilitate ut plurimum ejecto, spuri naturam, à quo pectoralia suam contraxere perniciem, ejusque motum venari consultum est. Quod nihil aliud est nisi liquoris particula à sanguinis massa per vascula præsertim arteriaca pectoralia in pulmonis capacitatem per suffusionem translata, quæ motu pulmonum contractivo, tussi dicto, in

in trachæam, sreatu tandem amborum vel
cujusvis adminiculo in os ejectionis ergô de-
ducta est. Sanguis itaque se habet pro ra-
tione nutrimenti, sputum verò pro ratione
sanguinis.

*Historia & Experientia de-
monstrativa.*

Prædictorum veritas cuilibet innotescat
qui sputorum ductum reputavit, aut per-
multos aspexit (quibus cerebrum siccum ne-
quicquam udi in trachæam exstillaverat)
sputorum copiam motu recitato ejicientes.

Incumbat quilibet operi defæcationis
sanguinis, adhibitis serie Methodica reme-
diis eò destinatis, & licet pectori familiaria
prætermiserit, sputa tamen cum sanguine
depurationem & rectificationem iniisse com-
periet: vel, cui sputa malè subacta & colo-
rata prodierint, sudores pro euphoria im-
perentur, quibus sanguis à spurcitie optimè
vindictus detergitur, iisque ex artis lege
peractis sputa simul depurationem & perfe-
ctionem consequuntur.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De vasculis sputorum susceptivis & expectorandi modo.

ARteriam Pulmonicam cum suis divaricationibus ejectamenta sanguinis suscipere, & perinde in tracheæ disseminations deponere, easque obturare, positum est extra omnem controversiæ aleam: eâ veruntamen obturatione, pro eorum idæa & ubertate alii magis alii minùs officiuntur, & pro eorundem dispositura alii citius alii serius anacatharsin moliantur. Nec par cuique spirabilium instrumentorum conceditur libertas: hos tussis acerbior fatigat sine expectoratione; illis levis screatus aut tussicula materiam modestè sollicitantem rejectat; his sputa nimio ichore serôve perluta & retrò allapsa pulmones inani exercent conatu; illis granula pertinaciter indurata ægrè tandem secedere coguntur; his nativa pulmoni algidior mollities negotium irritum facessit; illis crasis spiritalium validior & calentior materiæ configurationem & proventum sine noxa festinat; his dilatator pulmonis & mediastini seu septi lobos ejus disjungentis motus, materiam concutiendo

tiendo expedit; illis pectoralium nimia ex
plenitudine distentio vel constrictio, five
connata five adventitia pulmonum debitam
explicationem impediens motum cunctatur,
aut ineffectivum reddit.

*Historia & Experientia demon-
strativa.*

In sputorum ἀναγωγῇ, quæ ad supernas
trachææ partes traducta fuere, sreatu aut
tussicula minime laboriosis exploduntur;
quæ verò imis insederint bronchiis, difficul-
ter rejectantur.

Mediocris consistentiæ sputa & uberiora
facili negotio expectorantur, nimis liquida
aut parvæ molis aridiora, & in globulos
compacta, agrè è suis recessibus, exilio-
rum (scil.) levium arteriarum cavernulis,
succussa profluunt.

Extremos egere dies omnes pœnè pthisi-
ci, quibus advenerit lobi alicujus adnascen-
tia; quibus verò pulmones universim ferè
pleuræ accreverint, ut in plerisque, citiùs
succubuere. Quod ex morbi collata peren-
nitate, & ex dissectis hujus generis strage
pessundatis dilucidatur.

XVIII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De temporibus ἀναγδάσθαι dicatis.

Natura dein propriæ securitatis consultiſſima, quum in pulmonariorum ſalubrioribus, materiam ſputorum è ſanguine, unde ortum duxit, ſuppeditaverit; tempora fabricationis & extruſionis illis meſurat & aſſignat. Non etenim cruda aut indebitè ſubacta (ut alibi *σποδεικτικῶς* declaravimus) naturali impetu ſeu ſponte prodeunt, ſed ad extruſionem coaptata, matura ſcilicet & ad vaſis particulam cui inſederit quadante- nus effigiata. Quique hujus generis protruſione non interpellata exercentur, ſalutarem naturæ (cui tota res permitti debet) ordinem tenuere. Si verò ejectionis licet mitius allapſuris commata interponantur, & naturæ legi non obtemperaverint, niſi ad loca conferentia proleſta, inſultum valentiorū crearet primordia. Mos itaq; pulmonariorum in *τεχνάσθαι* non inſimum obtinuit locum, cui ut artis honori conſulatur, collimare de eorum eſt.

*Historia & Experientia demon-
strativa.*

Qui à motu concitatori, aut screationum voluntaria anticipatione proventum sputorum acceleraverit, pectoralibus negotium laboriosissimum facessit; quæ tempore à natura destinato facile rejectantur.

Quibus è sanguine per pectoralia diu, liberè, ac jugiter suffusa ejicitur aqua, hesitiùs ac faciliùs spiritalium onera deposuisse deprehendas, & è contrario.

Ingruente tussi omnia difficilia & laboriosiora, temporis verò progressu, subacta & maturata colluvie, usque ad *æpoelav* mitiora.

XIX.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo albo spumante.

Sputum album spumosum aquositatis magis fluxilis, in pulmonum aut faucium capacitates exudatæ, & ibidem agitatæ, productum judico. Quod verò à capite per cerebri infrigidationem in spissum cogitur,

nisi in faucibus elaboratum diutius retentum minus candidum, magisque mucaginosum, nec in bulliculas abit, unde raro aut nunquam læditur pulmo: si tamen spumescat, partium motum, æstum & aëris insufflationem contulisse reor. Præter hæc, si sincerum prodierit hujusce generis sputum, ne quid ultra nobis apportat prælagii, internæ solummodo sudatiunculæ effectus videtur, spirituum aut partium motu frequentiori concitatus.

Historia & Experientia demonstrativa.

Inter exercitia multiplicatur sputum spumans, in illis præsertim, qui ad corporis *πειρασμῶν* nil aut parum propellunt. Motum verò faucium & pulmonum horum conduxisse ex eo liquet, quòd frequenter tussientibus & *πολυλόγοις* semper contingit.

Si ad trutinam expendas, hoc sputum levissimum, cujus pelliculæ aquosæ aëre repletæ turgescunt.

XX.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De Sputo sabalido Pellucido
densabili.*

PArem natura legem planis dixit atque animalibus, & utrisque, asserente sene erroris nescio, concessit καὶ ὁξὺ καὶ πικρὸν καὶ γλυκύ καὶ ἄλμυρον καὶ παντοῖον. Nec insipidarum aquarum indigus Microcosmus, quarum mediocri proportionem ad sanguinis contemperationem utitur, quodque supervacaneum, si intra vascula coerceatur, totum gravat; ut & extravasatum partes, præsertim spirabiles, si in eas ἀθρόως aut copiosè congerantur. Cæterum parùm refert quod ad rem nostram attinet, an lymphæ mites à vasculis suis designatis oriantur, vel an illis peracto opere destinato redactæ fuerint, modò eas cum sanguine circulationem subiisse & in majores cavitates per expressionem elutriatas inspissari comprobavimus. Utcunque sputa blandarum aquarum producta minus nociva sunt, plusque laboris quàm periculi important: quæque non celeriter per trachææ caulem aquarum instar corrivata profluxerint,

runt, in spissam & viscosam substantiam percocta difficulter prodeunt.

Historia & Experientia demonstrativa.

Matrona nobilis ætatis 47. eusarca, at verò valetudinaria, cui vascula omnia in epate, liene, & mesaræo desinentia obturata fuere, horrorem inæqualem aliquoties, infrigidationem verò partis alicujus semper, perpeffa est. Qualem infrigidationem aquæ gelidæ affluxuræ superfusionem assimulasse asseverabat, & licet saburram subducendo insudavimus, adhæsit hoc symptoma: Quoties verò ptyalismus aut diarrhœa supervenerint, ad tempus desit. Præmissis demum aliquot catharticiis quibus viscosa copiosè seclusa, postquam sudores in stupha sicca multoties excitati fuerant, diætâ parcâ & ficciori perfectè convaluit.

In plerisque lymphæ tenuiores è sanguine emergentes, primò trachæam copiosius alluebant, unde evanuit alior, suboriebantur sputa tenaciora, pellucida, cum screatu laboriosissimo, à quorum congerie pectoralia pertinaciter infarciri annotavimus.

Omnibus Pleuritide correptis, postquam purulenta per ἀναγδαρῶν expurgata fuere, successit per dies aliquot hujus idææ ejectamentum,

mentum, à quo cum premuntur viscera vascula naturalia, minus obturantur spiritalia; minime verò si ejus mucosa obliterata fuerint intestina. Quem mucum in Rachitide affectis inæqualiter è sanguine expressum siccis nutritii vicem gerere autumo. Eundemque in infundibulo uretrum stagnantem obturare, serique meatum præcludere, atque in ventriculum & intestina regurgitare, dorsi dolores, vomitiones, tormina & ischuriam notham, procreare pro certo habeo: Imò talem viscositatem vasis majoribus adherendo non rarò sanguinis reciprocationem præpedire videre est. Quod semel in arteria pulmonica, venosa dicta, infante ternario subsultu è vivis erepto observavi. In partes denique extimas particulares, si inæqualiter diffusæ fuerint aquæ densabiles, tumores œdematosos constituunt; si verò in universas, totius œdema æquale, seu affectionem Leucophlegmaticam & anasarcam curatu difficillimam.

In sexu foemineo vel frigidioris temperaturæ maribus, ut & in convalescentiæ statu collocatis, quibus scilicet sanguinis calor minus viget, vel per morbum longioris durationis atteritur & infirmatur, increvit in toto hæc mucositas, obturationis vasculorum radix pertinacissima.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo luteo:

A Latice forsan bilefcente scaturiit luteorum sputorum materia constitutiva, sed sanguine ante secretionem ita delibuta, ut sapore suo saltem eminentiori spoliata sit; Et ut salina ulcusculum erodendo, sic putrentia ingrediendo, incitando, & in tumorem attollendo infestant. Hisce tamen semper salina & serosa, partem suscipientem nimis intenerando & spongiosam reddendo prævenire & aditum parare crediderim; quæ quum salis miscelâ destituantur, facilius putrescunt, ambo conjuncta vulnus compositum internum curatu difficillimum constituunt. Nihil tamen impedit, quo minus liquor, alioqui tenuis clarusque & sat naturæ (pum sanguinem perluerit) familiaris, alienum calorem sentiens in luteum abierit; & ut sanguis dum à scaturigine & vasculis assignatis dissociatus, tincturæ & consistentiæ orbatus fiat; sic sputum, ejusdem ejectamentum, itinerando, ad partium, quas tetigit, & teporis varietatem mutatur,

tatur, nec qualitatem aliquam eminentiorem, qua dum sanguine importatum fuit fruebatur, amplius retinet: Multo verò minus mirandum, si sputa lutea saporem amiserint, cum non solum massâ sanguineâ universim perfusa fuere, sed per partium parenchymata & membranarum poros percolata. Per hos etenim meatus angustissimos non transivit illa substantia in qua amaror habitaverat.

Historia & Experientia demonstrativa.

Bile seu particulis amariusculis omnis sanguis perfunditur, quæ pro condimento ei assignatur; nulla tamen ejus aut totius corporis pars fluida (exceptâ eâ quæ ex ejus massa secreta fuerit eminenter inter gustandum amara, ut in extremis vomitionibus cum à communi hospitio vel fortè proprio & determinato receptaculo revulsa) tanta amaritudine linguam faucesque inficit, ut exinde nervi laceffiti capitis concussionem inferant.

Quamplurimis quibus vena secta, cuticula à sanguinis aspergine inter fluendum derasa incaluit: vasculis veruntamen, quantum ex conjectura assequi potuerim, blandus satis erat ille ac benignus sanguis.

In

In cadavere dissecto mihi inter alios Collegii nostri Medicos cervicem vesiculæ felleæ tophis obturatam vidisse contigit; turgēbat autem vesicula sero pellucido, per tophos (semina coriandri saccharo inæqualiter obducta mentientes) tanquam per filtrum crassioris texturæ expresso: serum tamen quo referta fuerat gustanti planè insipidum, quod igni etiam admotum in mucaginē albicantem ovi albumen assimulantem coagulabatur.

Non jugiter prodeunt lutea ejectiones, nisi jugis sit humoris excandescētia, vel per calorem à frigido in suo foco coercitum, vel à propria ejusdem corruptela & exuperantia: quod à querelis eorum qui talia sputa ejecerunt quilibet Medicorum facile discat.

Portiunculam hujus liquoris lutei percutes trajecti inter exercitia sudores fundentia, sub axillis & è collo non paucos excrevisse lotricibus non ignotum.

Ex

XXII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

*De Sputo subcæruleo, subnigro, &
ferrugineo.*

Licet visceris nullius parenchyma sine caloris adaptati adminiculo sanguinem rubefecerit; Sputa tamen sanguini, & viscerum succis, ut & nutrimento materiam suam debent, & tincturarum varietates mutuuntur. Inter ea notatu digniora non raro sese obtulere Sputa subcærulea, ferruginea & subnigra; quæ non, ut à pluribus autumatur, ab illis quæ spiritu narium orisve attrahuntur ortum ducunt, sed ab allatis, & aliquoties à proprio visceris aut vasis succo inquinato, à liene forsan tanquam in peculiari ergasterio primario profecta & fabricata; quorum quæ in sanguinem recepta, circulationis beneficio extrusionem subeunt. Non tamen quamprimum è vasculis prodierint colore tam surdo prædita fuisse reputo, sed & roris instar viscera vasave suscipientia perfundant necesse est, ubi condensata colore fusco tinguntur. Caloris

ris veruntamen gradus non per se tinctura-
rum effectivi, si tamen excesserint vel re-
miserint, sputa magis minusve colorata red-
dunt. Ad ea verò quæ retuli conficienda,
naturæ ignicula remissiora diutius continua-
ta sollicitantur.

*Historia & Experientie demon-
strativa.*

Calori solari intensiori aut culinari ex-
pone ejectamentum subcæruleum, & pro-
tinus in omni parte albescit; quod non fit,
si pulviscula extranea inter spirandum sese
sputis immiscuissent.

Sputa assimiliter colorata tenuioris con-
sistentiæ nemini ut puto vidisse contigit:
omnia quippe hujus coloris mucaginosa.

Ab esu eorum unde pectus infrigidatur,
hordei scil. & pomorum hujus sputi exaucto-
ratur copia: à sudorem verò fundentibus,
à continenti Medicamentorum hydrargy-
rum recipientium usu, ut & quibus calor à
morbo diuturniori atteritur, edaculis, ex-
ercitiis, & jejuniis deditis, quibus pectus
calet, aut quibus sæpius suffumigia usur-
pantur, haud expuitur; iisque raró aut
nunquam acciderit, quibus pectus tussi
frequentiori succutitur: quæ omnia hujusce
farinæ sputa à calore remissione diutius cocta,
&

& è pectore multoties frigidiusculo, flaccido tandem, proventura contestantur.

Memoria hujus Sputi suggerit exemplum cujusdam mulieris mediæ ætatis, cum impluente catarrho, cujus lien tetræ vaporibus ita suffercit cerebrum, ut inde quavis aurora destillaverit sputi ferruginei copia, faucium æstu ad eam consistentiam cocti, ut telarum aranearum speciem adumbraverit, cujus portiunculam catarrhus calidus in arteriæ partem superiorem aliquoties detruserat, reseratis tandem & deterfis lienis vasculis pacata est tumultuatio, desit catarrhus, & sputi commemorati proventus.

Ovi albumen si diu, licet lentè incaluisset, alborem amittere & subcæruleo colore tinctum fuisse deprehendimus:

Sub finem tussis accidentalis per congestionem ortæ, sive expectorationis crassiæ sculæ periodicæ, sputa hujus generis, ut omnia minùs depurata albescere & defæcatoria provenisse animadverti. Nequidem talia rejectasse observaverim, nisi cui lien uterûsve in vitio fuerant, nec concoloratum mucum è naribus unquam emunctum spectare licuit.

XXIII.

EXERCITATIO DIANOITICA,

De Sputo Salino.

Sputum salugine refertum sanguinis sale
 perfusi progeniem, licet fluidorum sit in-
 centivum, raro tamen subitanea vi sua inci-
 siva viscerum membranas vel vasorum tuni-
 cas transilire ratus sum. Postquam verò
 sanguis serum suum salinum per tunicas aut
 membranas pectoris proturbatum roris in-
 star percolaverit, stimulando motum pul-
 monis contractivum tussim progeniit; à
 qua concussione & coarctatione subitanea
 frequenter invadente & perseverante partes
 tenellæ, per quas pars sanguinis subtilis-
 sima salis asportatrix salsedinem deposuerat,
 magis infirmatæ citius corruunt. Ue ut
 salsa particula visceri illata non illicò quasi
 acus aut terebellum partem compungit &
 perfodit, sed quum ei diù infederit, demo-
 litur secumque rapit: cujus vis potius dis-
 solutoria, quàm incidens & compunctoria
 æstimanda est: parti quippe sese nimis pro-
 funde insinuans quodammodo per minima
 commiscet ac conjungitur, & sic substanti-
 am ejus in quandam conditionem inter mi-
 stionem & confusionem mediam perducit;
 in

in qua neutralitate quum aliquandiu reman-
ferit, tandem dissolvitur, & inducta fria-
bilitate destruitur; tali modo præcipitata &
substantiæ partis adunita liquoris salini, per
halitum forsan extravasati, acrimonia ero-
sionis & dissolutionis periculum minatur.
Imò si sola aciditate, vel tantillo sale perfu-
sâ, scaturierit sanguis, licet in partes singu-
las exteriores separata diffundatur, ægrotus
exinde patitur & periclitatur.

*Historia & Experientia demon-
strativa.*

Non paucos observavimus, quorum va-
sculorum pectoralium ora à sanguine tur-
gescente (in quo forsan salis momentum de-
licuerat) reſerata fuere, quos unica aut al-
tera venæſectio perſanavit. Neminem qui-
dem cui pulmo erofus fuerit, ſine ſanguinis
totius edulcoratione & reductione curatum
memini.

E fluxione acriori ſpinæ accumbente dorſi
vertebras luxatas, offaque alia ex acetabulis
detruſa & extorta vidimus; ſi verò fluxio
qualitate naturæ proſus aliena ſit delibuta,
ut in lue venerea, offa præſertim tibiæ ad
veprum ſimilitudinem aliquàliter inflexa
protuberant, friabilia, ſpongioſa, minusque
tenſa undique reddita. Idem in Elephan-
tias

tiasi videre est. Ossa enim aliquando soluta & instar ceræ flexilia incurvata & convoluta (si fides practicis quibusdam adhibenda) conspiciuntur.

Multos marcere ferè confectos vidi, quorum sanguinis universi systema sale scaturit, quique fluxione periodica mitiori sputum murie conditum per biennium aut triennium effudère, per extremos arteriæ pulmonicæ venosæ dictæ furculos, quibus tamen pulmonis erosio non accessit. Et inter eos Lond: Mercatorem in sceleton propemodum mutatum, cui liquor salinus tandem à pulmone refluus tam efferas, ut Chirones volis manuum turpissimos ulceraque exedentia quædibus & talis inusserat, salvâ adhuc nativâ pulmonum integritate.

Non semel pulmonis parenchyma æquali attritione ita dissolutum conspexi, ut in putrilaginem, limi quandam speciem præ se ferentem, redactum videbatur.

Quos phthisicorum acris & inæqualis perdiderat deprædatio, horum pulmones præsertim lobos frustulatim laceratos & quasi forice demorsos aperto cadavere deprehendi. Acor in sanguine redundans (quod Melancholicis maximè solenne) non tantum totius intenerationem, unde facile ab externis injuria, sed carnis omnis musculosæ innutricationem efficit. Et in Rheumatismo,

matismo, nuperis annis apud Anglos frequentissimo, seu Rheumatica affectione à Galeno nuncupata (quæ Lib. de Differ. causam congenerem & partes affectas arthritidi vicinas Febr. cap. 7. portita est) dolores atrociores parit, & luculentissimè depopulatur.

XXIII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Sputo subdulci.

Putorum omnium materia pro continetis, ex quo scaturit, varietate specificatur, larvisque diversis induta emergit: nec solum sanguinis serum, ejus magis fusile ejementum, cum redundaverit, aut divorum fecerit, in pulmonum capacites translatum profluit; sed rorida aliquoties substantia, adhesionem & nutritionem partium designata, in os effertur. Sanguis tamen prius viscoso suo sero contemperante defraudatur, inde incalescit, cujus caloris excessus glutinosam ejus substantiam eliquando in pulmonibus, aquarum inundantium irrigatione laxos & nimis inteneratos, deponit: illisque intaxat accidisse credidi, quibus spes salu-

tis in angusto sita fuerat: Natura enim avidè hunc succum amplectitur, donec perfectè solutâ ejus compage vis allecatrix & assimilatrix prorsus deperierint.

Historia & Experientia demonstrativa.

Cum apud Bristollienses Medicinam fecerim, qua Urbe pensili tabes frequenter grassatur, nonnullos sputum subdulce levi conatu expectorantes spatio trimestri fatiscientes & totaliter enervatos vidi; horum verò quosdam, non omnes, tussis vehementior aliquoties corripuerat, ex profuso tamen vitali nectare deflorescentes & arecentes strigosi periere. In quorum unico, detectionis causa dissecto cadavere, licet sanguinem aliquoties, peracto salino pyralismo, extussierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiserat; universa spirabilia nec non viscera omnia naturalia quoad sensum sana comperta sunt. Nec à quovis inter mirabilia dignum est ut censeatur, qui ineptitudinem sanguinis nimis attenuati ad nutritionem animadvertit, aut sanguinem totius nimis à calore impenso liquidum & subtilizatum per levium arteriarum oscula æquè ac per narium exilia vascula in earum hæmorrhagia ad *λειποφυξίαν* exinanitur

nitum conspexerit: Deficiente quippe sero condiente & contemperante, glutinosiore-que ac magis roscido succo moderatè calido dulcedinem ac unionem conciliante, ut tota naturæ œconomia corruat necesse est.

Sputum hoc subdulce in omnibus quos vidisse memini, ptyalismo diuturniori, & ut plurimum salino, præcedenti fuit confectarium.

Idem sputum igni admotum, sicut succus omnis nutritius, in gelatinæ albicantis consistentiam percoquitur.

XXIV.

EXERCITATIO DIANOBTICA,

De Sputo canoso & cinereo seu purulento.

INter omnia ejectamenta sputum minus spirituosum, magisque fœculentum, est cinereum & cœnosum, argillæ cujusdam liquidioris speciem præ se ferens, verum pthysicorum pus minime tenax, caloris deficientis, seu cadaverationis ineuntis indicium & symptoma: cætera omnia aliquatenus per calorem subiguntur, figurantur, & alterationes subeunt; hoc solummodo in
F 2 suo

suo quasi stagno copioso stabulans, nisi mole sua presserit, vix expectoratur; Extremæ sanè sordities & naturalis dissolutionis certissimum productum.

Historia & Experientia demonstrativa.

Si cupulas glandium binas æqualis ponderis & capacitatis impleveris, unicam (*viz.*) sputo cænofo, alteram mucaginoso, aut qualibet ejus specie; eam lancis partem cui sputum cænosum appensum fuerit subsidere cernes; cæteris enim omnibus præponderat.

Deploratæ fortis invalidis, quos ultima Symptomatum syndromæ ad sepulturam fere perduxit, tantum advenit argillosum hoc ejectamentum; quorum etiam cadaverum pulmones inter disseccandum in amurcam sordescentem mutati conspiciuntur.

XXV.

EXERCITATIO DIANOETICA:

De Hemoptosi curanda.

FRequentior sanè vicibusque partitis merito laudanda est phlebotomia, qua revera incalescentiæ simul & plenitudini sciliciter obviam ire valuerimus, non prætermisso revulsioni adjumento; nec adhuc inter vegetiores seu sanabiles reperitur quod hujus medelæ legitimæ celebrationi contraindicabit: Et si ex sola plethora ortum duxerint sputa cruenta, sine alterius adminiculo scopis satisfacit. At cum penitus sese sanguini insinuaverit morbi focus & minera, tota curationis serie (hypnoticorum rariore usu conquiescens) Emplastorum & glutinantium vasa difficulter pervadentium energias, experiri nuperis nostræ praxis annis non ausus fui: diminuta quippe, si quæ adsit, plenitudine, tota tutelæ & restitutionis basis in sanguinis reductione sita est, ad moderatam scilicet temperaturam, consistentiam proportionatam, maturitatem debitam, qualificationesque singulas crasi consentaneas, citra quas si remoratur, præter quas si vacillet,

vacillet, ultra quas si provecta fuerit natura, criminis rea; ad quod corrigendum, ut in omni, sic in morbis pectoris sedulitas Medici imprimis sollicitanda: Ea tamen provisione, ut talia eligantur ad sanguinis *dis* *st* *ar* perennandam, quæ symptomati, si non vi peculiari, saltem consequitivè adversantur. Nec placuerit externa infrigidantium & repellentium pectori adhibitio, nequidem extremarum ligatura, quibus sanguis refluus partes infirmas pressius oneraverit. Horsum itaque dum clavum teneant sanitatis naucleri, scopuli undequaque vitandi.

Historia & Experientia demonstrativa.

Ex jugi Emplastorum glutinantium & incrassantium usu, licet ad tempus coerceatur sanguinis rejectatio, periculum copiosioris recursionis partem magis prementis nequicquam exinde vitari senties: specificis verò facile sanguinis rivulos perludentibus rem commodè peregissem sæpius in memet ipso & quamplurimis expertus sum.

Sanguinem citra præterque debitas qualificationes defecisse in omni morbo ex crudo acido & aquoso seminio prognato, & quoad morbos pectoris ex aquarum suffusarum

rum & densabilium congestione manifestum, ultra debitam verò maturitatem deportari, nidorosa, subflava, torrefacta, in bronchia trajecta restantur. Quod peculiaris etiam & contraria utriusque edocuit medicatio.

Frigido lavacro immergatur hæmoptoi-
cus, aut narium hæmorrhagiâ correptus, &
exinde malum incrementum sumpsisse de-
prehendes. A calore verò superficie tenus,
vel extremorum intenso, remedium.

Partes extremæ sanguinem extusfientium, ut & narium hæmorrhagiâ detentorum, non rarò incassum ligatæ fuere: Ejus tamen motum fricando, blandoque adhibito calore in exterioribus suscitasse proficuum ferè semper invenimus.

XXVI.

EXERCITATIO DIANOETICA.

de γαλακτοποισίαις.

L Ac assuetis, optime constitutis, avidéque
 petentibus exhibere, vice carniū
 dum sanguis turgidior & calidior scaturierit,
 substituisse accommodatum arbitror; &
 quibus acor aut bilis inter fluida exuberavere,
 modò vasculorum confiniis adhuc conclusa
 retinentur, eminūs scil. patescēte primā
 symptomatum Pthisi dicatorum *φάσις*. Ejus
tamen usum verè pthificis prorsus interdix-
isse propter causas insequentes necesse duxi.
 Qui etenim per acrioris succi extravasati de-
 prædationem emarcuere, caseosam ejus par-
 tem in spissamentum cogunt, unde vascula
 pertinaciter obturantur; Qui à succis pu-
 trentibus incaluere, butyrosam in bilem ta-
 bumque demutant, citiusque si mellita aut
 saccharata admiscueris; Quibus dein aquo-
 sa stagnatio spiritalia suffercit, iis pectus
 magis infrigidatur, unde *ἀνακιδασσις* vel re-
 moratur vel reprimatur; plerisque denique
 capitis dolorem intulit. Sero itaque lactis,
 aquis & potulentis medicatis, pro re nata al-
 teratis,

teratis, quibus omni symptomati indicanti
satisfecisse valeamus, vicem ejus supplere
tutissimum adjudicavi.

*Historia & Experientia demon-
strativa.*

E succo mordaciori deprædante & visco-
siori vascula infarciēte, adeo contabuit cor-
pus nobilissimi ægrotantis quadragenarii, ut
tabem exquisitissimam configurabant. Ex
denegata namq; debita nutritiorum ἀναδόσει
superficies & extrema non solum emarcue-
re, sed increvit febris latica vaga & incerta,
obturationum soboles, quæ hecticam ita
mentiebatur, ut ipsam adesse Medici alioqui
peritissimi pronuntiabant. Cui ut occurre-
rent, γαλακτοπόσιον imperant, profiliunt
symptomata graviora, quibus magis inge-
miscens nobilissimus expiravit, dissecati
cadaveris ventriculus & duodenum lactis
coagulo infarciebantur.

Epati infantis bimuli fervidioris crasis in-
nascitur ulcus ex acriorum διαβρώσει oriun-
dum, quod ichorem in ventriculum regur-
gitabat, quem ventriculus quamprimum ex-
cipiebat, evomit. Infans verò qui lac ma-
ternum & vaccinum ante erodentis liquoris
accessum optimè concoxerat, postmodum
ejusdem coagulum ad magnitudinem piso-
rum

rum conglobatum, & ad duritiem ferè top-
phorum percoctum per secessum deposuit :
Butyrosam ejus substantiam pure commix-
tam per superiora repurgatam conspexi.

Acida & salina, lactis partes separare &
in coagulum præcipitare norunt sciolaë qui-
dem lactariae, idque capitis dolorem non
rarò intulisse galactophagorum nemo igno-
ravit.

XXVII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De usu Perdulcium.

INveteravit sane consuetudo tussim sedan-
di per medicamina & alimenta impensè
dulcia, quibus pro basi sunt mel & saccha-
rum. Nec istiusmodi remediorum usus
omnino improbandus, si alia defuerint &
tussis acriter presserit; eâ tamen cautelâ,
ut inter ramorum defalcationem radix non
succrescat. Tussis enim pectori insensissima
suffusionis alicujus è sanguine adulterato
semper soboles; quæcunque verò ejus *ζυμω-
σις* incitant, bilescunt aut putredini apte nata
dicuntur, eaque de causa plus damni quàm
emolumenti importantia, ut mellita & sac-
charata

Charata pœne omnia, in censu saluberrimorum neutiquam reputanda; Multo minus jugi remediorum serie, permiscenda. A sanguine quippe spiritûve acriori tabidis connato concitatiolem fermentationem subeunt, à calore intensiori torrent, ab imbelli non gubernantur, unde per spiritum eorum turgidum ingenitum non raro sponte degenerata corrumpuntur.

Historie & Experientie demonstrative.

Alimenti & Medicamentorum perdulcium diutius in ventriculo hærentium (ut in tabescenribus ferè omnibus) damna facile percipiet, qui ab eorum usu ructus nidorosos, saporem amarum, æruginosum, degenerationis eorum nequissimæ fructus inseparabiles experietur.

Mellita & saccharata omnia doliis & lagænis, parcâ licet manu, imposita musti fermentationem promovere quis iverit inficias? si verò carnes saccharo consperferis, & loco mediocriter calenti imposueris, eas maleolentiam deterrimam brevî subinde contraxisse deprehendes.

Horum perdulcium usu non pauci morbi cholerae cum sævissimis cruciatibus stipati pœnas luunt.

Per-

Perdulcia omnia jejuno & sanissimo por-
recta, etiamsi maturè, non tamen sine pessi-
mo nidore per secessum rejiciuntur.

Hisce luem afflant liguriones, qui fre-
quentius morbis putridis & pthisi citius ac
contumacius corripuntur.

XXVIII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Halituum & Suffituum admini- *stratione.*

INter præsidia, evaporationes & suffitus
tanquam nobiliora, & quibus unicè in
extremis angustiis confidamus, pensitan-
da. Quæ sine circumstantiarum debita
comparatione sumnota obsunt vel incassum
adhibentur. Non tamen inficior, si crasin
partis spectes, nulla impedit hujus generis
indicato; pulmones etenim aridiores &
tensiores horum madore intenerantur, hu-
mentes nimisque laxati illorum siccitate in-
durantur, putredine & viscositate obliterati
levantur, amborum denique consortio ulce-
ra sordescencia deterguantur, nec non no-
væ affluxuræ materiæ, & in partes insurgen-
tis, vis molesque reprimuntur, simili semper
in

in assumptis asservato scopo. Si verò in-
temperiem totius contempleris, nec ipsa fe-
bris huic medelæ contraindicasse videatur:
suffitus quippe tenuissimæ essentiæ calidita-
tem ultra spiritalia haud exercent, ut ut
propter varias liquoris suffarcientis disposi-
turas, propter superfusi genium, proportio-
nem & motum, propter partis suscipientis
habilitatem, & totius tolerantiam, varia
hujus generis remedia conficere, & in usum
proferre (quorum unicum, quod quemlibet
suffitum ingreditur, & cuique basis est, ad
tempus reticui) necessario coactus fuerim.

*Historia & Experientia de-
monstrativa.*

Lobum pulmonis sinistrum cujusdam
Mercatoris Londinensis erodebat ulcus, è
tussi inveterata & fluxione salina hæmopto-
sin inducente oriundum, quod levis arteriæ
divaricationem lobo insertam unâ perese-
rat: cui symptomata omnia, quibus pthisis
consociata est, ingruebant, in pejus indies
ruitura: halituum denique & suffituum me-
thodica intermiscela sanus evasit. Qua in-
tegritate permansit per sex annos, quo tem-
poris curriculo, meque annuente, Hispaniæ
ubi commercium fecerat, vitam degebat in-
columem; sub initium tamen autumnii oras
nostras

nostras petenti, ab impedita pororum usuali
αδιαπνοσία, fluxus concitior totum lobum,
 ut lateri adhæserat, replevit: cujus exæstua-
 tionis sanies pulmonem ita perfudit, ut spi-
 ritus transitum brevî denegavit. Dissecto
 cadavere, trachææ pars erosa, cui citatrix in-
 ducta fuerat varicosa; lobo verò pars adna-
 ta callosa conspiciebatur, reliquum pulmo-
 nis parenchyma computruit.

Internam arteriæ vocalis membranam per
 salinos affluxus derasam, tussique non raro
 ejectam animadverti, halituum tamen & suf-
 ficuum usu regeneratam, ex quo convale-
 scentes aliqui supersunt: binosque nuperri-
 me à pthisis diuturnioris corruptela pulmo-
 nes frustulatim rejectantes hisce, aliis non
 prætermisissis, redintegravi. Quorum unus
 ex febre hectica per triennium emarcuit, cui
 derelicta tussis & durities quædam in media
 parte dextri lobi (quantum è narratis conji-
 cere valuerim) avellanae magnitudinem
 æquans; novâ veruntamen carne jam vesti-
 tus & pristino robore vicens: alter jam su-
 perstes obesus, cui tussis horis diei diacri-
 ticis non admodum molesta, sed in cæteris
 omnibus inculpatus.

XXIX.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Fonticulis.

INter omnia præsidia fonticulos insuper
 prodesse comprobavimus, per quas datas
 portas vi quadam diacri-
 tica, quæ naturæ modum
 non tenere, separantur
 & separata secluduntur;
 sicut vi syncritica
 retinentur & assimilantur:
 quasque vires nec Genius
 Naturæ Hippocrates, nec
 ipsi quidem dissentientes,
 vel crescentibus, multo
 magis Animalibus dene-
 gaverint. Ea tamen cau-
 tum sit lege. 1° Ut in par-
 tibus perviis excitentur,
 quibus tepor maximus &
 mador sponte fluxerit (*viz.*) sub axillis, in
 intercapedine musculorum, in flexuris in-
 guinis & poplitis, in carpis supra locum ubi
 muscoli replent interstitium ulnæ & ossium
 carpi, nec non inter scapulas. 2° Ut fiant
 orificia

Τα' φύομενα κὺ
 ἀπειρόμενα ὁκόταν
 εἰς τὴν γλῶττιν ἔλθῃ, ἔλκῃ
 ἔκαστον τὸ κτ' φύσιν
 εἰσὺ τῷ ἐνεόν ἐν τῇ
 γῇ.

1. c. Quæ crescunt
 & seruntur, quando
 in terram veniunt, at-
 trahit unumquodque
 quod secundum natu-
 ram sibi familiare in
 terra inest. Hipp.
 lib. de Nat. Hum.
 tex. 31.

orificia perlata & profunda, ita ut nucleum
 dactylorum in suis contineant alveolis, & si
 copiosior evacuatio desideretur, adimplean-
 tur hiatus radice gentianæ, ligno hederæ ar-
 boris detornato, pari proportionē hermo-
 dactylorum & ceræ, vel tribus ceræ partibus
 unaque piperis albi, aut turundis galangæ
 adaptatis, alioquin sola cera, medulla sam-
 bucina, aut pisib; aliquot foramen obturare
 sufficit, unde non raro

Excoquitur vitium, atq; exudat inutilis humor.

*Historia & Experientia demon-
 strativa.*

In fonticulorum animadversione quicquid
 Διανοητικὸς sibi met scioli argutiores ædifica-
 verint, diruit & refellit experientia: cru-
 orem quippe saluginosum per hos secretum
 fuisse dolor ejus in transitu lancinantis, alla-
 tumque exinde ægrotantibus emolumentum
 indicabunt: fluxionum porro mitiorum la-
 tices fonticulis ex communi Medicorum
 præcepto nequiquam obtemperantes aut
 quadantenus solummodo demulctos, per
 exituram perlata juxta vasa majora & in
 flexuris ex artis lege præstitutam, prorsus
 evacuatos fuisse cognovimus. Quod ma-
 gis elucet in iis qui pestilentiae labe conta-
 minati

minati fuere, aut qui succos sibi putridos crapula aliâve de causa accumulaverint: pædoris etenim & virulentia partes non contemnendas per hujus dimensionis forniculos expurgare; imo in rarioris contexturæ individuis alii intus assumpti odorem, & aceti aut succi limoniorum & aurantiorum acorem tertiâ aut quartâ à comestionis horâ exhalando pervadere, & eorum labra incidendo vellicare comperimus.

XXX.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Sudoribus.

Sudores opportunè imperatos & pro-
 pterea prolectos scopo nostro non modice
 inservire observavimus; in quibus ut & in
 suffituum Methodica intermiscela non mini-
 ma innititur curationis columna: Hisce
 etenim impendenti periculo præcavimus,
 illis novi fomitis scaturiginem depellimus,
 his parti erosæ occurritur, illis novo insul-
 tui ex toto affuturo prævenitur: horum
 ope pars suscipiens & lassata roboratur, il-
 lorum verò adjumento blandè rigatur; su-
 dores denique viscosa & congelata attenu-
 ando

ando deobstruunt, acriora & acida perfundendo diluunt, cruda coquendo maturant, unde sanguis, quo succus omnis nutritius importatur, partes exteriores pristino madore familiariter ac tempestive irrorando nutrit ac reficit.

Historia & Experientie demonstrativa.

Equitis aurati Hybernici filio primogenito ætatis 25. (decem aut circiter abhinc retro annis, quum primò Martius furor ferrei hujus seculi istius insulæ infœlicioris incolas disjecerat) compilato & ad cutem usque denudato, sanguis intrò refluus, impedirà prorsus per infrigidationem exiliorum circulatione, tam sævis accessionibus ita pulmones invasit & perfudit, ut quicquid nutrimenti per trimestre spatium porrectum fuerat, in viscosam mucilaginem brevi alteratum vel extussit aut evomuit, & inter manus opem ferentium ferè extinguebatur. Perpen: à mali aucti & contumacissimi causâ procatarcticâ, non posthabitis quæ tussim demulcendo præcellunt, sudores crebrò reiterandos cum extremarum frictione, & totius superficiei calentiori irrigatione præcepimus. Hoc lenocinio corpus in cutem & ossa fere redactum auximus & refocillavi-

mus

mus, spiritumque extremis antea labris oberrantem in pristinum hospitium, & membra pænè deserta revocavimus.

Hæmoptoicos peracto per dies aliquot extravasationis negotio, repetitis in stupha sicca sudoribus, non posthabitis specificis, ultra recidivæ metum perfectè sanatos collocavimus.

Prolixioris operis esset historias medendi deploratæ ferè sortis tabidos consignare, quorum curationes consummarunt sudores artificiose præstati. In posterum ut frequentius imperentur optarim, & ut sensuum placitis auscultare dignetur Medicorum hæsitantium turba.

*Quid nobis certius ipsis
Sensibus esse potest, queis vera ac falsa notamus.*

AUCTARIUM.

Sanguinem liquoresque alienatos *animo*
Deiv, i e. una iter facere sat (ni toto
cælo aberraverim) probavi; quorum circuitum universalem in quamplurimis exercitationibus innuisse, & experimentis luculenter in vivis demonstrasse satagi. Quod pensum satius elegisse duxi, quia ex conjectura vivorum dissectorum, vasculis promore ligatis, artificiosè licet desumpta affi-

qui & absolvisse *ἀδύνατον* autumarim. Ex
 vivis itaque vivida emergere totalis circula-
 tionis impedimenta. Nec vana fides sen-
 sus & rationis fulcris innixa,
 è qua concessa ac stabilita
 doctrinâ neutiquam defle-
 ctere religio erit, donec
 novos concitatoris fluxio-
 nis canales præter ductus
 sanguineos, ancipites &
 contumaciter dimicantes explicarint; Haud
 quicquam tamen humanæ fabricæ compage
 sanguini fluidisque ejus emissariis invium
 cognoverim. Non actutum ideo laceran-
 da venit methodus medicinalis, nec ruinam
 (ut clamitant) subitura, ut denuò instaure-
 tur. Utinam de depuranda, corrigenda, &
 alterandâ, ut scopis singulatim accuratius
 & efficaciter in reliquis morbis adaptetur
 meditentur; in quo peragendo (liberè
 meditantium & dicentium veniâ prius im-
 petratâ, non obstante tetricorum & moro-
 rum licèt canescentium pervicaciâ) quoad
 instituti rationem experienciâ fretus & e-
 doctus dehinc *δεύτως* fusius & audacius ali-
 quot in medium proferre & assertari spo-
 spondi.

Per varios usus artem experientia fecit,
 exemplo monstrante viam.

Tabi-

*Nihil ineptius
 quam quale quidq;
 vivo extiterit, tale
 existimare esse pos-
 se in moriente, imò
 mortuo. Celsus. p.
 166.*

TABIDORUM

THEATRUM.

LABRUM

MORUM

17

ce
& a
men
com
fluid
part
hæc
illa
pien
& mu

P R E F A T I O.

Ventriculi parti-
umq; vicinarum
madore fermen-
tante concoqui-
tur & mutatur
cibus, cibóq; vi-
ce versâ fermentum mibuitur
& alteratur, ita ut ex jugi nutri-
menti & medicamentorum ac-
commodatione modificentur
fluiditates, ad quarum normam
partes solidiores constituuntur,
hæc perpetim alluunt & alunt,
illa harum impressiones susci-
piendo ὑπαρσιν & σύστασιν mutunt
& mutuunt eóq; tandem res re-

dit, ut qui corporis partes fluitantes dispensare, & adaptare cognoverit, hominem non solum ne in deterius labatur restituisse credatur, sed senilem ipsam ætatem summovere, inconcussam valetudinem tueri, imò creationis opus in simulari videatur.

Jam verò hostem hunc humani generis tabificum è longinquo petentem, tacitoq; satellite armisq; satis instructum intrò perreptentem propalare, expoliari & dibellare deliberatum est, non unico remedio (impostorum lurido commento) nec subitaneâ vi, certâ tamen, si maturâ, materieque medicinali ope nutriciorum adjutâ; ambo enim methodicâ serie disposita, morbiq; circûstantiis debite

i-
re
o-
ti.
m
is-
a-
ar.
u-
n-
fa-
m
re,
ra-
dio
en-
ra-
que
ad-
erie
ntis
bite

debitè quadrata mutuas sibi præ-
stant operas, quibus liquiditates
præter naturæ scopos impetu-
osè vagantes & turgescences ne
canalium confinia exterminent,
compescuntur, salium concur-
sus qui deprædantur ipsa visce-
ra, avertuntur & corriguntur,
putredinis alienationes calorq;
ejusdem consecrarius succos de-
pilans inhibentur, & contempe-
rantur; vapores à calore impro-
portionato ventriculi aut san-
guinis exhalationes flatu dicti
ab immaturitate aut utriusq; ef-
fervescentiâ orti supprimuntur
& subtus secluduntur, stagnati-
ones ab indebitâ cujusvis consi-
stentiâ (excandescentię parentes)
præsidii *αἰνὰ διοσιν* seu circulationē
in toto impediētes præveniun-
tur,

tur hæc de his satis, unicū restat
Patronus scil: qui in Tutelam
me suscipiat, quem deriserim
implorare, non tamen defuit
multiplex, appello λόγον & πείραν,
veritatem, ipsamq; naturam,
medicorum numina in perpe-
tuum colenda: hæc qui dilexe-
rint avidis forsan ulnis post-
quam gustaverint, excipient otii
nostri libamina, observationes-
que in gratiam juniorum medi-
corum in lucem editas, quas sen-
sus verus medicanæ oculus de-
monstraverit; non enim ante o-
bitum egrotantium στοχάσμῳ tota
versatur medicina; veritati itaq;
& nature decretis ad sensus exa-
men perductis, & ad vivum de-
monstratis fidem adhibere sua-
serit---

C. Bennet.

Tabidorum Theatrum.

M *Aegor.* *Q.* Tabes est corporis totius, seu partium ejus quælibet extenuatio, à fluidorum alienatione, penuriâ, inæqualitate, aut calore improporcionado profecta.

Materia nutritioni dicata degenerat in debilioribus præsertim, cum menstruo seu fermento naturali ventriculi inquilino non diluitur, vel uti par est non subigitur: nam his ex natura lege peractis vita nostra sanioris columna præcipua innixa est.

Peccat alimenti materia, consistentiâ, dosi & qualitate.

Consistentiæ nimis crassæ seu compactioris difficilis est vel nulla perfusio, imper-

imperfectior separatio, longior immo-
ratio, segnior distributio.

Dosis parcior, succi penuriam & de-
inde natam corporis debilitatem; lar-
gior vasorum infarctionem infert.

In qualitate, si frigus excesserit, ci-
bus per ventriculi & vicinarum partium
calorem non ritè domatur, unde cru-
ditas; si ciborum caliditas ventriculi
naturalem teporem superauerit, calore
proprio (i.e.) naturæ alieno effervescit
chylus: Ex utrisq; flatulentia. Fre-
quentior deniq; ingluvies succorum tur-
giditatem augendo incommodat.

Quod ad saporem attinet, de immo-
derate salsis acidisq; idem censendum,
nec non de cibo eminenter dulci, facile
putredinem concipiente.

Subjiciunt illi prunas, & viscera torrent.

Ordo demum ingerendi immethodi-
ca ciborum degenerationi non parum
conducit; ipsa enim *εὐπενία* & *εὐχρησ-
fi*

si ultima mensa (quod nobis in usu est) assumantur, vice coctionis naturalis diutius retenta torrescunt, & ciborum substratorum inquinamenta comperiuntur.

Ad naturam deniq; & modum ingestorum conficitur sanguis, qui succo nutritio undequaq, perluitur, cujus dispensandi gratia cor corporis particulam operosiores ideóq; compactiores fabricavit Natura; quod motu suo reciproco & circulatorio toti corpori subservit duplici emolumento, nempe Protrusionis & depurationis: ex hac orta est cujuslibet partis insuccatio sive nutritio, unde vita conservatur; ex illa vitæ status modificatur, unde sanitas vel morbus. Sanguis enim defecior importat spiritum vitalem (id est præcipuum vitæ ministrum) ad actiones ritè peragendas paratissimum, impurior vice versa torpidum & ad actiones inhabilem: veruntamen quaecunq; sit quod in ejus sinus elutriatum fuerat, in habitum corporis tandemq; in venas per arterias amandatur. Ex

Ex hac latice scaturiunt succorum nutritiorum, & sanguinis mutationes, talem cujuscunq, generis parturientes: vice enim succi roscidi, aqualis, naturæ familiares, quo viscera partésq; rigari foveriq; debent, substituuntur & dispensantur succi tenues inequales, turgidi, putrescentes, sale, amarore, vel acore referti.

Succorum alienatorum defectiones.

Corporis succi calore immoderato attenuati & subtiliores quam par est redditī ad nutriendum inepti sunt. 1° quia balsamicā indigent consistentia. 2° quia concitatori circulantur motu ita ut moram nutritioni debitam in partibus non fecerint, exinde deficientiæ necessitatem importantes. 3° quia humidum depascendo propriā conteruntur industriā.

Succi inæquales partium particularium ἀτεργίαν & extenuationem pariunt, crassiores

crassiores enim vasa obturando διαδοσιν
impediunt, unde effervescent: renuio-
res, v. ideóq; mobiliore coerciti tumul-
tuantur: quibus ex causis partes inæqua-
lem suscipiunt alimoniam.

Succi turgidi flatulentiq; antequam
vasa minora ingrediantur cāpiti mole-
stum expirant halitum, qui cerebri
frigidityate condensatus, & in aquositates
solutus, si per bronchia in pulmonem
lapsus fuerit pectus onerat.

*Succorum alienatorum devasta-
tiones.*

Succi falsuginosi, turgidi & acriores,
massa sanguinea perfusi, non solum
temperiem ejus immutando nocivi sunt,
sed extra vasa depopulantur quoties eo-
rum turgiditate vaporosa & plenitudine
tenduntur arteriæ venæq; quæ eorū
insuper acrimoniâ irritantur hæc vasa
tandem tumefactâ & referta inaniri, pro-
ritata sese expedire moliuntur, idque per
sanguinis seclusionem; quî sanguis si
vasa

vasa pectoris perreperit, αἷμα πῶσι frequentē tabis (quæ Pthisis dicta) præmonitorem, vel εἰς χυμῶσι procreat. Venas nempe & arterias per totam corporis cavitatem internam membranulis vestiit & munivit natura, quibus circulationi internos terminos, sicut per cutis parietes externos posuit. Hisce membranulis si accubuerit sanguis è vasculis pectoralibus secretus Echymomatis interni nomine meritò indigitatur: Pleuritis verò denominatur, cum sanguis è vasis intercostalibus seclusus membranulam costas succingentem impleverit. Empyema insuper est sanguinis ejusdem effervescentis & per restagnationem diutinam putredinem contrahentis in ichorem mutatio nec alicui mira videatur ejusmodi permutatio sanguinis in ichorem, qui sanguinem purissimum è vulnere aut fonticulo fluentem in pus fætidissimum mutatum viderit.

Si verò capitis vasa, carotides scilicet: sive cervicales sanguinis partem serosiorrem exsudaverint, vel quovis modo secluserint,

cluserint, evenit Fluxio: quæ si sensim facta, catarrhi continui; si *αθρόως* seu confertim, fluxus sive Catarrhi Periodici nomine discriminatur. In utrôq; delitescit antecedens Tabis causa, præcipue cùm cerebrum madoris inundantis partem in partes spiritales deposuerit, quam, si pulmo ob lubricam temperiem, debilitatem, vel materiæ consistentiam improporcionatam, non matu è retruserit, fit aliquoties *ἀνάβροσις* ulcusculi initium. Ipsius deniq; cruoris pars salina, imò insipida pituitæ nomine communi celebrata, è vasculis secreta immoratione in parte factâ, non solum partis in qua hospitatur tenorem & compagem dissolvit, sed putredinem exinde acquirendo erosionis redditur accommodatum instrumentum.

Hiscæ associantur conspirantia externa, seu exaraneorum injuriæ, vitæ scil. in locis imbris nimis frequenter rigatis, aut insulis angustioribus transactio, nimia solis vicinitas, halitus terræ & aquæ insalubres, planetarum influxus & ventorum afflatus inclementiores, tem-

H

pestatum

pestatum alterationes subitaneæ, inop-
portuna plagarum mutatio, labor im-
probus, exercitia intermissa aut vehe-
mentiora, corporis quoad primas qua-
litates frequentior mutatio, animi mæror,
unde spiritus deicitur & vis tabifica
altius imprimitur,

*Unda lacusq; nocent, & causa valentior istis,
Anxietas animi.*

Qua omnia fluidarum partium corporis
τεξιῶν sive fusionem efficiendo, vel
ζυωσιν internam suscitando, nocumen-
tum afferunt.

Causæ recitatae constituunt Tabem,
eiusq; species, à succo nutritio, vel per
ulceris aut abscessus nobilioris alicujus
partis, propriè Pulmonis, corruptelam
depravato, vel per dilutionem falsugino-
forum partem depopulante, aut acido-
rum per totum corpus in opere suo fru-
strato, vel per nimiam incalescentiam
dissipato; unde tres emergunt Tabis
differentiæ, Pthisis, Atrophia, & He-
ctia. Pthisis

Pthiſis eſt tabes à ſuccorum putre-
dine ſuborta, eroſionis, echymomatis,
abſceſſus, aut cujuſlibet in pulmone aut
pectore ſordeſcentis ſoboles : unde per
 venæ pulmonicæ, vel aliorum pectoris
 vaſculorum divaricatione; nidoroſa ma-
 teria cordi communicatur, quâ à
 corde per ejus motum pulſumq; detrufâ
 primo arteriæ omnes, dein corporis ha-
 bitus, tandem venoſum genus rapidi
 roris vel ichoris perfuſione replen-
 tur.

Nec deſunt qui hujus cladis ab ortu
~~negat~~ important, ſuntq; quorum pa-
 rentes valetud narii aut tabidi periere,
 quibus genitura frigidior minùſq; ma-
 tura, vel acrimonia forſan calentiore
 perfuſa; hiſq; ſcapulæ acuminatæ, ~~Meo-~~
~~γώδεις~~ idcirco nuncupati, quorum præ-
 cordia contracta, pectus anguſtum &
 depreſſum, cervix gracilior & oblonga,
 omnium pectoralium tenor flaccidiſſi-
 mus, carôq; totius corporis muſculoſa
 tenerriſſima.

Observationes διὰ γυνωσιν spectantes.

MOrbum hunc eminus aggressurum
dignoscimus, si sanguis sive cruor
Salsuginosus versus pectoralia tardiori
vel citatiori conferatur motu.

Mitiores affluxus sui indicium exhibent,

1° Per sputationes sanguineas salinasq; statis aliquot periodis, horis scil. matutinis aut pomeridianis, nempe 4^a, 5^a aut sexta prodeuntes, citius aut tardius, prout majus minusve totum diluendo fecerint irritamentum, vel per corporis agitationem commoveantur, quæ extra vasa spiscitudinem nactæ non erumpunt horis destinatis quia dominium in corpore tum temporis exercent (ut ex communi Medicorum sententia supputatur) sed quia tunc per cuticulam aliquantisper transpirant reliquâ sui parte crassiore tanquam inutiles & superflua, nec non è massa sanguineâ secretæ vasa majora corrivantur.

2° Per

2° Per sputationes & excreationes frequentiores.

3° Per interceptas sudoris aliarumq; excretionum vias.

4° Per sputum substantiæ & superficiæ lævioris & inæqualis.

5° Per sputum globulosum instar grandinis convolutum, quod tussi aut scretu subitaneo horis primò præsignatis haud rarò extunditur.

6° Totius certitudo confirmatur, si aliqua de causâ per secellum in articulos, aut in corporis circumferentiam eveniat diffusio fluxus falsuginosi, & exinde pectus ad tempus robur acquisiverit.

Vehementiores & copiosiores affluxus significantur,

1° Per uberores sanguinis luteo colore spumantis expuitiones cum scretu & tussi minus dolenti, si è pulmone; subnigri verò aut rubentis per tussim dolorificam expressi, si à thoracis capacitate; exultim & per intervalla in os regurgitantes & replentis, si ab arteriis

majoribus, sensim, cum sensu tamen titillationis, si ab earum fibris prodierit.

2° Per dolorem pectoris gravativum & periodicè pungentem.

3° Per anhelitus periodicam difficultatem.

4° Per manifestum aliarum partium corporis levamen.

Pthisis impetentis per crassi & frigidi liquoris, Pituitæ dicta, in pectore suffusivam congestionem à capite (quod aliquando fit) eo delatæ, signum detegitur, quum in trachæam viam sibi paraverit materia, qualitercunq; à soporalium terminationibus separata, & à cerebro frigidior imprægnata, symptoma sane certissimum (pari tamen materiei per decubitus aggestione in thoracem per vascula communia suffusa semper associatum) cuius est *σποδενκ-
αγ* erectio sive laryngis apertura, cum successiva ejusdem clausurâ seu confidentiâ, sonum edens horologii locularis per momenta tempus mensurantis, cui

cui indies ingruit symptomatum insequentium Syndrome.

1° Spirituum omnium torpor.

2° Capitis gravedo cum tensione periodicâ in plenilunio ingravescent.

3° Somni longiores, & demersionis insomnia.

4° Totius temperatura frigidior.

5° Poriparexigui & pressiores.

6° Pulmonis & musculorum omnium pectoralium flacciditas, & ad expulsionem segnities, quæ per irritum exsécræationis conatum multoties iteratum cognoscitur.

7° Sputum compactius, quod facilius exit, statim à patu lautiori cum à cibis calidioribus regio pectoris incaluerit.

8° Pectoris dolor gravans & ponderosior.

9° Tussis aliquoties per intervalla periculum suffocationis penè inducens, quæ inter exercitia, & ab assumptis frigidis sumpserit incrementum.

10° Anhetitus frequentia.

11° Catarchus sensim perpetim ta-

men asperam rigans arteriam.

12° Expectoratio udo cœlo difficilis, fudo faciliior.

13° Caro totius corporis humidiorē cœli statu intenerata, sicciōri indurata, quod symptoma omnibus ferē tabidis competere videtur, unde

14° Externis aeris nec non ventorum injuriis maxime suscipiendis pronitas, inter quas humidior & frigidior constitutio summē nociva.

Tabis p. hificæ cujuslibet originis altius radices agentis medicīq; operam (quoad perfectam curationem) ut plurimum eludentis signa connumerantur.

1° Tussis acriter premens, per cujus impetum primò sputum lineatim sanguine permixtum; dein pus cœnosum, ponderosum, colorisq; cinerei, quod aqua injectum facile ei quasi commiscetur, fundūmq; petit; deinde pulmonum paritēq; vasculorum, nec non membranarum eorum distrigmenta succussa deducuntur.

2° Anhelitus

2°. Anhelitus fætor, & difficultas maxima.

3°. Dolor pectoris, & papillarum pungens & ulcerosus inter iussendum exacerbatus.

4°. Omnium virtutum deficientia.

5°. Febris putrida à sanguine universo per puris irrotationem fædato, motum alienum, *viç.* Fermentationis inducente, unde corporis partes fluidæ funduntur per Sudores colliquantes, potissimum matutinos.

6°. Fluxio aluina tandemque lenteria à labefactatâ Epatis omniûmq; partium nutritioni dicatarum œconomia.

Hisq; necessariò accedunt,

7°. Carnis cujuscunque generis ariditas ob defectum insuccationis.

8°. Extremarum partium & totius cuticulæ porrigo, deficiente in exterioribus spiritu madente.

9°. Dolor tendens in decubitu dextro aut sinistro, ob pulmonum lateris alterutrius pleuræ adnascantiam.

10°. Pulsatio debilis, parva, frequens, fa-

fatifcente virtute sanguinem ad exteriora protrudente:

11°. Pilorum defluvium, unguésque curvati pallidiores.

Quibus denique adjicienda,

Facies Hippocratica dicta, seu ipsa mortis imago, *viz.* facies lurida ac emortua, oculi subfidentes, nares acutæ, gena depressiores, collapsa tempora, corpusque totum strigosum sceletio finitimum.

Fluxio cujuscunque generis ex toto plus importat periculi, quàm illa quæ ex aliquâ tantùm parte in pectus protrudatur.

Fluxio ex sanguinis restagnatione, seu imminuta *διεσώσει* in vasis cordi vicinis periculofior, quàm quæ ex partibus distantioribus in pectus fucipiatur.

Sanguis per vices in pectus confertim fluens minus periculofus, quàm qui sensim & jugiter emanaverit; fluxio enim periodica licet copiosior *ἀναστροφῶς*, jugis pedetentim facta *ἀναβρωσῶς* symptoma.

Ex-

Extravasatio sanguinis ex redundantia & tensione faciliùs curatur, quàm illa quæ ex ejus alienatione & erosione ortum duxerit.

Magis periclitantur pulmones à pressura per denegatam Epatis percolationem, quàm à regurgitatione ab infarctis Lienis vasculis.

Si criticè & per transumptionem hæmoptica pulmoni supervenerit affectio, tutò non rarò & cum totius adjumento res succedit.

Quibus pulmonum vasa à perenni sanguinis affluxu & viscosorum expressione diutius ampliantur, concomitante asthma, quod nullas ob causam allatam dederit inducias, omnes ferè vel rupto viscere sanguinem in trachæam cum conjuncta colluvie effudère, vel asthma ferocius deprehensi subito periere.

In omni fluxu periodorum postpositiones præmissio præsidiorum usu, ut & abbreviationes & allevationes salutem pollicentur, & vice versa.

Longi-

Longiores periodorum mitiorum induciæ salubriores.

Pulmonari aquarum mitiorum affluxum & transitum diutiùs ac faciliùs semper sustulere; humorum verò bili-
osorum ægrè & per tempus tantum; salinorum verò ac nidorosorum crasse-
scentium perfusione & expressione quàm citissimè pessundantur.

A fluxione suffusionis maximum, instillationis minimum impendit periculi.

Gibbosi & quibus membra amputata, fluxionibus magis lacesciti, & pthisi maximè periclitantur.

Si peractis sanguineis excreationibus pulmo minus sensibilis, aut pectoralia torpida sanguinis reliquias per ἀνακαταρξιν non apprimè repurgaverint, re-
tenti sanguinis & ipsius pulmonis continentiæ computrescentia suborta, pthi-
sin subsequaturam minatur.

Post sanguinis extravasationes libera respiratio, tussis sedata, vires constantes securitatis φαιώμενα, & è contrario.

Si

Si post cruentas excreationes sputum mucaginosum cæruleum & læve successerit, & perseveraverit, hæmoptosin in junioribus, aut calidioribus, recursuram denuntiat; si purulentum, & in junioribus & ætate provectis pthisin; si nullum, cæteris paribus, incolumitatem.

In nivium & grandinum congelatione, cœloque pluvioso hæmoptoici magis tentantur.

A sanguine extravasato putrescente bronchia minùs infarciuntur; à succo nutritio magis, cùm in mucaginosam excoquitur substantiam; à pituita in trachæam delapsa maximè, si per coctionem viscida tenâxque remanserit.

Denique si spirabilia materiam qualemcunque diutius retinuerint, medelæ difficultatem commonstrant.

Tabidorum languor sine pulmonum aut visceris cujuslibet corruptelâ tacitâ vi obrepens Anglis infestissimus est, & nisi primis obediverit remediis (quod rarissimè evenit) funestus.

Phtisis

Pthifis improvise fatigans, licet pectus minus gravet, cum extremarum partium, pedum præcipue inevitabili infrigitatione, periculosissima. Succini enim alibilis pessime alienati, viriumque exinde prostratarum symptoma est.

Pthifici quibus pulmones ob lapidum & ossium inæqualium innascentium lacerati fuere deploratissimi.

Qui bellariis & symposiis nimis indulserint, pthifi languorem importante, maxime corripuntur & periclitantur.

Si partem derosam fluxio copiosior & frequentior irrigaverit, periculosum; nam ulcera interna cum uberrima saniei affluvie, raro, sicut externa difficillime sanantur.

Corpora *σύποα* licet citò liquantur & languent, citius tamen medelæ emolumentum sentiunt, si curatio morbi iniitiis sit accommodata.

Ad pthifin proni, qui frequenter insipida sputant, tardius tabescunt, etiam si ab ortu vitiosam pulmonum *σύνεστιν* nati fuerint.

Qui

(III)

Qui pthisis indelebilem impressionem à parentibus susceperint, licet irrestituibiles, sunt tamen diuturniores.

Pthisici omnes frequentiori modò mediocri narium hæmorrhagiâ detenti, diuturniores.

Si suffusio sanguinis cum pari per nares expressione arteriam pulmonariam simul occupaverit, minus periculosum, quàm simplex in arteriam extrusio.

Si pthisis diu detinuerit, & fluxus chylosus supervenerit, funestum.

Si ephemera vel hæctica per vices inæquales pthisicum diutius exercuerint, fatalem indignant eventum.

Pthisici cibum avidè appetentes & exinde robur neutiquam acquirentes, desperati: Nectar enim vitale deprædationi dicatum indicat.

Si virginibus maturioribus, quibus sanguis menstruus non fluxerit, contigerit pthisis, ejusque in pectoralia fit ἀναστροφή, degeneratio pessima, depeculatio repentina, eventus funestus.

Pinnarum narium contractio, thoracis collapsi angustatio, si brevi spatio con-

contigerint, moriturum ægrotantem denuntiant.

In pthisi diuturniori tumor pedum œdematosus funestus.

Pthifici, quibus materia pectus onerans labem febris putridæ aut malignæ contraxerit, omnes ferè perire.

Quibus ab usu remediorum, aut plagarum mutationibus, pectus angustum dilatatur, gliscit corpus, robur augetur, & color evadit floridior, salutis spes affulget denuò, per totum corpus re-lucenti caloris vitalis *ἐκλάμψει*.

Si saburram pituitosam, aut illuviem falsuginosam inter purgandum copiosè secreverit pthificus, levamen maximum pectori adfert, & non exiguam salutis fiduciam creat.

Pthisi diutius correpto si *βρυχία* tenuioris substantiæ, sive proritantia porrecta fuerint, & exinde tussis non moveatur funestum.

Si artis adminiculo sputum variegatum sit concolor, si à fædato optimè depuratum, si ab inæquali optimè subactum, si à salino insipidum, si à fætente inodorum,

inodorum; si denique facilius provenie-
rit sanitatis futuræ indicio est.

*Rerum non-naturalium accom-
modatio.*

NEc præsidia, nec non-naturalia in
genere adhibere possibile est: Cæ-
terum ex perspecta cujusque ægrotantis
crasi, mali causa, partisque quoad te-
norem demutatione, res censenda venit.
Pulmoni etenim aridiori & indurato
adaptari potest aer, seu halitus terræ &
aquæ frigidior, humidior, crassior, solum
lutosum nigricans, locique profunditas:
flaccido verò & intenerato calidior,
tenuior, ficiior, solum arenosum aut
cretaceum & loci altitudo. Pulmoni-
bus autem medio modo se habentibus
media adaptanda. Quali tandem arti-
ficio, cuilibet domui & cubiculo con-
sulatur, si locum mutare non conveniat,
in suffituum & halituum apparatu spe-
ciatim detegitur.

Cibos porrò potulentâque in genere accommodare, impossibile: Totius quippe & ventriculi crasis ægri consuetudo, annorum, dierum, & morbi opportunitates, æqua lance perpendenda. Teneriores tamen victus, ut plurimum coctioni & dispensationi facillimè cedentes maximè conducunt, & inter potulenta dum prima viguerit symptomatum φάσις, dilutiora spiritûque minus dotata. Lectorem itaque ad rem diæticam medicamentosam, quam sigillatim & non posthabita circumstantiarum ratione adaptavi, ablegare necessum erit.

Suis insuper confiniis somnum coercuisse in morbis quamplurimis, potissimum spirabilia occupantibus, convenit; cuius defectus, ut totius eliquationem, sic excessus, materiâ regurgitatâ, summam expectorandi difficultatem, & exinde devastationis perniciem parti suscipienti non rarò induxit.

Et

Et ut rarius & non nisi spirituum languor indicaverit, hypnotica cardiacis permixta exhibere suaserim, sic somnos soporosos ut pestem fugare. Hoc tamen monendum, si frigidior sanguinis sit constitutio, cum sequaci satis liquorum in pulmonem expressorum lentore, somni sint breviores, & exercitia protrahantur: Si calor cum bile superaverit, somni sint longiores, motusque mites.

Venus sit rarissima, nisi corpus totum sanguine turgentiori & ferventiori refertum (unde etiam pectoris vasa pertinaciter infarciuntur) contrarium monuerit. Causa itaque caloris accuratè enucleanda & distinguenda: Sanguis quippe qui à salina seminis qualitate proritante incalescit, non tali modo demulcendus; nec qui crudus aut minus maturus. Soli itaque plenitudini, & calori ejus consecratio, quæ rarissimè in pthisin pronis contingunt, liciti sunt frequentiores Veneris amplexus; quorum modificationes non prorsus prætermittendæ: In omnibus enim, præ-

sertim in tabem declivioribus minùs prosperè successit res, si somnus non subsequatur, quo vires refocillantur, sanguisq[ue] universi motus tali secretionē excitatus contemperatur & reducit[ur].

Nec exercitia cuique ægro particulari convenientia assignare est huius loci; in genere tamen diciviva tempora exercitiis destinata debere esse à ciba-
tione, & horis diurnis diacriticis longè remota: quæ quidem omnibus exceptis solummodo torpore spiritalium correptis convenientissima, quoniam exinde sanguinis quælibet in pulmones deposituræ faciliùs expectorantur; quod valentius fit, si sudor eliciatur, quem omni morbi tempore si vires tulerint prodesse cognovimus. Quod si fluxionis periodum summovere animus sit, eâ sudor proliciatur cautelâ, ut incipiente diacrisi per totam profluat corporis superficiem.

In excretorum & retentorum motu & mensurâ, ut viribus & tempori à natura destinato paria sint, ratio dicat,
Me-

Medicus præcipit, neque naturæ & consuetudini parum attendendum. Et quod ad sanguinis per pulmones deposituram attinet, eam maturè rejectare congruum duxi, præstat tamen ut plurimum rem aliquantisper protrahere, quàm naturam ad expellendam nimium proritare. Corollarium itaque esto. Debitæ ejectionum maturitas ex assumptorum & non-naturalium artificiosa & mediocri administratione semper eruendæ. Quomodo dein remedia seclusioni dicata quoad circumstantias adhibenda sint, in regulis minorativis, bechicis, sudorificis, &c. *ἡγρὰ μίτον* persequimur.

Regule Evacuatiōi dicatæ.

MAteria morbida fatifcentium pthi-
ficorum quacunque de causa sub-
orta leniter per secessum subducenda,
porrecto solum minorativo, cui cardiaca
& putredinem inhibentia permisceri
poterint.

Tempus minorativo designatum esto
in accessu morbi, horâque decubitus,
prætermittâ cænâ, cui alvus manè sub-
sequenti bis aut ter respondeat, unde
nulla vel minima saltem virium jactura.
Hujusce generis præsidia magis pro-
desse expertus sum, si ægri horis ante-
lucanis & quasi inter somnum fæces
alvinas depoluerint. Crebrò verò neu-
tiquam reiteranda sunt, nisi mucosa vis-
cositas aut aqua fæluginea copiosè sese
excrementis immiscens aliud suaserit.

Qui carnes obtinuerunt induratiores,
porôsque occlusiores, facilè subeunt
catharsin; hisque ingruente morbo di-
versionis causâ præcipienda est evacu-
atio, quæ non rarò etiam si ex fortiori-
bus

bus conflata profuerit. In vietis tamen & quibus nec saburra pituitosa aut illuvies serosa prodierint, nequaquam molienda est purgatio.

Dum falsuginosa in caput defluerint, non purgandum, ne pectori corriventur: eo enim tempore sudores elicere maxime proficuum invenimus. Crassioris texturæ pulmonariis & obæstioribus, seu quibus pectoralia per congestionem læsa fuerint minorativa terrebinthina admista in longum tempus usurpata profuere: Rarioris verò texturæ pulmonariis, biliosis, seu quibus fluxio potius contigerit, medicamenta ex cassia, quæ diu etiam in usum ducenda.

Si horæ diacriticæ diurnæ potissimum anticipentur, & pectoris onus ingravescat, exinde evacuationi & revulsioni magis incumbendum.

Non solum ineunte Vere, seu quum sol Arctem ingreditur, minorativa catarrhos perpeffuris præcipienda, sed per Autumnum Brumamque crebrius usurpanda; poris etenim cutaneis tunc reclusis, liquores mordaces & incisivi

magis regurgitant. Pervigiles frequentiorum lenientium usum exposcunt, iisque narium hæmorrhagia non solum permittenda, sed promovenda.

Dum ἀναγκαστικὰ studendum, p. ætermittenda minorativa.

Regule Expectorationi dicatæ.

Calidioris essentia præsidia biliosis, seu rarioris texturæ ægrotantibus, non exhibenda, nec in prima symptomatum φάσις, nec pthificis fluxionis devastatione correptis. Calidiora enim hujusmodi medicamenta frigida pectoralium intemperie, flaccidoque eorum tenore detentis, ut & eis quos materia fluxa per nimiam congestionem fatigat, maximè accommodantur.

Deterfivis expectorantibus eousque incumbat Medicus, donec sputum debitum colorem & consistentiam (si fieri possit) acquisiverit, interpositis aliquoties

quoties minorativis, multoties sudoribus; sanguinis autem & succorum æquationi & maturationi incumbendum, quousque morbus prorsus evanuerit; nam tonus viscerum naturalis hisce conatibus reducitur & confirmatur.

Iner expectorantia detergentia maximè proficua invenimus, quæ ex abiete, pino, & terebintho conficiuntur.

Medicamenta acria & stimulantia torpidis, eâque de causâ congestionem nimis tolerantibus, solummodo concedenda; quæ per intervalla quædam tantum usurpanda: Exceptis enim quibusdam intervallis in quibus acria ista & stimulantia conducant, medicamentis prius dictis toto morbi decursu insistendum.

Primis valetudinis signis allucentibus non confidat Medicus, etiam si accurata videatur τεκμήρις; ultra enim convalescentiæ statum ob recidivæ metum diu perstitisse tutissimum.

Horis diacriticis diurnis lenientibus solùm adjuvanda & promovenda est

ex-

expectoratio, quia tunc temporis naturam adminiculantem invenimus: Ut expectorationi rectius consulatur, partes extremæ, potissimum pedes optimè muniantur; quorum sudores matutinos per horam quotidie promovere utilissimum.

Si interdiu sputa semper depurata projiciantur, licet noctu malè colorata & constituta videantur, nil desperandum: De die etenim sputa bene subacta & alba sanitatem reducem pollicentur.

Regula Sudorificis adaptata.

Sudorifica omnia sint familiaria, & pectori aliquatenus appropriata; quæ in prima morbi *φάσος* optimè subvenire compertum est.

Si sudor sponte oboriat, & inter dormiendum (quod sæpissime fit) à bronchiis pertinaciter infarctis pectoris tantum regionem occupaverit; reteratis

ratis vicibus in toto proliciatur, ut æquationi circulationis (sine qua nemo sanus vixit) consulatur.

Frigidioris temperaturæ pthificis sudores multoties præcipiantur, in quibus etiam viscosorum humorum pectori & tracheæ pertinaciter adhærentium eliquationi, nec non *ἀνταρθεῖ* apprimè studendum.

Sudores matutini lentè & pro euphoria prolecti, maximè proficui, si per longum tempus repetantur.

Pthisi inveteratâ detentis sudorifica neutiquam imperanda; eo etenim morbi statu, mali hypoxinæ ne quidem ex parte averruncando proficua, sed insultum hæcticæ accelerando nociva.

Quibus uredo, impetigo, aut pruritus autumnalis & hyemalis cutēs obseſſerit, quod plerumque fit, sudoribus frequentioribus uti convenit, illisq; semper profuere, non posthabita tolerantia consideratione.

Si inter sudandum tussis sedatur, appetitus excitetur, audacius & sæpius proliciendi.

Si

Si salina ad superficiem proflua secluduntur, quod facile dignoscitur, si inter sudandum (quod sæpius compertum est) labra præterlabendo aut linguæ membranam vellicaverint, frequentius reiterandi. Quum verò jam sanguis salem ejusmodi secerne defierit, mitius agendum est, tandemque desistendum.

Si inter sudores liberaliter prolectos, nec pus, nec sanies, nec sputum ovi vitellum putrescentem sapiens amplius proripuerit, licet tussis aspera perduraverit, nil desperandum: nam præscriptæ methodi vi ea sensim evanescet.

Regula Fontanellis dicata.

Hisce nihil addam, nisi quod si ex radicibus Ireos conflatae sint turundæ ad medici præscriptum, materia è fontanellis exudans emittet odorem violaceum, naribusque valde gratum.

Regula

*Regula suffituum & halituum admi-
nistrationi dicata.*

Suffitus & evaporationes magis fa-
miliares sunt detergētes, qui vicibus
intermediis in usum ducendi; deinde
nobiliores & sicciores; tandem κολ-
λετικα sensim usurpanda; postea miti-
oribus vice communis aeris attractis res
absolvenda.

Evaporationes potissimum siccioris
temperaturæ pulmonariis accommo-
dantur, & in ipso suffusionum diur-
narum adventu maxime prodesse cog-
novimus. Cujuscunque sint generis
suffumigationes & halitus penitiùs vi-
cēque ipsius aeris in partes spirabiles
suscipiantur, in conclavi aut cubiculo,
clausis fenestris, ut vitetur omnis aeris
frigidioris afflatus, ibique diu perduret
ægrotus; secus enim incassum exer-
centur.

Prima suffituum in pulmones susce-
ptio est laboriosissima, peracta verun-
tamen deterfione (quod citò fit) facili-
us peragitur.

Suf-

Suffitus non statim ab eroso vasculo aut visceris parenchymate submouentur, sed post dies quatuordecim ad minimum à sedata hæmoptosi, nec ante suffusionem periodicam qualemcunque, præsertim majoris circuitus, sed elapso ad minimum biduo à peracta fluxione.

Dum extraneis succis perfunduntur & replentur pulmonum parenchymata, suffitus fortiores neutiquam usurpandi; leniorum verò usus eo temporis instanti non prætermittendus.

Contraindicantium Regula moderatrices.

SI causæ complicatæ, nempe fluxio, congestio, & putredo, ægotantem profligaverint, vicibus interpositis debita certandum est præsidiorum successione vel miscela.

Habita cujuslibet consideratione fluxioni suffusivæ concitatori & salu-
gini-
nosæ

nosæ magis prospiciendum, unde devastationis celerioris emergit periculum.

Ut sanguini *εὐωδία* retribuatur, spirituosiora aliquando sint in usu: Eâ autem tempestate si hæmoptoica præcesserit affectio, ut alvus ægrotanti sit lubrica necessum habet.

Si caput in bronchia depluerit, vel si hepar & lien in pulmonis perniciem conspiraverint, utriusque simul est habenda consideratio.

Frustrâ bechicis materiæ fluxæ expectorandæ, nisi fluxuræ intercipiendæ & avertendæ consulueris.

Si frigeat ventriculus, & pulmones incalescant, unde aridura à veteribus dicta, potulenta actu moderatè caleant, virtute tamen ut sanguinis & pulmonum calorem contemperent convenit.

Regula

Regula Vestitui dicata.

UT pori mediocriter pansi ferventur, adhibeantur crassioris texturæ indumenta aut multiplicata, quibus laxi corporis superficies muniatur, ne compressione aut auræ frigidioris appulsu sanguis intro coerceatur, unde extravasationis recurrentis impendet periculum.

Marcidis & extenuatis vice indusi-
arum lintearam quæ proximè cutem
tangunt, admoveantur panna Wallica
lanea molliora contexturæ purissimæ,
Anglicè Flannin dicta, nec sæpius re-
noventur: hoc modo halitus sanguinei
seu spiritus retinentur, & ab aere minus
solicitati haud depeculantur. Inter
laneas texturas optimæ mihi videntur,
quæ ex hædorum & ovium inguine &
emuncturis contexuntur.

Regula

Regula Corporis motui adaptata.

Motus diurni corporis potissimum
 perpendendi, & in primâ sym-
 ptomatum accessione (præcipuè in ca-
 lidioris temperaturæ & rarioris textu-
 ræ ægrotantibus) exercitia omnia sint
 leviora, & quæ partes inferiores ma-
 xime subagitando moveant: motus au-
 tem omnes vehementiores eo tempore,
 partium præsertim superiorum, tan-
 quam incalescentiæ reos meritò dam-
 namus. Cæterum in pectoralium lu-
 brico tenore frigidâque crassi motus
 concitatiores pectoris musculos magis
 dilatantes aliquoties imperandi, utpote
 arcuum tensio, hastarum armentatarum
 jaculatio, &c.

K

Regula

Regula Corporis positioni pertinentes.

DEcubitus porrò nocturni & quiescendi modi neutiquam prætermittendi: Quibus enim per fluxilem suffusionem gravantur spirabilia, ad levam declinatio magis nociva, quibus per instillationem alluuntur, officit decubitus dorsalis: At si suffusio aquarum densabilium extra vasa stagnantium infarctionem peperit, levamen & spirandi libertatem attulit positio erecta, dorsalis infirmis maxime proficua & accommodata, non tamen diu permittenda, nisi instillationi prius consulatur.

Regula Phlebotomia dicata.

REgulis in vestibulo nostro recitatis hoc unum adjicere libuit, nempe si larga sanguinis effusio conrigerit, (ne spirituum dispendio & chirurgorum nimix clientelæ consulatur)

in-

instrumentum fabricari possit in hunc modum, quo eo ipso die variæ sanguinis evacuationes celebrentur.

^a *Instrumentum argenteum, sive Canalis argenteus parvulus, venæsectionis reiterande supplementum.*

Conficiantur varia instrumenta diversæ magnitudinis, pro ratione dimensionis vasorum incisorum.

Ne ligentur partes quod faciunt chirurgi, sed calor partium augeatur, ne sanguis coaguletur, unde nihil nisi tenuissima sanguinis pars per orificium percoletur.

Signa ultima desperati prælagii sunt, quando vires non suffecturæ sint scopis medicationi subservientibus. Dum verò vires mediocriter licet constiterint, si ægros sibi obtemperantes (quod rarò evenit) reddiderit medicus, variis instructus præfidiis morbo &

symptomati cuilibet accommodatis, ad curationem sese confidenter accingat; omnes enim ope remediorum insequentium debitâ methodo absolutorum, vel perfectè sanati, vel vitæ usuram diu protracturi: Quæ res tota duplici peragitur operatione: Prima operatio versatur circa succos & sanguinem, secunda circa viscera & partes solidiores; prima symptomata primas exigunt operationes.

Primò igitur, liquores perflui medicinâ ἀφαιρέσειν minuendi.

Secundò, affluxuri præpediendi & avertendi.

Tertiò, liquores in quibus salsedo & mordacitas deprehenditur, medicamentis, & diætâ roscido lentore dicatis corrigenda & edulcoranda.

Quartò, succi deperditi refarciendi vires analepticas reficiendæ.

Ἀφαιρέσεις sub se continet phlebotomiam, minorativa, fonticulas, hydrotica, aversionis & interceptionis effectores, quorum unumquodque respicit morbi primam φάσιν, seu primi ordinis symptomata.

Post-

Postquam itaque fluxerit sanguis partitis vicibus ab incisa vena primò brachii turgentiore, dein si symptoma hæmoptoicum indicaverit (aut mensium debita excretio defuerit) pedis; postmodum ex apertis per admotos hiru-
dines hæmorrhoidalibus, frictionibus extremarum non posthabitis, usque ad completam revulsionem (in quâ exequendâ *ὀφθαλμία* seriò perpendenda) collimet deinde Medicus mali hyparxin averruncare, quæ omni corporis parti fluitanti suum impertit seminium. Quod absolvitur primò per minora-
tiva, quæ sunt simplicia vel compo-
sita.

Simplicia accommodata dicuntur,
Cassia fistularis, Manna calabrina, Rha-
barbaram, Rosæ pallidæ, Agaricus,
Mechoacanna, Linum Catharticum,
Terebinthina.

Composita,
Electuarium Lenitivum, Passulatum,
Diaprunum simplex, Diacassia cum
Mannâ, Diaspermaton.

Syrupus Rosarum solutivus, & è
succo Rosarum, syrupus Violaceus, de
floribus Persicorum, de pomis pur-
gans, de succo Rhabarbari Anglicani,
mel Rosarum & syrupus Violarum so-
lutiv.

Ex quibus aliisque ex artis lege per-
mixtis, Medicamenta concinnari pos-
sint: Ut,

℞. Rad. glycyhizæ rasæ ʒij. Com.
utticæ tener. althææ ana p. j. Tama-
rind. ʒ j. Flor. rosarum sole sicc. p. j.
Sem. coriand. præp. ʒ ss. coque modicè
per mediam horam in sero lactis, cola-
turæ ʒ iiij ss. adde mannæ optimæ ʒ j.
aut ʒ x. f. potio multoties reiteranda.
Vel pro robustioribus,

℞. Rad. althææ ʒ iiij. fol. lini cathart.
m. ss. flor. lamii p. j. sebesten n. v. sem.
coriand. ʒ j. ss. incalescant per horas
binas, dein modicè per mediam horæ
partem coquantur in s. q. aquæ hordei,
aut endiviæ, in quo dein decocto Rhei
ʒ ij ss. aut ʒ j. maduerit tepidè per
horas

(135)

horas tres : Colaturæ adde syr. de pom.
purg. ʒ j. f. Potio. Vel,

℞. Rad. cichor. ʒ iij. fol. bugulæ m. ss.
flor. borrag. maluæ ana p. j. sem. endiv.
ʒ ss. fæniculi ʒ j. fol. senæ ʒ ij ss.
Coquantur in s. q. aq. plantag. & ʒ iij ss.
colaturæ adde mannæ ʒ v. syr. de flor.
Persic. ʒ v. m. f. Potio.

℞. Jusculi avenacei in quo pruna
ebullierint ʒ iij. cum sem. coriand.
mannæ in succo citri aut aurantiorum
dulcoacidorum solut. ʒ j ss. m. f. Potio
gratissima.

*Syrupus magistralis, quo sanguis
à sale & tenuibus ichoribus
optime vindicatur.*

℞. fol. bugloss. utriusq; fumar. lupul.
cichor. endiv. agrimon. plantag. polytr.
ana m. j. summitat. aspar. verben. eu-
phras. ana m. ss. sem. cucurb. mælon.
ana ʒ ss. sem. endiv. cuscute ana ʒ ij.
glycyrrhiz. ras. passul. mundat. ana ʒ j:

prunorum dulc. paria. vj. senæ mundat.
 ʒ iiij polypod. quer. ʒ ij agarici in lin-
 teo raro inclusi ʒ vj. maceris flor. trium
 cordial. cicor. rub. ana p. j. coq. ad
 lib. j ss. in s. q. aq. fontan. Colaturæ
 admisce succi pomor. rodolent. ʒ iiij.
 sachari albi quartaria. v. f. Syrupus
 perfectè coctus, aromatizetur santalo
 citrino, dein syrupo infunde Rhei electi
 contusi & in panno raro ligati ʒ j. dos.
 ab ʒ j ss. ad ʒ ij. Vel,

℞. Elect. passulati aut lenitivi ʒ v.
 pulpæ Tamarind. ʒ j ss. farinæ sem.
 coriand. ʒ j. cum syr. violac. f. Electuar.
 longè à pastu exhibendum. Vel,

℞. Mannæ opt. ʒ x. aut ʒ j ss. pulpæ
 Tamarind. ʒ ij. sem. fænicul. d. ʒ j.
 cum syr. alth. aut viol. f. Electuar.

℞. Rhab. opt. pulv. ʒ j. & gr. v.
 pulp. Tamar. ʒ ij. sem. coriand. præp.
 ʒ j. cum syr. è flor. Persic. f. Bolus.
 Vel,

℞. Pulpæ

℞. Pulpæ Sebesten. ʒ vij. Electuar.
lenit. ʒ iij: pulpæ Tamar. ʒ j. farinae
sem. coriand. ʒ j. cum syrupo de succo
citri, f. Bolus.

Seri deinde mordacis per ureteres
secessio, nec non totius sanguinis lævi-
gatio & ad pristinam familiaritatem
reductio subsequētibz admolienda est.
Quibus scopis inter medicamenta ad-
aptantur Radices symphiti althææ, a-
sparagi fragariæ, glycirhizæ, pimpi-
nellæ, nymphææ: Folia endiviæ, ur-
ticæ, solani hortensis, althææ, lactucæ,
portulacæ, acetosæ, quinquenerviæ,
nummulariæ, ulmariae, trifolii pratensis
fragariæ, prunellæ, bugulæ, planta-
ginis, parietariæ, bursæ pastoris, poly-
goni, myrtillorum.

Flores, maluæ, ros. rub. papaveris,
lamii, fabarum, althææ, cyani ros. ru-
brarum, comæ abietis, pini.

Fructus, crustemna, poma dulcia,
pruna Hispanica, Italica, & nostratia
maturiora, cerasa dulcia, sorbus alpina,
cynorrhodon, cydonia, dactyli, se-
besten,

besten, jujubæ, amygdalæ dulces, mora, rubi com. & pumili sive sentii, Anglicè *Dewberries*, vaccinia, utriusque generis fraga.

Gummi acaciæ, tragac. arab. arboris persic. lachrymæ.

Cortex interior amaræ-dulcis, sive Dulcamaræ, Nuclea pini.

Lignum Brasiliense, Santalinum.

Animalia, Limaces, Ranæ.

Aquæ Limacum & eorum decoctum & liquamen, spermatis Ranarum, lactis destil. albuminum ovorum, Plantagin's, Portulacæ, Papaveris, Erratic. lactucæ, Nymphææ, Endiviæ, Urticarum, aq. hordei, serum lactis.

Composita.

Syrupi portulacæ, Nymphææ, de Mucilag. de symphyto Fern. de Jujub de Papavere simp. & comp. de Ros. ficcis, de Coralliis, de succo Aurantiorum, de succo Urticarum, de Althæâ, de succo Plantaginis, de floribus Acaciæ.

Conserva & gelatina Cydoniorum, Volemorum, Pomorum dulcium, & redol.

redol. Prunorum, Ribes, Grossulariæ,
fructuum Cynorrhodon, Mororum
omnium, Cerasorum, Fragorum.

Conservæ florum Chichorei, Lu-
julæ, Lamii, Ros. rub. Nymphææ,
Buglossæ, Symphiti, Acaciæ.

Antidotus Analeptica, Diacydoni-
um tabellatum simp. Saccharum ro-
sa um, Diapenidion sine speciebus.

Species diatrag. frig. diamarg. frig.
Pulvis haly Abbatis.

Rotulæ diatrag. frig.

Trochisci Bechici nigri, Gordonii,
de Spodio, de Caratæ, de Santalis.

E quibus *επιμεικτα* varia componi
possint.

Aqua Sanativa.

R. ligni Brasiliensis ʒ j ss. Santal.
rub ʒ i j. Rad. consol. med. ʒ vj. Rad.
figil. salom. ʒ ij. fol. nummul. bursæ
p. prunel. fragar. ana m. j. fol. tener.
linguæ serpentis m ss. Com. pimpin.
torment. ana m. ss. flor. lamii, pulmon.
mac. bugloss. alth. pratensis, cyani ros.
rub. pap. errat. ana m. ss. sem. myrtil.
endiv.

endiv. malu. cydon. ana 3 iij. sem. pap.
alb. boli armen. ana 3 ij ss. Terræ sigil.
lap. hæmat. ana 3 ij ss. rasa, concisa, con-
tusa, & in pulveres redacta per octiduū
infunde in succi pyrorum silvestr. plan-
tag. portulag. vini canarin. ana lib. ij.
succu mespil. nondum maturator. lib. j.
deinde destillentur in B.M. ut f. aqua
aliorum medicamentorum solutioni ac-
commodata.

Aqua Calcis.

℞. symphili maj. polygoni, plantag.
pimpinell. ana m. j. marcescant in calce
vivo, & post perfectam arescentiam
indantur aquæ communi: instar cre-
moris crassescens, f. infusio per tri-
duum, & reiterata multoties agitatio,
postea quiescant in sellâ frigidiusculâ,
& separetur aqua limpidissima per in-
clinationem. Sumat hæmoptoicus un-
cias vj. per quatuor aut quinque auro-
ras continuas, & licet res in angusto
fuerit, vix fefellit.

Tinctura

Tinctura Boli Armeni.

℞. Boli Armeni optim. ℥ iij. Coral.
 rub. ℥ j ss. lapid. hæmatit. ℥ ss. dige-
 rantur alcoholizata in f. q. spiritus
 consolidæ ex artis lege parati per dies
 quatuordecim, quo temporis spatio
 multoties commoveantur, f. Tinctura,
 dos. à guttis v. ad xj. ex aq. lactis destil.
 spermatis ranarum, aut album ovorum
 destil. efficacius evadit remedium, si
 species digestioni dicatæ denuò bis aut
 ter reiterentur.

Decoctum Limacum.

℞. Limacum nemoralium mediæ
 magnitudinis præp. n°. triginta, po-
 marum redolentium solidiorum cum
 corticibus in taleolas dissectorum n°.v.
 prunorum Brigniolen. n°.ix. postquam
 ebullierint per horam in f. q. aq. fontan.
 usui reservetur Colatura, albuminibus
 ovorum clarificata, gustui pergrata.

℞. succi

℞. succi rad. fig. salom. cochlear. vi.
adjiciantur sero lactis insequenti.

℞. fol. polygon. pimpin. fragar. bu-
gulæ, ana p. j. coq. in sero lactis in tres
doses; succus verò crudus adjiciatur
per subsidentiam solum depuratus.

℞. micarum panis lib. ss. macis ʒ iv.
sant. rub. ras. ʒ ij. pulpæ tamar. cum syr.
de symph. extract. ʒ iv. coq. tantillo
aquæ ut solummodo acescat, & f. de-
coctum pro potu ordinario.

Infusum.

℞. aq. lactuc. portulacæ ana lib. j.
in quibus lentè incalescant per horas
duodecim glycyrrhizæ opt. ʒ iv. sem.
coriand. sicc. ʒ ij. postquam deferbuerit
infusum per horas binas, despumetur,
& completæ infusionis depuratæ pi-
tisset aliquantulum pro libitu inter pa-
stus.

Serum Alteratum.

℞. rad. chinæ non cariôsæ tenaciter
rasæ ʒ iij. ras. santal. citrin. ʒ iij. mace-
rentur

rentur tepidè per noctem in congiis
duobus feri lactis, dein coquantur mo-
dicè per horas tres, & sub ebullitionis
finem adjice rasur. glycyrhiz. $\mathfrak{z}$ j. flor.
trifol: prat. althææ ana m. ss. flor. pul-
monar. macul. borrag. bujul. ana p. j.
clarificetur colatura. figillum Salamo-
nis in sero lactis decoctum idem valet.

Amygdigala.

R. Amygdalarum dulc. in aq. gelid.
non ferventi maceratar. & deglu-
bitar. $\mathfrak{z}$ iij. sem. melon. itidem de-
corticat. $\mathfrak{z}$ vj. affusâ q. s. aquæ rosac.
f. Emulsio tenuioris consistentiæ: Si
noctes ægrotus duxerit insomnes, sem.
papaver: alb. $\mathfrak{z}$ iij. aut circiter addantur.

Julapium.

R. aq. lactis destillat, album. ovor.
destil. succi portulac. destill. in vitreis
organis ana $\mathfrak{z}$ iij. grate edulcorentur,
æ. p. syrupi coralliorum & cydoniorum,
f. Julapium. Vel,

R. Julap.

℞. Julap. Alexand. ℥ v. aq. lactuc.
 spermat. ranar. plantag. ana ℥ ij. syr. de
 portul. de papav. erratico, de succo au-
 rantiorum, ana ℥ j ss. f. Julapium.

Haustus hypnoticus.

℞. aq. lactu. ℥ iij ss. ros. rub. ℥ ss. syr. de
 mecon. ℥ vj. de coralliis ℥ ij. f. Haustus.
 Vel,

℞. Laudani opiat. opt. gr. ij. aq.
 papaver. errat. plantag. ana ℥ ij. syr.
 de coralliis ℥ v. m. f. Haustus.

Profunt & succi plantaginis, auranti-
 orum, urticarum, & de portulacâ, qui
 si minus procurari possint, apud quos-
 dam eorum syrapi in usu sunt, magis
 tamen nociva propter adjectum sac-
 charum, uti & Ecclegmata & Con-
 dita.

Ecclegma.

℞. Sacchari crist. diapenid. gelat.
 cydon. ana ℥ vj. boli armen. ℥ j ss. lap.
 hæmat. ℥ ij. Amyli ℥ iij. ovi album. n° j.
 optimè subigentur cum æ. p. syrapi
 coralli-

(145)

coralliorum & de succo plantag. in consistentiam Lohooch.

Electuarium.

R. conf. ros. rub. symph. papav. err. ana ʒ j. Boli arm. ʒ fl. sem. hyosc. papaveris albi ana ʒ ij. Trochisc. de terra figil. spec. diatrag. frig. diamarg. frig. ana ʒ β. coral. rub. præp. ʒ j. cum syr. de papaver. f. Electuar. cujus dos. est ʒ j. horis medicin.

Conditum.

R. conf. pomor. red. ʒ ij. fructuum cynorrhod. gelatin. cydon. ana ʒ j. f. conditum post pastum usurpandum.

Trochisci.

R. Penidiorum ʒ j β. sachar. cand. ʒ β. pulv. diatrag. frig. sem. alth. ana ʒ j β. extracti glycyrhiz. defæcatoris ʒ j. boli armen. lap. hæmatit. in alcohol redact. ana ʒ β. cum. f. q. mucaginis
L sem.

sem. psyl. alth. vel gum. tragac. in aq. rosac. solut. f. Trochisci, qui diu sensim in ore liquati deglutiantur, quibus si libuerit adde ʒ ij β. aut iij. ad summum sem. hyasc. ut f. Trochisci sublinguales nocturno usui dicati, & ad compescendum symptoma hæmoptoicum perutiles.

Alimentum Pharmacodes.

Alimentum pharmacodes, dum prima vigent symptomata ex radicibus, fructibus, & piscium fluviatilium penu imprimis depromendum; animalium tandem terrestrium carnes edulcorationi sanguinis inservientes aliquoties concedantur, quæ sunt, vituli, porcellæ lactantis, vervecis, ovis, agni, hædi, cuniculi, sciuri, gallinæ, & pullorum, caponis, turturis, phasiani, perdicis, coturnicis, turdi, merulæ, alaudæ, vanellæ, ardeæ.

Pisces conveniētiorens censentur, Lucius, trutta, thymallus, funduli in arenosis fluminibus degentes, perca, leucorinus, squalus,

(147)

squalus, girrulus, capito, passer maximus solidior, solea, pectunculus, squilla, cancer, cochlea.

Radices,

Napi, pastinacæ, dauci maximè subrubri dulcioris, sisaris, bulbocastani, turiones asparagi.

Folia,

Oleris albi, lactucæ, endiviæ, portulacæ, cerefolii, borraginis, buglossæ, acetosæ.

Fructus,

Crustemna, poma dulcia, amygdala, avenacea.

Apparatus,

Radices, turiones, & herbæ, ad teneritudinem coctæ, butyro, & momento succi aurantiorum permixtæ vice acetariorum succenturiantur, aut ex comis teneriobus herbarum cum avenaceâ farina f. Pulmentarium.

Pinsum Crustemniorum,

R. Volemorum major. præsectis corticibus n°. ix. Rad. consol. cond. lactucæ

L 2

Italicè

Italice condit. ac concisarum ana ʒ ij ʒ.
affunde aq. iactis destil. aut aq. plant. ē
succo in B.M. destil, succharo permixtā;
tandem aq. ros. & in clibano coq. ad
usum: methodo non ab simili concinnari
poterit pinsatum pomorum redolen-
tium.

Ingerendi ordo.

Simplicior diæta laudabilior; si tamen
varia præbeantur, in primis epulis su-
mantur liquidiora, dein herbæ aut ra-
dices, tandem carnes: hâc methodo
comeſta flatulenta facile deponunt va-
pores; qui si in verso ordine ingesta
fuerint, ventriculum distendunt, caput-
que petunt.

Ciborum debita inteneratio.

Cibus omnis sit tenerior & friabilis,
quod salubriter fit, si ex Galeni præce-
pto (*de at. vict. rat. c. 8.*) post interneci-
onem animalium in aprico per horas
x. aut xij. suspendatur, adjectis aliquot
thymi aut majoranæ comis, consper-
susque

susque seminibus coriandri fractis, ubi humiditates redundantes deficcantur. Damnanda verò quæ invaluit apud quosdā avicularios consuetudo, qui per plures dies animalcula in locis subterraneis asservant, ubi intenerando fætent.

Ciborum Electio.

Comedantur musculosæ animalium particulæ, non pinguiorum, nec macriorum; & licet quadrupedum extremitates eorūque gelatinæ à medicis quibusdam præcipiantur, cum tamen vasa protrudentia pectori vicina infarciuntur, aut exiliora, habitum corporis alluentia oppilata sanguinem in arteriam venamque pulmonicam relegaverint (quod multoties vitæ desidi accidisse certum est) talia viscosa ac glutinosa in re cibariâ toto ferè morbi decursu abdicanda.

Vice cænæ multoties substituatur pensatum ex volemis aut pomis redolentibus compositum.

Horis matutinis solvatur jejunium

haustulo pulmentarii, in quo comæ teneriores urticæ & althææ ebullierint.

Claudatur ventriculi superius orificium quolibet pastu, cydoniatis aut condito recitato, quibus substratorum *αἰνὰ δυνάσταις* commodè supprimitur.

Poma curtispindula appiana, redolentia, dulciâque alia cuiuscunque generis cruda ultimis ferculis tanquam nocitura repudianda; veruntamen ante pastus per mediam horam aut circiter esitata corpora salibus referta cruore quodam impregnando, partium æstus contemperando, alvinâsque fæces leniter subducendo, haud parum contulisse compertum est.

Potus sit illupulata cerevisia, depuratissima, mediæ ætatis; in quâ verò vice lupulorum incoxerint radices consolidæ, folia endiviæ & portulacæ; comæ urticæ & althææ tenerrimæ, cum glycyrrhizæ rasuris, pystachiorum pelliculis externis, & sem. coriandri, de quâ postquam per dies quindecim fæces deposuerit, depromatur ad usum, ejusq; quilibet haustus incalescat frustulis chalybis ignitis. Vel

Vel concilietur potus proficiuus, gustui gratissimus, si vice lupulorum ebullierint rasuræ ligni Brasiliensis, folia pulmonariæ maculosæ, endiviæ, altheæ, lujulæ, & buglossæ, cum sem. coriandri præparatis.

Diluatur omnis potus ante pastus propinandus, si hæmoptosis exigerit, cochleari uno aut altero aquæ sanativæ, vel succis herbarum prædictarum per subsidentiam depuratis.

Huic dein negotio haud parum inservire creditur lac, omnéq; ejus genus suis non indiget encomiis; quod quidem sine dispendio aliquoties forsan in usum ducatur, ejus verò serum præscriptorum selectissimis alteratum, nullam incommoditatis suspensionem præ se fert. Præstat tamen quod sine salis adminiculo conficitur; ut,

℞. Oxygalæ ℥ ij. lactis recenter cumulcti ℥ iiij. coquantur modicè; f. serum medicatum, in quo si libuerit chalybs extinguatur.

℞. fol. portulacæ lactucæ endiviæ ana m. j. ras. glycyrrh. 3 vi. sem. anis.

L 4

3 iiij.

3 iij. com. fedi major. m.ß. flor. sym-
phyti p.j. coq. in fero lactis.

Apprimè porro convenit serum la-
ctis succo aurantium dulcoacidorum
aut lujulæ alteratum, vel taleolis po-
morum redolentium cum corticibus,
in quo semina coriandri & rasura gly-
cyrrhizæ sub finem ebullitionis fer-
buerint.

Diæta jugiter sit inter extrema con-
stituta, quâ dum perstiterint valetu-
dinarii, quolibet vasorum inanitiones
facilius tulisse credendum est; talis ete-
nim victus liquor chylicus citius sub-
iens *diæta* ad naturæ familiaritatem
perducitur, à quo scaturit sanguis opti-
mè maturatus, virésque medicorum
adminiculum, & naturæ fulcrum, quas
sanguinis boni & perfectè maturati,
non multi aut crudioris progeniem ju-
dicavimus.

Vitentur aromatizata, fumo indu-
rata, acria, falsuginosa, & quoad quali-
tates quæcunque caloris nativi tepo-
rem excesserint; omnia denique emi-
nentèr dulcia è provinciâ diæteticâ
proscribantur.

Ne

Ne pectori vi aliquâ attractivâ con-
riveretur sanguis, interdicendæ sunt vocifi-
cationes, & in omnibus excreationi-
bus naturæ motus perpendendus quo
solum indicante adjuvandæ veniunt;
natura enim optimè mensurat maturi-
tates materiæ, facilioris expectorati-
onis causâ in bronchiis repositæ, nec
durante hac primâ *τενυγροει* ulteriori
indigebit irritamento. Si tamen horis
matutinis ultra naturæ modum protrahatur
excretio, sanguinis partem subti-
liorem nimis exaltandô, & spirabilia
perfundendo nocet.

Somno fatiantur membra lassata,
unde sanguinis mordacitas temperatur
& corrigitur, virësque conservantur.
Sudores omnes, potissimum matutini
promovendi, qui non solum à partibus
insipientibus divertendo profunt, sed
exinde liquores omnes corporis totius
perflui, falsedines deponendo dulcedi-
nem & perfectionem comparant. In-
ter sudandum pitisset aliquoties aquam
sanativam tinctura coralliorum, eorum
syrupo, aut sanguine consolidæ per-
mixtam,

mixtam, vel syrupo de succo urtica-
rum; quorum etiam tantillo uti pote-
rit pro libitu longè à pastu extra fu-
dores.

Si verò morbus priusquam medicus
opitulantes admoverit manus invete-
raverit, ita ut ob spirituum dispendium
pituitosa congeries ingravescat, quæ
extravasata & in proscænium thoracis
delata negotium faceffit, aut si totum
perfluendo sanguinem, nullâque præ-
cedente hæmoptoicâ affectione (quod
ut plurimum in senioribus fit) in pecto-
ralia debilitata eo nomine talis conge-
stionis susceptiva viam paraverit, tum
secundi generis symptomata elucescunt,
quæ scopos sibi destinatos vendicant.
Nempe,

*Operationes circa viscera & partes
respirationi subservientes;
quorum opera*

1°. Partium pectoralium onus sum-
movendum.

2°. Eorum ulcera sordescencia artifi-
ciosè detergenda.

3°. Per-

3°. Peraetâ methodicâ deterfione,
 fananda & agglutinanda.

4°. Si agglutinatio præstari non
 possit, sanies reprimentibus avertenda,
 deterfisque ulceris labiis cicatrix in-
 ducenda.

5°. Circulationis cūctia in toto pro-
 movenda.

6°. In toto medelæ stadio mittenti-
 bus prospiciendum.

Spirituum onus præmissis thoraci-
 cis tenuioris essentia (quibus vasa re-
 ferantur, phlegmâque restagnans, ac
 putredini dicatum motum acquirit fa-
 ciliorum) educitur. Idque

1°. Subducendo per secessum.

2°. Expectorando per canalem vo-
 calem.

3°. Dissipando per cutes.

4°. Concoquendo, per jejunium
tempestivis & debitis circumstantiis
adhibitum.

Minora-

*Minorativorum simplicium & com-
positorum paradigma.*

Manna, Agaricus, Mechoacanna,
Terebinthina, Ammoniacum, Rha-
barbarum, Cassia.

Composita.

Syrupus Ros. solut. cum Agarico,
de Cichoreo cum Rhabarbaro, de Spi-
nâ corvinâ.

Electuarium amarum minus, ele-
ctuar. passulatum, spec. hieræ picræ
simpl. & cum agarico, pulvis senæ com-
positus major. pilulæ macri, mastichi-
næ, stomachicæ communes, stomach.
cum gummi, de succino, de tribus fer.
de aristoloch. fern.

Si verò Ventriculus nutrimenti pri-
maria officina crudâ aut pituitosâ con-
gerie laboraverit, unde haud rarò com-
paritur pectus, secundo quoque die
lente eluatur oxymelite, aut melle scil-
lit. syrupo de peto quercitani, (vel
unica at mediocri dosi vini benedicti)
ex sero lact. cerevisiati, aut decocto pe-
torali

ctorali tepente propinatis; à quorum
 uiu licet vomitio copiosior subsequa-
 tur, quam pessimè successuram opina-
 tur vulgus, eorum tamen iudicio mini-
 mè deterreatur prudens & cordatus
 medicus, cum naturam in morbi ac-
 cessione indicantem & adminiculantem
 adinvenit, diebúsque tandem sub-
 sequentibus leniora, exhibere persistet.
 Ut,

℞. decocti pectoralis in quo 3 iij.
 foliorum senæ ebullierint 3 iv. in quo
 dum tepet per tres horas infunde agar.
 trochisc. 3 ij. zinz. incis. 3 β. colaturæ
 3 iij. adjice mannæ 3 j. acid. sulph. gur.
 iij. m.f. Potio. Vel,

℞ Rad. enul. condit. 3 iij. tussilag.
 cond. 3 β. fol. pylos. adjanth. ana m. β.
 com. prafii hyss. ana p. j. flor. beton.
 lamii ana p. j. passul. maj. exacin. 3 j.
 sem. anis. 3 j. coq. in f. q. aq. hord. &
 colatur. per tres horas tepidè infund.
 Rhei incis. 3 j. schænanth. gr. ix. dein
 per filtrum trajiciatur liquor, cuius
 3 iij β. cum syr. de spin. cervin: 3 vj.
 f. haustæ (Doncrellii) vel exhibeantur
 3 ij.

ʒ ij. aut ij ʒ. syr. phlegmag. dict. qui sic
 paratur. R. rad. apii asparag. ana ʒ ʒ. gly-
 cir. ras. ʒ j. enulæ ʒ ij. ireos Illyr. peon.
 maris decrescente lunâ & sole in pisci-
 bus, lectæ ana ʒ j. calami aromat. veri
 ʒ ʒ. Turbet. gummos. ʒ ij. zinzib. ʒ vj.
 galang. ʒ iv. herb. salu. veron. cap.
 ven. hyssop. melis. marrub. agrim. ana
 m. ʒ. centaur. m. j. sem. cartham. ʒ j ʒ.
 fænic. anis. ana ʒ ʒ. flor. beton. primul.
 ver. ana m. ʒ. stæchad. arab. ʒ ij. flor.
 cordial. ana m. j. prunor. ungar. n° xxj.
 passul. minor. mund. ʒ iv. incidantur &
 contundantur, & coquantur in aq. car-
 duib. ʒ j. & s. q. aq. fontan. ad tertias
 pro ʒ iv. colentur & exprimantur :
 deinde R. agar. trochisc. ʒ xv. pulveriz.
 subtilissimè, & fiat cum linteo raro
 pubissimo nodulus oblongus qui ebul-
 liet semel atque iterum in colaturâ
 prædictâ adjectâ aq. cephalicæ & pe-
 ctoralis calidæ ana ʒ ʒ. dein infund. in
 loco calido per noctem in vase bene
 munito, mane factâ denuò unicâ ebul-
 litione colentur, & nodulus fortissimè
 exprimatur, colatura iterum per mani-
 cam

cam hypocratis coletur, & si necessum
 sit clarificetur albumin. ovor. dein co-
 laturæ clarificatæ adde syr. Byzant.
 compos. rosat. ana ʒ ix. sacchari depu-
 ratissimi lb iij. coquantur igne lentissi-
 mo ad syrupi consistentiam aromati-
 zando circa finem coctionis nodulo in-
 sequente R. spec. arom. rosat. sine mos-
 scho ʒ ss. trochisc. de rosis ʒ j. macis ʒ ss.
 f. syrup. clarificat. f. a. Vel,

Deglutiantur ʒ vj. electuar. amar.
 aut passulat. ex syr. de ammoniac. in
 formâ bolari. Vel,

R. Tereb. lotæ in aq. anis. & cum
 ovi vitello sol. ʒ ij. sem. anis. coriand.
 præp. ana ʒ j. f. Bolus è syr. violac.
 deglutiend.

Pilula.

R. pilul. mastichin. de succin. ana ʒ j.
 f. pilul. iv. sub ingressum lecti degluti-
 endæ, vel deglutiatur tantillum pilu-
 larum de hierâ cum agar. Vel,

R. pilul. stomach. cum gummi de
 Aristol. Fer. ana ʒ ss. f. Pilul. v. aut vi.
 horis matutinis deglutiendæ. Vel,

R. sper. hieræ cum agar. ʒ ss. pulv.
 senæ

senæ comp. maj. ʒj. tereb. in aq. hyssop.
multoties lotæ q. s. ut f. pilul. viij. pro
dosi unicâ. Vel Rhab. p. gr. xxv.
spec. hier. gr. ix. aloes in succo lim. lotæ
aut rosatæ gr. viij. Balsam. de Tola gr. ij.
cum syr. de ammon. f. pilul. v. aut vj.

Thoracica alterantia simplicia.

Radices enulæ, ungulæ cabillin. ireos,
myrrhid. fænic. scabios. ering. pimpin.
scillar. allii. aristot. rot. scord. bardan.
majoris dracon. napor. fisar. caryophyl-
lat. peuced. glycirh. ari. calam. arom.
zinzib. primum ex Chinâ aut Bingalâ
ad nos advecti.

Folia Prasii, hed. ter. veron. pulmon.
hortensis, botry. hyssop. beton. chæref.
calamin. pylos. urt. crithmi. anis. num-
mul. ulmar. scab. tuss. rorell. & quinq.
herb. capil. quibus adjungi possint, folia
quæ thoracis vulnera vi peculiari re-
spiciunt, (viz.) lysimach. ophyoglos.
hyper. torm. fænic. virg. aur. alchim.
millef. bugulæ.

Flores, scab. tuss. pulm. maculosæ
beton.

beton. lamii, gram. marin. trifolii præ-
tensis, cyani.

Semina, anisi, fœniculi dul. sileris
mont. chæref. coriandri.

Fructus, dactyl. uvæ pas. maj. uvæ
Corinth. caricæ, pistach. pini nucl.
cicera rubra.

Aromatica, Crocus, Cassia lignea, n.
mosch. cortex exter.aurant. cortex ext.
pistachiorum, cynamomum.

Animalium particulæ, pulmones
præsertim vulpis præp.

Gummi, Ammoniocum, Myrrha,
Thus, Mastich.

Ligna, Lentisci, Santali, Sassafras.

Terræ, Bol. Arm. lævigatus & aq.
rosar. ablutus.

Composita.

Aquæ ex succis herbarum prædict.
in B.M. stillit. nec non earum spiritus
& tincturæ.

Tincturæ, Elixir proprietatis, Sul-
phuris.

M

Olea,

Olea, Benjoin, mastich. thur. myrrhæ,
 tereb. sulph. salv. hyss. fænic. anis. sac-
 chori simplicis & comp. Balsamum
 naturale de Tolu, de Capiona, sulphu-
 ris, ejus Rubinus, Leucatelli opo-
 bals.

Extract. Brasii botry. hed ter. Ir.
 glycyrh. syrapi de eris. de pilos. de adi-
 ant. glyc. hyss. de ammon. de tussil. de
 pras. scab. brasii simpl. & comp. oxym.
 simp. & scil. Mel. scil. passulat.

Lohoch. è pino, è pulm. vulp. sanum
 & expert.

Succus glycyr. simpl. & comp.

Condit. rad. ering. enul. myrrhid.
 fænic. tuss.

Conservæ, hed. terr. botrios, veron.
 flor. lamii, scab. tuss.

Saccharum enulatum, Penid.

Electuarium pectorale.

Species, diair. s. diatrag. cal.

Fæcula Ari.

Flores Sulphuris, Benjoin.

Trochisci, Bechici alb. & nigr. diair.
 diatrag. cal.

Decomposita.

℞. Rad. glycyrrh. ʒvj. myrrhid. ʒß.
 Ireos ʒij. fol. adiant. pylos. pulm. mac.
 scolop. sicci ana ʒj. flor. tuss. bugl.
 viol. alb. lamii ana ʒß. sem. anis. bomb.
 fæn. d. ana ʒij. passul. exacin. sachari
 candi ana ʒiij. caric. ping. dactylorum
 deglub. ana n°vij. sebest. jujub. ana n°xj.
 concisa ac contusa decoque in lb̄vij.
 hydromel. ad tertiæ partis evaporati-
 onem. Aromatizetur colatura clarifi-
 cata ʒiv. zinziberis ʒj. cinnam & ʒj.
 croci, f. Decoctum.

Hujus generis decocta passim à me-
 dicis graphicè depinguntur; quia verò
 propter specierum varietatem palato
 non arriserint, & exinde appetentiam
 aut prosternunt aut imminuunt, unde
 methodica & continuata progressio
 (quâ solum tali indicanti satisfactum
 iri arbitror) interpellitur, malim gra-
 tioribus remediis potum omnem di-
 luere, quem successivè vice zithi usi-
 tati substituisse visum est.

Potus primus.

℞. Ligni sarsæ in rasuras tenuissimas
raspati ꝑ x. passularum maj. exacin. ℥ j β.
fic. ping. ℥ β. fol. botry. hed. terr. ana
m. ij. summit. abietis m. iij. flor. gram.
marin. salviæ, beton. ana m. j. sem. anis.
fænic. d. coriand. ana ꝑ iij. in musti il-
lupulati cong. sex. coque lignorum ra-
suras, tandem appone herb. & flores
cum fructibus & seminibus, & post-
quam peractâ fermentatione per quin-
que dies subsederit, depromatur ad
usum.

Potus secundus.

℞. Ligni lentiscini, sassaff. ana ꝑ j β.
Rad. bardan. maj. caryophyl. ana ꝑ j β.
fol. pylos. ulmar. pulmon. mac. ana m. j.
summitat. abietis m. iij. flor. scab. tussil:
lamii ana m. β. zinz. incis. ꝑ j β. n. mosch.
ꝑ j. ras. glycyrr. ꝑ ij. uvar. corinth. mund.
& contus. ꝑ iij. cum congiis sex musti
illupulati, f. Potus ut supra,

Potus

Potus tertius.

℞. farfæp. ʒ vj. ligni Brasil. non alu-
minosi, cortic. interioris arboris quer-
cin. tenerior. ana ʒ iij. Rad. ering. con-
sol. ana ʒ jß. passul. maj. exacin. ʒ ix.
fol. torment. veron. alchim. ana m. j.
cornarum rorellæ, flor. hyperici, altheæ
ana m.ß. pelliculorum exter. pyftachi-
orum m.ß. sem. coriand. ʒ j. fs. f. Potus
ordine & methodo præcedentibus.

Potus quartus.

℞. Rasur. rad. Chinæ non carios. ʒ j fs.
Rad. scorzon. ʒ iij. passular. min. ʒ ss.
sem. anis. cont. ʒ j fs. coq. in tribus
musti congiis, & post debitam depu-
rationem f. Potus.

Evaporatio prima.

℞. Rad. enul. ʒ iv. acori ʒ ij. fol. hyss.
mar. hed ter. ana m. ij. Com. botryos-
rorism. melis. ana m. j. sem. anis. contus.
ʒ iv. passul. enucleat. ʒ ix. concoq. in
f. q. aq. hyss. enulæ, aut communis.

Evaporatio secunda.

℞. Ras. glycirh. ʒ v. fol. tussil. salviae,
alth. pulmonar. scab. ana m. ij. comar.
major. flor. beton. ana m. j. hordei
mund. ꝑ j. sem. anis. fænog. contus. ana
ʒ iiij. coq. in s. q. aquæ.

Evaporatio tertia.

℞. Ras. tenuissim. ligni lentisc. ʒ iiij.
coque per horas ij. aut circiter, dein
adde fol. querc. tener. m. iiij. myrtil. tor-
ment. ana m. ij. flor. keiri m. j. hyper.
m. ss. ros. rub. consol. ana m. ss. coq. in
s. q. aquæ ut supra.

Effusio prima.

℞. Rad. tussilag. ʒ j ss. thuris, sem.
nigel. ana ʒ ss. tereb. coctæ ex. c. &
pulver. ʒ iiij. styracis ʒ j ss. com. ma' or.
p. j. cinam. ʒ ss. f. pulvis pro suffitu,
vel cum mucilagine sem. alth. & lini
f. Trochisc.

E ff4-

Effumatio secunda.

℞. Rad. tormentil. ʒ j. gummi guaicini
 ʒ ij. myrrhæ ʒ ij. succini, benzoini ana
 ʒ j. ros. rub. santal. rub. ana ʒ ss. cum s. q.
 resinæ laricæ f. Trochisci.

Effumatio tertia.

℞. Sarcocollæ ʒ vj. boli armen. ʒ iiij.
 gummi hederæ ʒ ij. mastich. balauft.
 ana ʒ j. ambræ gryf. gr. v. cum mucag.
 gummi tragac. aq. ros. solut. f. Trochisci
 pro suffumigio.

Effumatio quarta.

℞. Auripigmenti ad rubedinem ver-
 gentis ʒ iv. conteratur in pulverem pal-
 pabilem super lapidem marmoreum,
 & dein lævigetur, postea adde aq. com.
 q. s. renovetur infusio frigida recens per
 dies xl. sub finem addendo aquæ præ-
 dictæ momentum aq. rosaceæ, tandem
 subigatur cum ovorum albuminibus ad
 usum, addendo tertiam partem speci-
 erum in suffitu præcedente præscripta-
 rum usu postulante.

M 4

Vas

(Hic inserantur Tabulae.)

Vas è plumbo candido conflatum *Evapo-*
rationibus sive vaporibus humidis ex-
 cipiendis adaptatum. *A.* 1. *vas* ipsum:
B. 1. *eius orificium.* *C.* 1. *collum:*

U^sus hujus Vasis is est, ut decoctum me-
 dicamentosum calidum recipiat, supra cujus
 orificium reclinatus æger capite panno lin-
 teo longo obvoluto, pannique extrema-
 tibus circa vasis collum alligatis (quo minus
 dissipentur vapores) evaporationes inspi-
 rando in pulmones intimè hauriat.

Instrumentum

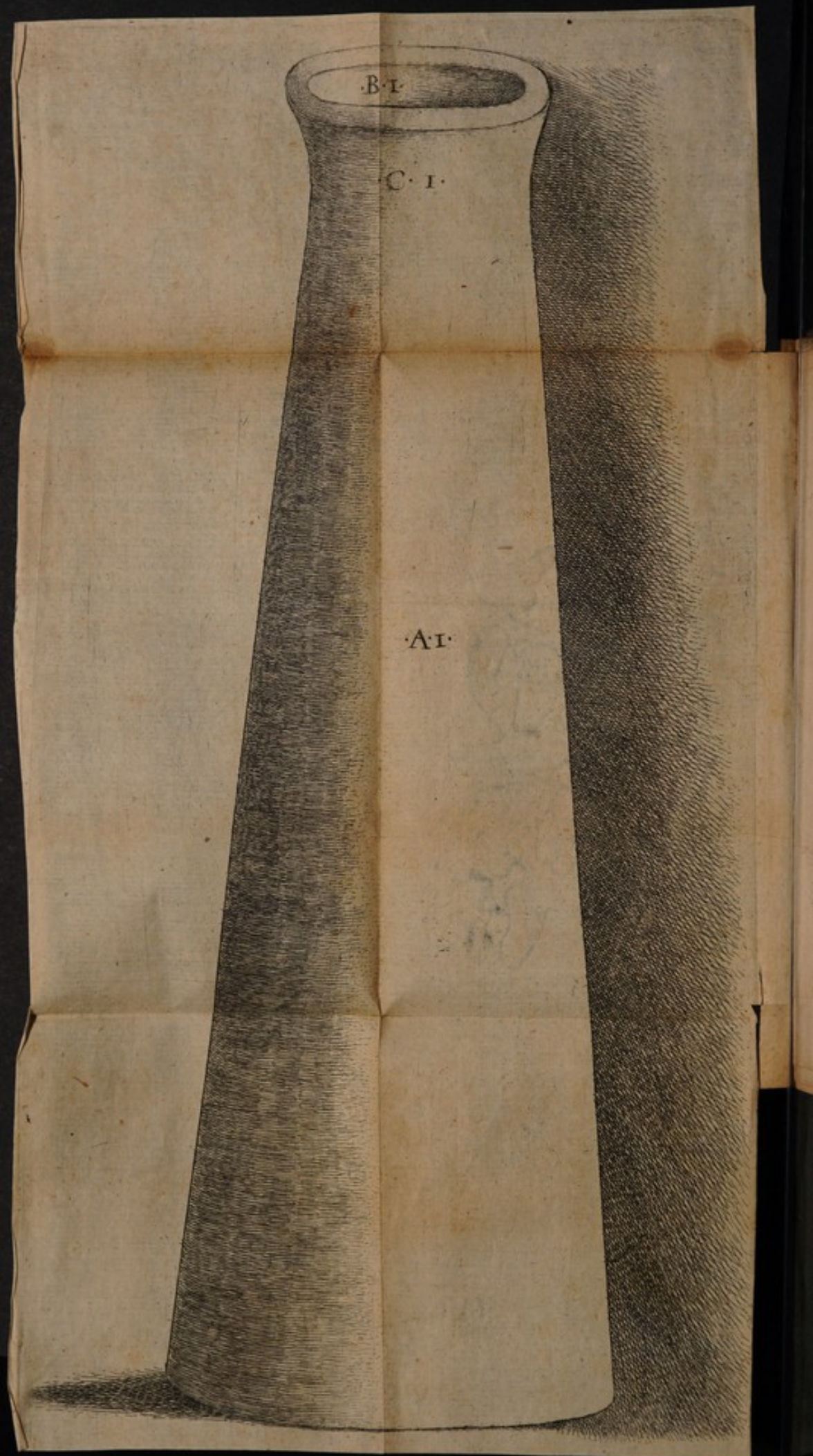

ap-
ex-
um:

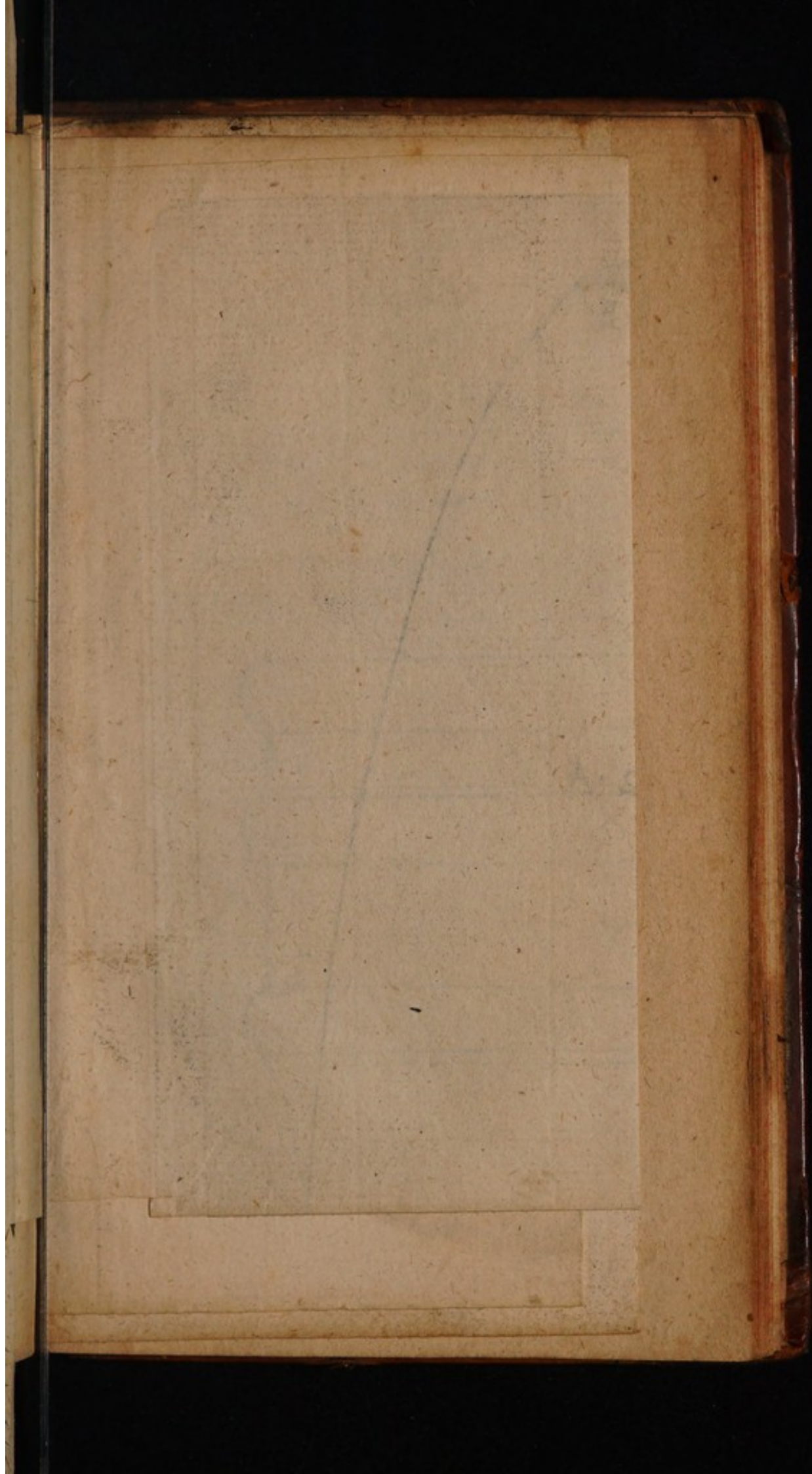
me-
rius
lin-
ita-
inos
nspi-

ntine

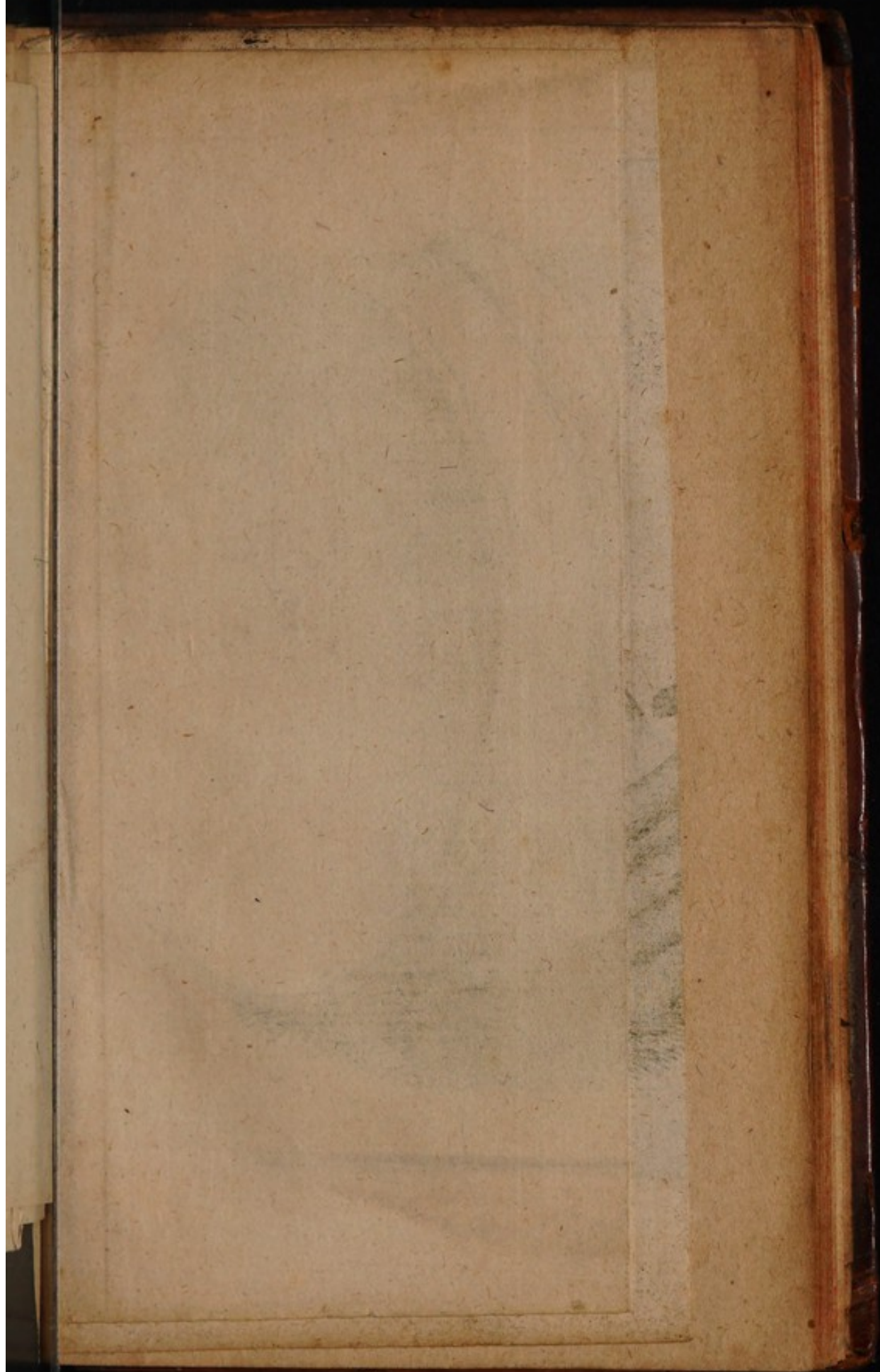
·2·B·

·2·A·

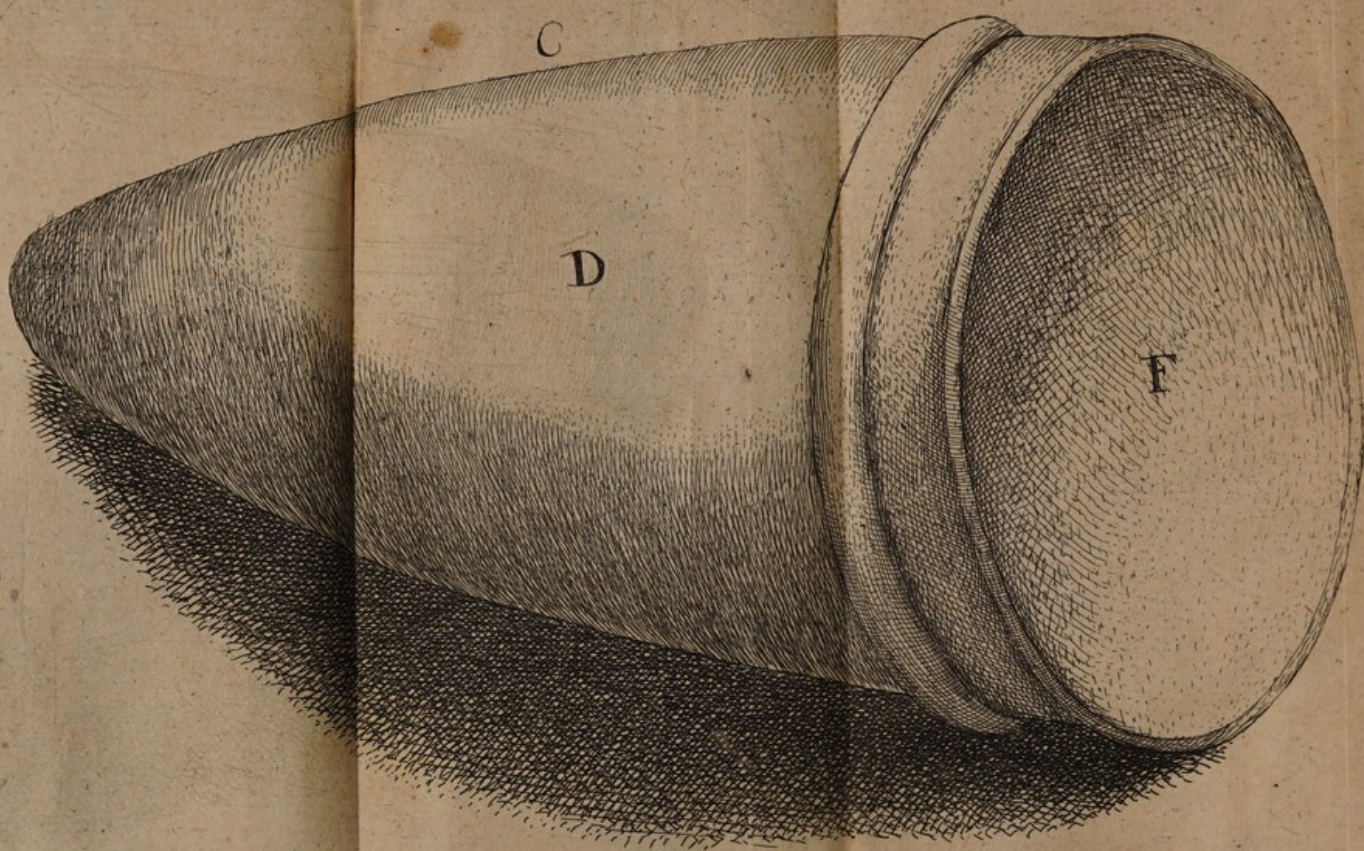
·2·A·

·2·A·

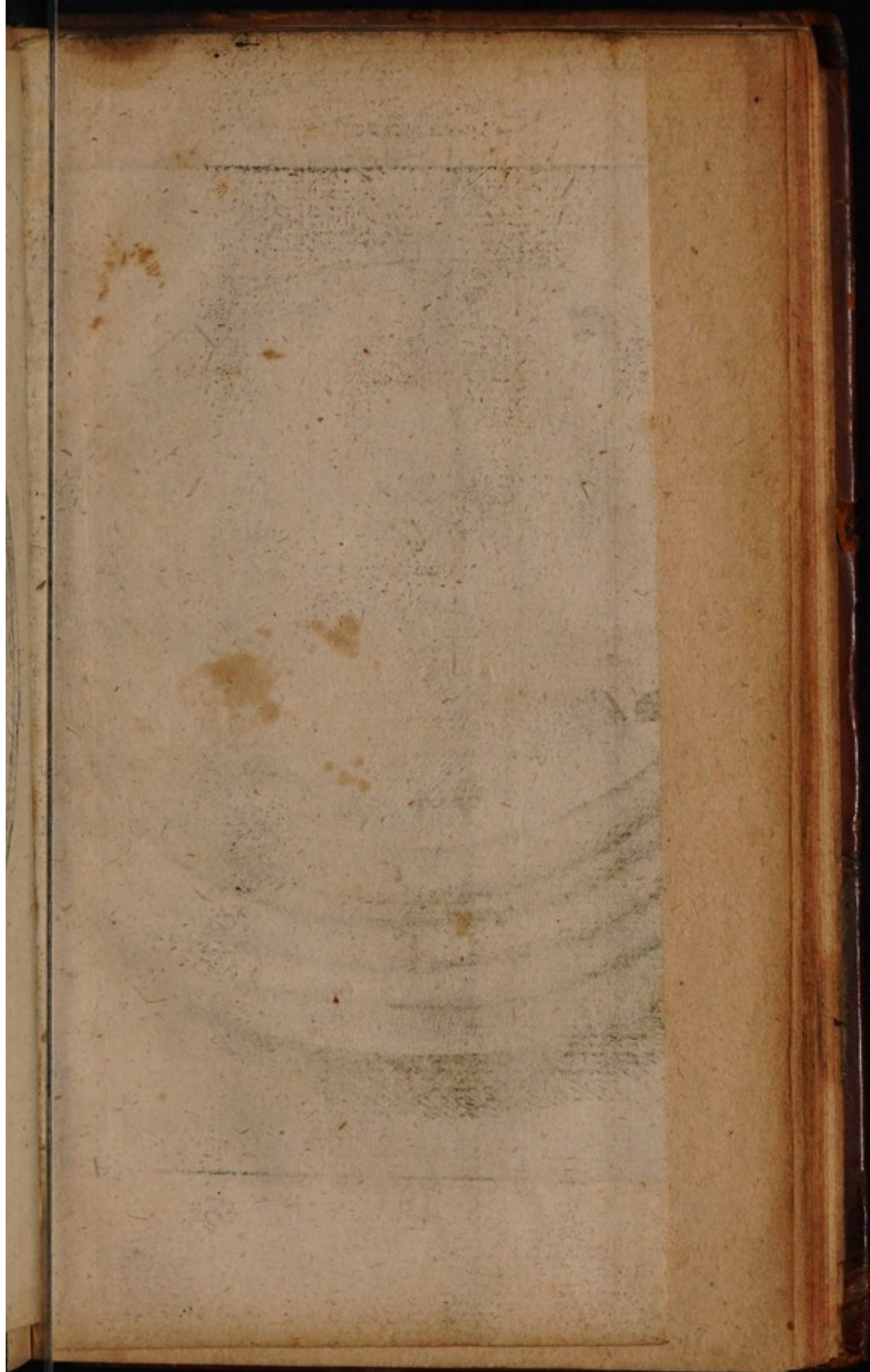

inte
form
con
imbi
conf
nica
Bafin
super
parti
nea
pru
pru
five
quib
firm

Instrumentum lignum concavum coniforme effumationibus (uti vocat author) sive vaporibus siccis excipiendis accommodatissimum.

A.2. A.2. A.2. notant Instrumentum integrum clausum utrâque sui parte conformatum. *B.2.* foramen per quod vapores conclusi per modum suctionis in pulmones imbibuntur. *C.C.* partes duæ instrumentum constituentes. *D.* partis superioris sive conicæ facies externa. *E.* partis inferioris sive Basis facies externa. *F.* Cavitas sive partis superioris facies interna. *G.* Basis sive partis inferioris facies interna, laminâ stannea undique obducta, supra quam mediam pruna una atque altera ponenda, & supra prunas suffitum materia pulveres scilicet sive Trochisci. *H. H. H. H.* clavi ferrei quibus prædicta lamina basi affigitur & obfirmatur.

Epiploxii

Præsidia *ἐκλογή* sanguinis rectificationem & symptoma hæmoptoicum pariter respicientia, quæ pro exigentiâ in rem præsentem methodo introducantur.

Aqua Hæmoptoica Quercitani.

℞. Rad. bistortæ, symph. major. torment. ana ℥ j. herb. centinod. millef. veron. pyrolæ, fanic. bursæ past. cum rad. ana m. j. summitat. rubi, lentisci, ana m. ss. gran. sumach. myrtil. sem. plantag. berber. papav. albi, ana ℥ vj. flor. nymph. cucurb. cydon. ana p. j. contus. & commixtis omnibus macerentur per quatrimum ad ignem balnei in succorum depuratorum plantaginis portul. acetos. agrim. ana ℥ ij. dein fortiter exprimantur: His adde acaciæ hypocistidis ana ℥ ij. terræ figil. bol. armen. ana ℥ ss. Electuar. diatrag. frig. ℥ ij. macerentur denuò per quatrimum, dein per cineres ad ficcitatem destillentur, cujus dos. est à cochl. j. ad iij.

Aqua

Aqua altera facile parabilis, efficax.

℞. Boli armen. terræ figil. spod. hæ-
 matit. ros. rub. ana ʒ v. corallor. succini
 margaritar. ana ʒ ij. gum. arab. tragac.
 ana ʒ ij β. sem. pap. alb. portul. plantag.
 maluæ, C. C. usti ana ʒ ij. succi acac.
 glycyrh. plantag. acetos. portul. hypo-
 cist. ana ℥ β. Amyli torrefacti ʒ iiij.
 syr. myrtili symph. de ros. sic. ana ʒ iiij.
 oliban. ʒ ij. mastich. ʒ β. spec. diatrag.
 frig. ʒ j β. mista putrescant ac destil-
 lentur, cujus dos. est à cochl. j. ad iiij.

Aqua pectoralis temperatior
Dorneri.

℞. Rad. glycyrhiz. ʒ β. rad. tussilag.
 polypod. quercin. ana ʒ iiij. herb. capil.
 vener. veronicæ ana m. iiij. marrub. sca-
 bios. ana m. j. sem. maluæ cydonior.
 ana ʒ vj. quatuor frig. major. ʒ j β. sem.
 pap. albi ʒ iiij. portulac. endiv. ana ʒ j.
 flor. violar. borag. nymph. ana m. j.
 flor.

(172)

flor. bugloss. rosar. ana m. ss. jujub.
sebest. ana n° xxj. dactyl. ping. enu-
cleat. n° ix. Pulverizanda, pulveri-
zentur subtilissimè reliqua verò inci-
dantur minutim misceantur & infund.
in aq. tusselag. & viol. ana ℥ ij ss. sca-
bios. marrub. ana ℥ j. hyssop. veron.
ana ℥ ss. additis mellis passularum ℥ iij.
syr. de succo violar. ℥ v. commisceantur
& infundantur in loco calido per octi-
dum vase quotidie aliquoties exagi-
tato, deinde destillantur igne lenissimo
mediante B.M. cujus dosis est ad ℥ iij.
cum ℥ ss. syr. viol. aut ℥ ss. sacchari
crist.

Aq. Frigida Gesneri.

℞. Florum ros. rubr. viol. ana m. iij.
borrag. bugloss. nymph. ana m. j. sem.
cucurb. cucum. ana p. j. sem. portulac.
lactuc. papaver. albi, nigri ana ℥ ss. fol.
beton. m. ij. rad. cichor. m. j. rad. caryo-
phyllat. ℥ ij. aq. fontan. ℥ iv. infunde
per horas aliquot, tandem B.M.

Aqua

Aqua Hypnotica Quercitani.

℞. sem. frig. major. excort. ana ʒ ij.
 sem. pap. alb. ℥ β. lactucæ ʒ iv. hyosc.
 ʒ ij. flor. nymph. viol. ros. rub. papaver.
 rhæad. ana p. iv. flor. sambuci, summit.
 rutæ ana p. ij. macis, nucis mosch. ben-
 zoini ana ʒ vj. contundantur & infun-
 dantur per quatrimum in aq. rosar.
 lactuc. nenuph. papav. rhæad. ana ℥ ij.
 dein colentur & fortiter exprimantur,
 huic expressioni adde Requi. Nicol.
 ʒ β. croci, mumix ana ʒ iij. camphoræ
 castor. ana ʒ j. destillentur ex artis
 præcepto, cujus dosis ad ʒ ij. tempore
 somni.

Tinctura papav. er. Hadriani Myns.

℞. Conser. flor. papav. er. ʒ j. flor.
 papav. er. spiritu vitrioli irrorati ʒ j.
 m. & cum aq. ex succo prædict. florem
 destil. ʒ xxx. extrahatur tinctura ru-
 bicundissima, quam postea filtra &
 adde syr. è succo flor. papav. er. parum
 vitriolati.

(174)

vitriolati. M. & ad usum repone dos.
ab ʒ. ss. ad ʒ ij. per se aut ex vehiculis
idoneis.

Quinta essentia ferri, P. F. Fabri.

Ferro limato candefacto affenden-
dum acetum acerrimum, donec per-
optimè extingatur, extinctum iterum
candefac. & candefactum aceto ex-
tingue, idque septies repetendo donec
in rubicundissimum crocum ferrum
convertatur; deinde dum phialæ in-
ditum est oblongi colli, huic affundenda
est aceti stillatitii acerrimi permaxima
quantitas, ita ut septem aut octo digi-
tis superemineat croco, & totum omne
phialâ optimè clausâ collocanda est in
furno cinerum ad digestionem lentam
per mensem unum, agitando phialam
quibuscunque singulis diebus, donec
acetum tingatur in rubrum colorem, a-
cetum tinctum deponendum est per
inclinationem in vas aliud vitreum, no-
vum aut acetum stillatitium magmati
residuo affundendum, & iterum dige-
readum

rendum in cineribus tepidis donec tingatur, hoc iterum seperandum & priori jungendum, magna autem tum temporis residuum calcinandum est, & candifaciendum in tigillo, & aceto ut prius extinguendum quater aut septies donec iterum in crocum convertatur, huic croco phialæ imposito affundendum est acetum acerrimum iterum stillatitium, & digerendum ut prius donec tingatur: hoc toties repetendum est quoties per digestionem tingetur acetum. Postquam autem non amplius colorabitur, acetum omne tinctum destillandum est in balneo leni igne donec tinctura remaneat in fundo Alembici in consistentiâ mellis; huic affundendus est spiritus vini alcoholizatus, & ab omni phlegmate aquoso vindicatus, donec dissolvatur omne magma per digestionem lenem in balneo tepente, spiritus vini tinctus seperandus est per inclinationem, & magmati residuo quod solutum non fuit, affundendus est novus spiritus vini alcoholizatus & iterum digerendus, hocq; repetendum est

est donec omne magma solutum sit, & non amplius tingatur spiritus vini colore rubicundissimo : Spiritus omnis tinctus destillandus per retortam levissimâ destillatione, donec omnis spiritus consensus sit; tunc demum augendus est ignis, & forti destillatione mutato recipiente colligendum est oleum ferri, perquam optimè rubeum, & ter aut quater per retortam rectificandum est, magmata verò residua cujuscunque destillationis simul colligenda sunt, & simul ignienda in tigillo, donec albescant; ex his deinde salem elicies album per lotiones & evaporationes multoties iteratas cum calcinationibus, salem hunc purum, putum & candidum addes oleo tuo rectificato, & servabis ad usus in phialis vitreis optimè clausis, dos. ʒj.

Essentia lapidis Magnetis, Fabr.

Essentia ferri superius tradita, sumenda est, ut essentia magnetis integra & incontaminata haberi possit, in eamque

que essentiam puram & limpidam, magnetem affundes pulveratum, & in alcohol redactum, in phialâ oblongi colli, orificiôque obturato in balneo tepenti digeres per noctes & dies quindecim; his peractis impones retortæ luto munitæ, & ad cineres distillabis, servatis ignis gradibus: primò lentus erit ignis, mediò mediocris, ultimo fortissimus. Caput mortuum seu magma quod remanet in fundo retortæ post destillationem eximendum est, fractâ retortâ, & pulverizandum & in tigillo fortissimo igne per diem integrum calcinandum, tum demum fortissimo & acerrimo aceto solvendum, & sal ex calce extrahendum est, & permultis lotionibus & calcinationibus ad summum candorem perducendum, aut tandem ad majorem perfectionem ad rubeum colorem & solutionem facilem conducendum: Hoc ultimò sal connectendum est cum essentia ferri, spiritu magnetis imprægnatâ, & digerendum per tres aut quatuor dies balneo tepido, & per balneum

abstrahendum est destillatione quicquid poterit ascendere, reliquum verò digerere oportet igne leni & continuo, donec fixum sit omne, ita ut per destillationem fortem ascendere non possit, at in fundo vasis destillatorii maneat fustum & liquatum tanquam metallum salpetra liquata, cujus humidum adeo ligatum est suo succo, ut vi ignis separari non possit, nisi carbonibus immediate tangatur. Hoc prædictum deinde Arcanum summopere custodiendum est tanquam miraculosum in curandis vulneribus & sistendis omnibus sanguinis fluxibus, ut experientia certum fiet, cujus dos est ad gr. x. aut 3 ss. ex vehiculo idoneo.

Tinctura Coralliorum Hartmanni.

Calcinantur prius Corallia non pulverisata, sed integra, igne reverberii primum lento, ut saltem viva flamma corallia in testis (seu cellis terreis) in furno reverberii posita superficie tenus tangat, corallia hoc modo primo gradu albescunt

albescunt caloremque nativum abscondunt. Tandem ergo gradibus ignis succedentibus corallorum corpus est fatigandum, donec ex albedine in flavedinem, & ex flavedine in rubedinem summam reducantur, corpore toto reddito spongioso & leni, id quod plerumque biduo vel triduo absolvitur. Hoc igitur signum dum in promptu fuerit, tum demum corallia beneficio graduum ignis facto sunt habita ad propriam tincturam in aliud menstruum deponenda, sic itaque præparata corallia si in spiritum vini, vel in alcohol spiritus roris majalis injiciantur, paulo post sponte suâ in ididem alcoholi tincturam deponunt. Igitur hæc aliquantulum menstruo vini per destillationem inde ablato, fit rubicundissima cum quadam dulcedine; exhibetur in vehiculis convenientibus à gr. iij. ad gr. x. Vel,

℞. Sachari cand. depuratissimi, fragmentorum coral. ana q. s. inde in retortam & destillentur in arenâ per latus, exhibit tinctura rubicundissima, cujus

(180)

dof. est à gr. x. ad xx. ex vehiculo accommodato post debitam rectificationem.

Tinctura Rosar. rub. Dorneri.

℞. flor. ros. rub. ʒ ij ss. aq. ros. opt. ʒ xxx. macerentur aliquandiu; postea adde spir. vitrioli ʒ j ss. julap. rosar. q. s. pro dulcoratione.

Hydrorosatum Ang. salæ.

℞. Caputum rosar. exiccat. ac subtilissimè concisorum ʒ ij. coq. in lb j. aq. fontan. limpidæ, cui si satis fuerit tincta, ac in vitrum percolata affundantur spiritus vitrioli gr. xx. facta modicè circumagitatione, decoctum vel aqua hæc colore apparebit saturato rubescente, & ad gratiam augeri spiritus vitrioli quantitas debet.

Decoctum

*Decoctum ad ardorem & tenuitatem
sanguinis emendand. Quercitani.*

℞. Rad. acetos. cichor. bugloss. ana ʒ j.
jujub. paria vi. fol. endiv. portul. lactuc.
acetos. ana m. j. sem. cucul. cucum.
melon. lactuc. psyllii, cidon pap. albi
ana ʒ ss. flor. viol. nenuph. ana p. ij gum.
arab. trag. ana ʒ ij. f. decoctio & in co-
laturâ dissolvi poterunt syrupus de pa-
pavere, de nenuphari, viol. de ros. sic.
& cidon. sine spec. ana q. s.

Syrupus de Manna solut. Mindereri.

℞. Pulpæ Tamarind. ʒ ij. Jujub.
sebest. ana n°. xx. prunor. damascen.
caricar. ping. n°. x. hordei integri m. ss.
polypod. Q. ʒ iv. ss. sem. fænic. ʒ ij.
aq. fontan. lb vij. coque ad remanentiam
lb v. in Colaturâ calidâ infunde per
noctem fol. senæ el. ʒ ij. Agar. troch.
Rhab. opt. ana ʒ iiij. Colaturæ leviter
expressæ iterum adde Mannæ Cala-
brin. mellis rosac. sol. ana ʒ viij. sachari

albi ʒ xvj. f. Syrupus ʒ ij. cinamoni
aromatizandus.

Syrupus Aristolochiae Fabri.

Radices recentes Arist. rot. contus.
& f. q. spiritus vini permixtæ ad emi-
nentiam iv. aut vj. digitorum in phialâ
vitreâ optimè clausâ in cineribus tepi-
dis per tres aut quatuor horas digeren-
dæ sunt, donec rubescat vini spiritus,
qui postea extrahendus est per incli-
nationem, & novus addendus, ut tota
extrahatur Aristolochiæ tinctura, quæ
tum demum in B.M. destillanda est, ut
separetur vini spiritus, & remaneat tin-
ctura rubicundissima in fundo instar
mellis, cui addenda est f. q. sacchari, &
in syrupum percoquenda; cui ultimò
(si libuerit) sal connectendus est, &
servandus ad usus medicos varios, ad
majorem efficaciam potest extrahi spi-
ritus Aristolochiæ, ex succo ejus fer-
mentato, & postquam depuratus est
spiritus à suo phlegmate syrupo ad-
dendus est, ad quamcunque scilicet
libram

libram 3 j spiritus, cujus syrupi dos. est
3 ss. ex ovo sorbili.

Essentia radicum Althea, Ang. Sala.

℞ Rad. alth. ficcatae & in taleolas
concisae, in olla optimè vitreata aq.
altheae ferventis ℥ iv. affunduntur,
absque commotione infusum per no-
ctem quiescat, hinc liquor pellucidus
per setaceum sine expressione coletur,
colatum usitato modo leni evaporati-
one in consistentiam cogitur. Hic pse
modus in radicum symphiti & similium
mucilaginosarum optimus, at cum hu-
jusmodi essentiae rauescant citò haud
multo ante ipsius mixturæ confecti-
onem eas parare consultum est.

Mixtura Althea, Ang. S.

℞. Essent. radiceis alth. symph. violarum
cærul. ana 3 j. glycyrrhiz. 3 ss. essentiae
corticum papaveris albi 3 ij. essent.
jujubar. 3 iv. Gum. trag. arab. subt. pulv.
ana 3 ij. dos. ab. 3 ss. ad 3 j.

N 4

Mixtura

Mixtura myrtillorum ejusdem.

℞. Essent. fructuum myrtil. cum aq.
 plantag. vel bursæ pastor. extract. ʒ ij.
 essentia ros. rub: ʒ j. acaciæ nost. ʒ ij.
 essent. de cydoniis ʒ iij. & ʒ ij. m. dos.
 ʒ ss.

Essentia Cydoniorum A.S.

℞. Cydoni rum selectorum & ma-
 turor. cum cortic. in tenues & oblon-
 gas taleolas incisor. q.s. rejectis semi-
 nibus cucurbitæ indantur, & affusâ aq.
 rosar. ad eminentiam aliquantulum a-
 lembico cæco apposita, & in B.M. ut
 cydonia mollescant foveatur, hinc aq.
 rosar. aliquantulum tincta & seperata,
 reliquam levi expressione ne quod li-
 quidum admisceatur coletur, quod cum
 aquâ dictâ conjunctum iterum blandè,
 ne quod empyreuma contrahat inspif-
 setur, essentia gustu & visu gratissima
 existit.

Extractum

*Extractum sive sanguis symphytæ
Querc.*

℞. Rad. symph. major. & min. simul
opt. mundat. has in mortario marmo-
reo probe contunde cū pistillo ligneo
donec formam pulpæ sortiatur: Ad ℥
iv. hujus pulpæ adjice medullæ panis se-
calini, & panis filiginei sive triticei, ana
℥ j. omnia invicem probe mixta &
tantillo vini albi irrigata, injiciantur in
matracium vitreum cum longo collo,
subere vel cerâ Hispanicâ optime ob-
turatum ut nihil transpiret; hoc ma-
tracium collocetur in fimo calido, quam
Chymici ventrem equinum vocant,
sive in balneo vaporoso, donec materia
in chylisanguinei ac rubicundi colorem
convertatur. Tunc illam fortiter prælo
exprime, & expressionem chylosam &
sanguineam pone in balneo vaporoso, il-
lud in hac secundâ digestionem majorem
acquiret rubedinem, & fæces aliquot in
fundo relinquet, quas superabis continu-
ando hanc digestionem & depurati-
onem,

onem, donec materia clarissima & rubicundissima apparuerit; sepe ab illâ tunc liquorem clariorem per alembicum ad ignem balnei vaporosi, & remanebit in fundo extractum rubicundissimum, quod nominant sanguinem symphyti, ad hernias & omnia ulcera interna præstantissimum, cuius dos. est ℥j. in suâ propria aquâ, aliâve congruâ.

Extractum Brasii Anthoris.

℞. fol. fragor. pentaphyll. pimpinell. equiset. cetrach. consolid. ana m. j. decoqu. in s. q. decocti brasii ad mellis consistentiam, colaturâ reservetur ad usum.

Trochisci de Papaver. Had. Amyns.

℞. Sacchari penidii ℥ij. sem. papaveris albi ℥ss. sem. melon. excort. cucurbitæ ana ℥ij. succi glycyrrh. ext. boli armen. rubri præp. flor. sulph. compos. ana ʒj β. extract. flor. pap. errat. ʒβ. m. & cum s. q.

(187)

f. q. mucilag. sem. cydon. cum aq. papav.
errat. ext. f. Trochisci parvi sublin-
guales.

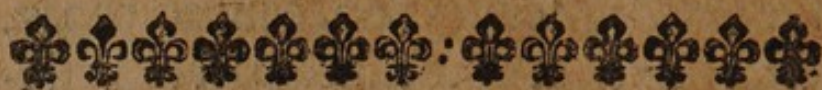
*Pulvis Scaligeri in cruenta ex-
puitione.*

℞. Boli arm. terræ figil. spod. hæ-
matit. rosar. rub. ana ʒ v. coral. rub.
carab. margarit. gum. arab. trag. ana ʒ ij.
sem. papav. albi, portul. maluæ, plantag.
C. C. usti, acaciæ, succi glycyrrh. ana ʒ ij.
m. f. Pulvis.

FINIS.

INDEX CAPITUM.

CAP. I:

DE subactione alimentorum, ut & de ordine ingerendi, & diætæ moderamine.

CAP. 2. De Salivæ acida, seu de acido ventriculi redundante.

CAP. 3. De colore Sanguinis.

CAP. 4. De totali Circulationis necessitate, & de particulari ejus in tabida & atrophica deficientia.

CAP. 5. De Narium hæmorrhagia.

CAP. 6. De Sanguinis congestione, nec non de seri separati circuitu.

CAP. 7. De Prodromis & præcautione sanguinis alienati.

CAP. 8. De Fermentationum ideis & specificatione.

CAP. 9. De Vasculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorundem dispositura.

CAP. 10. De motu Sanguinis devio, seu fluxione in primis pectoralia alluente.

CAP. 11. De fluxionum prodromis.

CAP. 12. De diebus horisque fluctuationis diacriticis.

CAP. 1

Index Capitem.

CAP. 13. De fluxionum reductione & proportionem.

CAP. 14. De sanguine exotico, seu de sanguine extravasato stagnante.

CAP. 15. De Sputi materia & essentia in genere.

CAP. 16. De vasculis Sputorum susceptivis & modo expectorationis.

CAP. 17. De temporibus avaxdōptei dicatis.

CAP. 18. De Sputo albo spumoso.

CAP. 19. De Sputo subalbido pellucido densabili.

CAP. 20. De Sputo luteo.

CAP. 21. De Sputo subceruleo, subnigro, & ferrugineo.

CAP. 22. De Sputo salino.

CAP. 23. De Sputo subdulci.

CAP. 24. De Sputo canoso & cinereo seu purulento.

CAP. 25. De Hemoptosi curanda.

CAP. 26. De γαλακτοπεία.

CAP. 27. De usu perdulcium.

CAP. 28. De balituum & suffituum administratione.

CAP. 29. De Fonticulis.

CAP. 30. De Sudoribus.

INDEX

INDEX RERUM.

S uccorum alienatorum defectiones	p. 94
Succorum alienatorum devastaciones	95
Observationes διαγνωστικῶν spectantes	100
Rerum non naturalium accommodatio	113
Regule Evacuacioni dicatæ	118
Regule Expectorationi dicatæ	120
Regule Sudorificis adaptatæ	122
Regule Fontanellis dicatæ	124
Regule suffituum & halituum administrati- oni dicatæ	125
Contraindicantium Regule moderatrices	126
Regule Vestitui dicatæ	128
Regule corporis motui dicatæ	129
Regule corporis positioni pertinentes	130
Regule Phlebotomiæ dicatæ	ibid.
Syrupus magistralis, quo sanguis à sale & tenuibus ichoribus optimè vindicatur	135
Aqua Sanativa	139
Aqua Calcis	140
Tinctura Boli Armeni	141
Decoctum Limacum	ibid.
Infusum	142
Serum Alteratum	ibid.
Amygdala	143
Julapium	ibid.
Haustus hypnoticus	144
Ecclegma	ibid.

Index Rerum.

<i>Electuarium</i>	145
<i>Conditum</i>	ibid.
<i>Trochisci</i>	ibid.
<i>Alimentum Pharmacodes</i>	146
<i>Radices</i>	47
<i>Folia</i>	ibid.
<i>Fructus</i>	ibid.
<i>Apparatus</i>	ibid.
<i>Pinatum Crustemiorum</i>	ibid.
<i>Ingerendi ordo</i>	148
<i>Ciborum debita inteneratio</i>	ibid.
<i>Ciborum Electio</i>	149
<i>Operationes circa viscera & partes respira- tioni subservientes</i>	154
<i>Minorativorum simplicium & compositorum Paradigmata</i>	156
<i>Pilula</i>	159
<i>Thoracica alterantia simplicia</i>	160
<i>Composita</i>	161
<i>Decomposita</i>	163
<i>Potus primus</i>	164
<i>Potus secundus</i>	ibid.
<i>Potus tertius</i>	165
<i>Potus quartus</i>	ibid.
<i>Evaporatio prima</i>	ibid.
<i>Evaporatio secunda</i>	166
<i>Evaporatio tertia</i>	ibid.
<i>Effumatio prima</i>	ibid.
<i>Effumatio secunda</i>	167
<i>Effumatio tertia</i>	ibid.
	Effu-

Index Rerum.

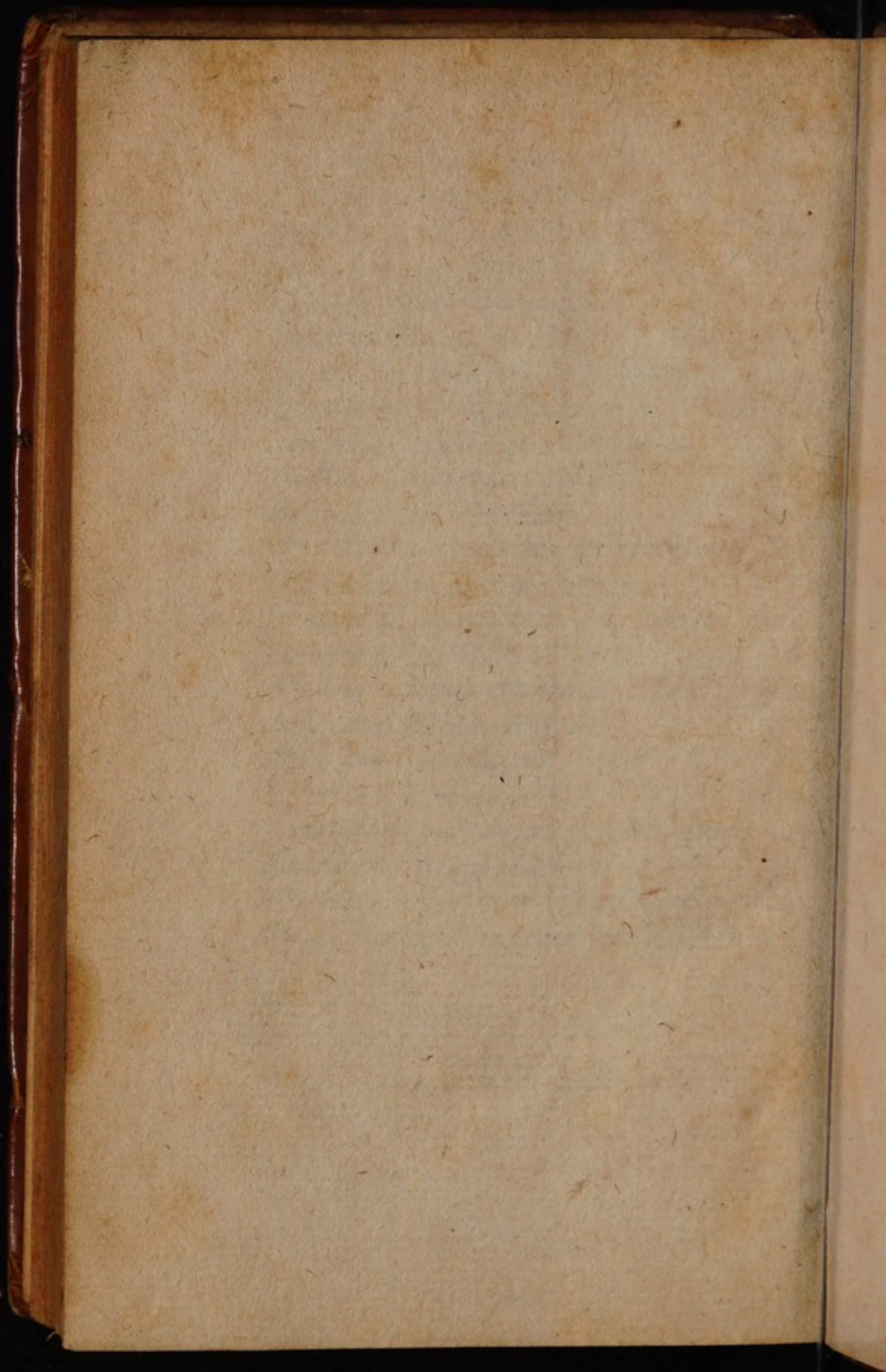
<i>Effumatio quarta</i>	ibid.
<i>Aqua hemoptoica Quercitani</i>	170
<i>Aqua altera facile parabilis, efficax</i>	171
<i>Aqua pectoralis temperatior Dorneri</i>	ibid.
<i>Aqua frigida Gesneri</i>	172
<i>Aqua hypnotica Quercitani</i>	173
<i>Tinctura Papav. er. Hadriani Myns.</i>	ibid.
<i>Quinta essentia Ferri. P. J. Fabri</i>	174
<i>Quinta essentia lapidis Magnetis Fabri</i>	176
<i>Tinctura Coralliorum Hartmanni</i>	178
<i>Tinctura Rosar. rub. Dorneri</i>	180
<i>Hydrosolatum Ang. salæ.</i>	ibid.
<i>Decoctum ad ardorem & tenuitatem sanguinis emendandum Quercitani</i>	181
<i>Syrupus de Manna solut. Mindereri</i>	ibid.
<i>Syrupus Aristolochie Fabri.</i>	182
<i>Essentia radicum Altheæ, Ang. Salæ</i>	183
<i>Mixtura Altheæ, Ang. S.</i>	ibid.
<i>Mixtura Myrtillorum ejusdem</i>	184
<i>Essentia Cydoniorum A. S.</i>	ibid.
<i>Extractum sive sanguis symphiti querc.</i>	185
<i>Extractum Brasii Authoris</i>	186
<i>Trochisci de Papaver. Had. Amyns.</i>	ibid.
<i>Pulvis Scaligeri in cruenta expuitione</i>	187

FINIS.

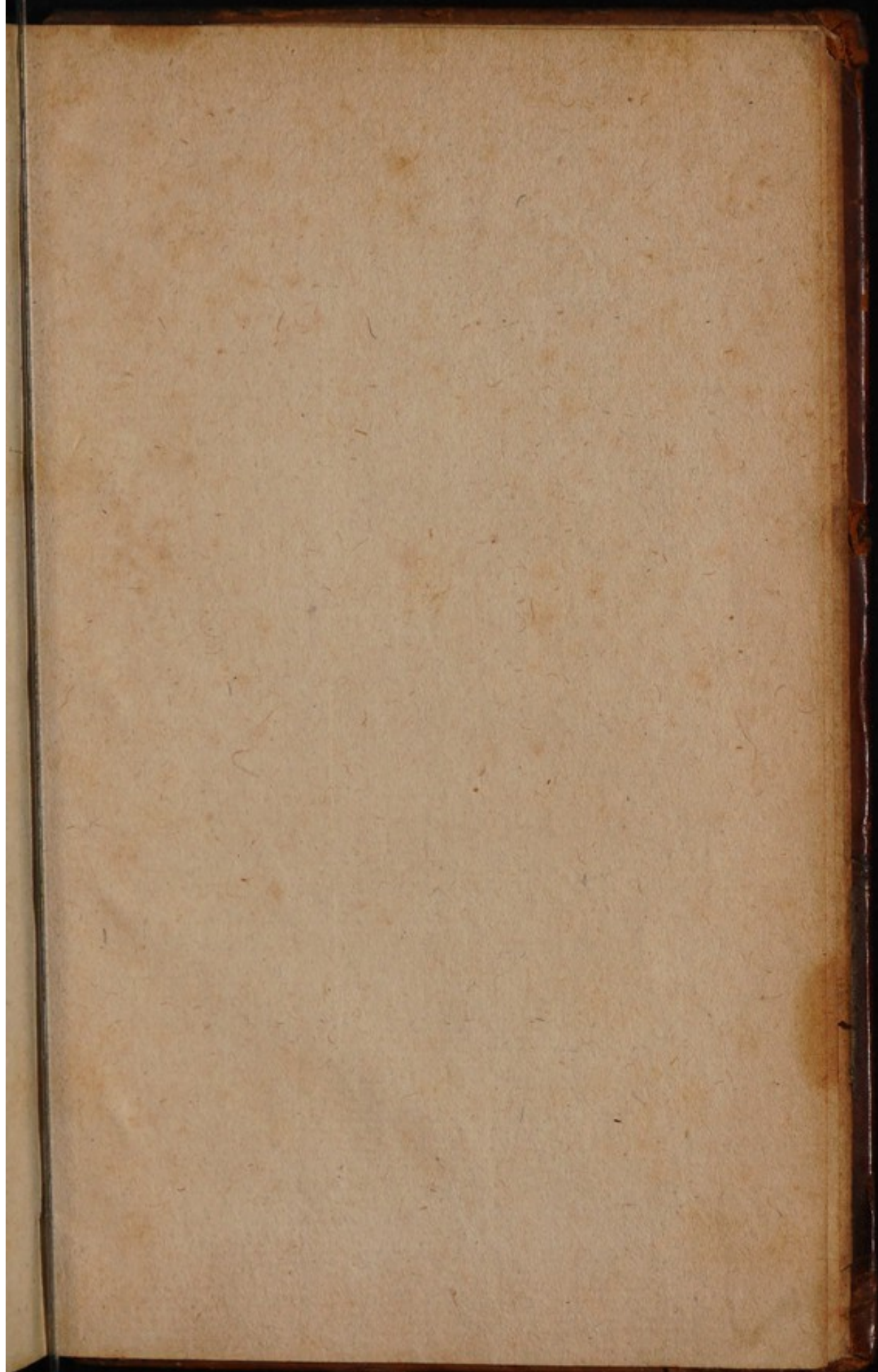

4
6
8
0
d.
r
31
id.
82
83
id.
84
id.
85
86
id.
87

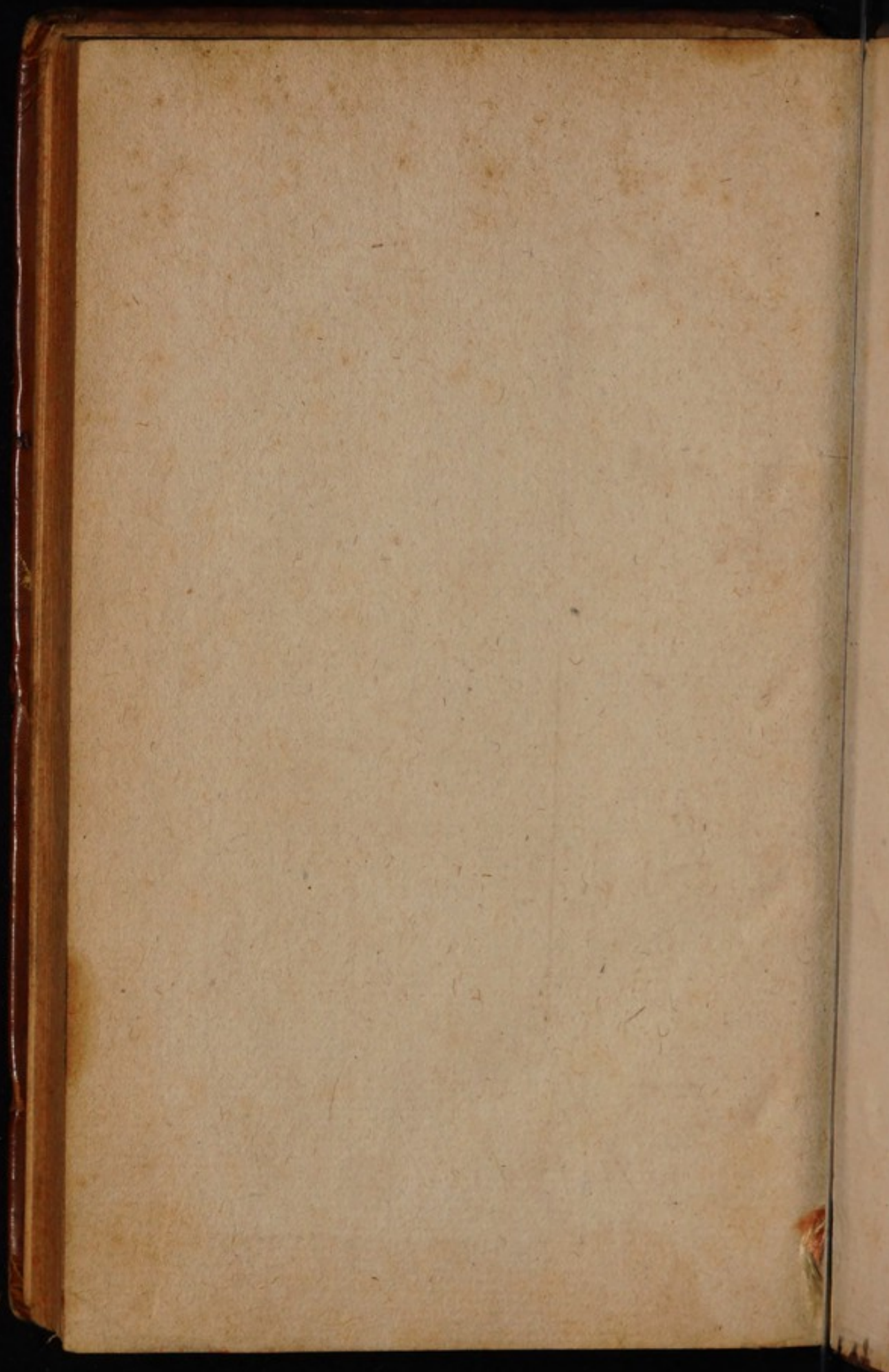

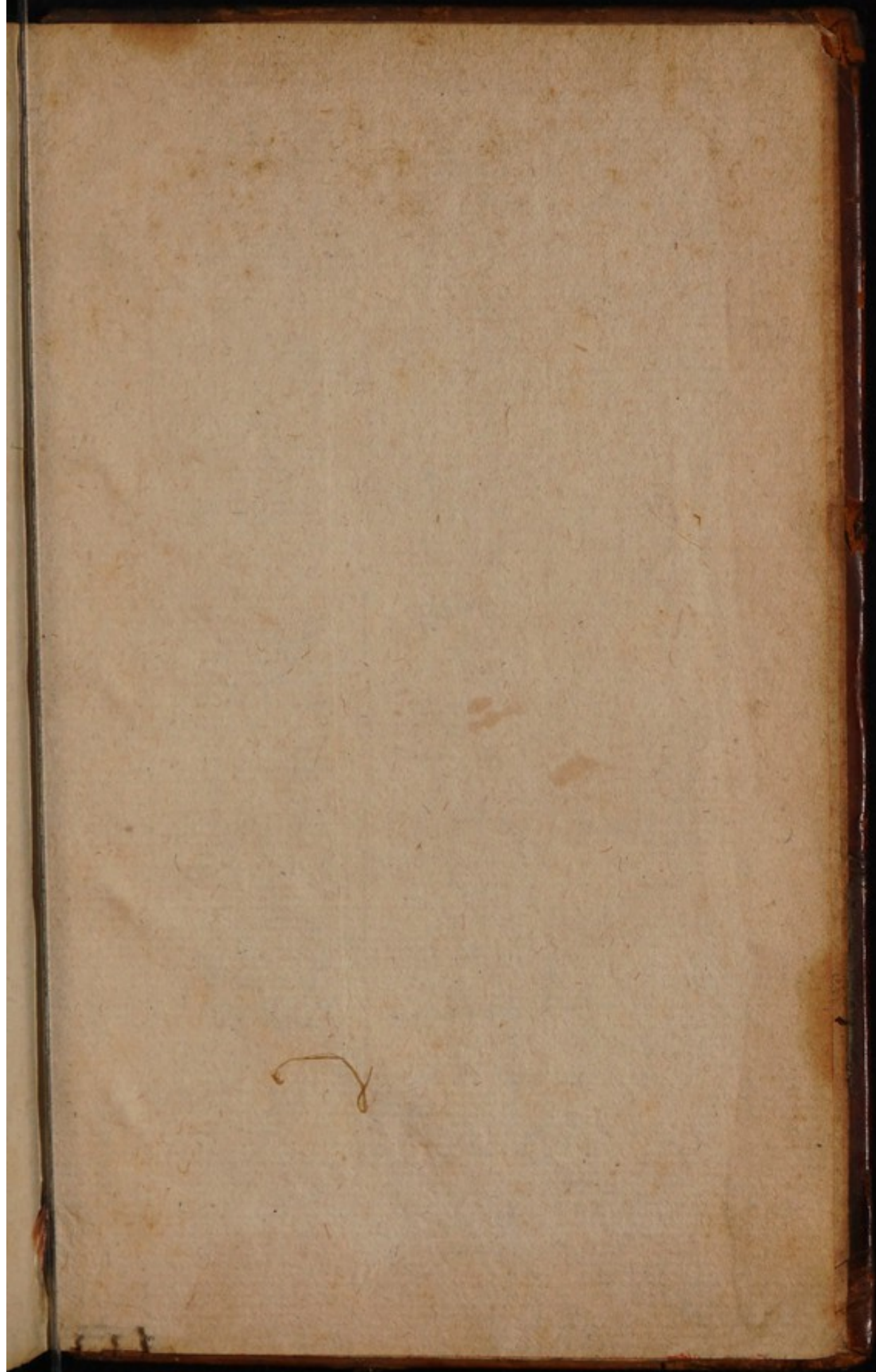

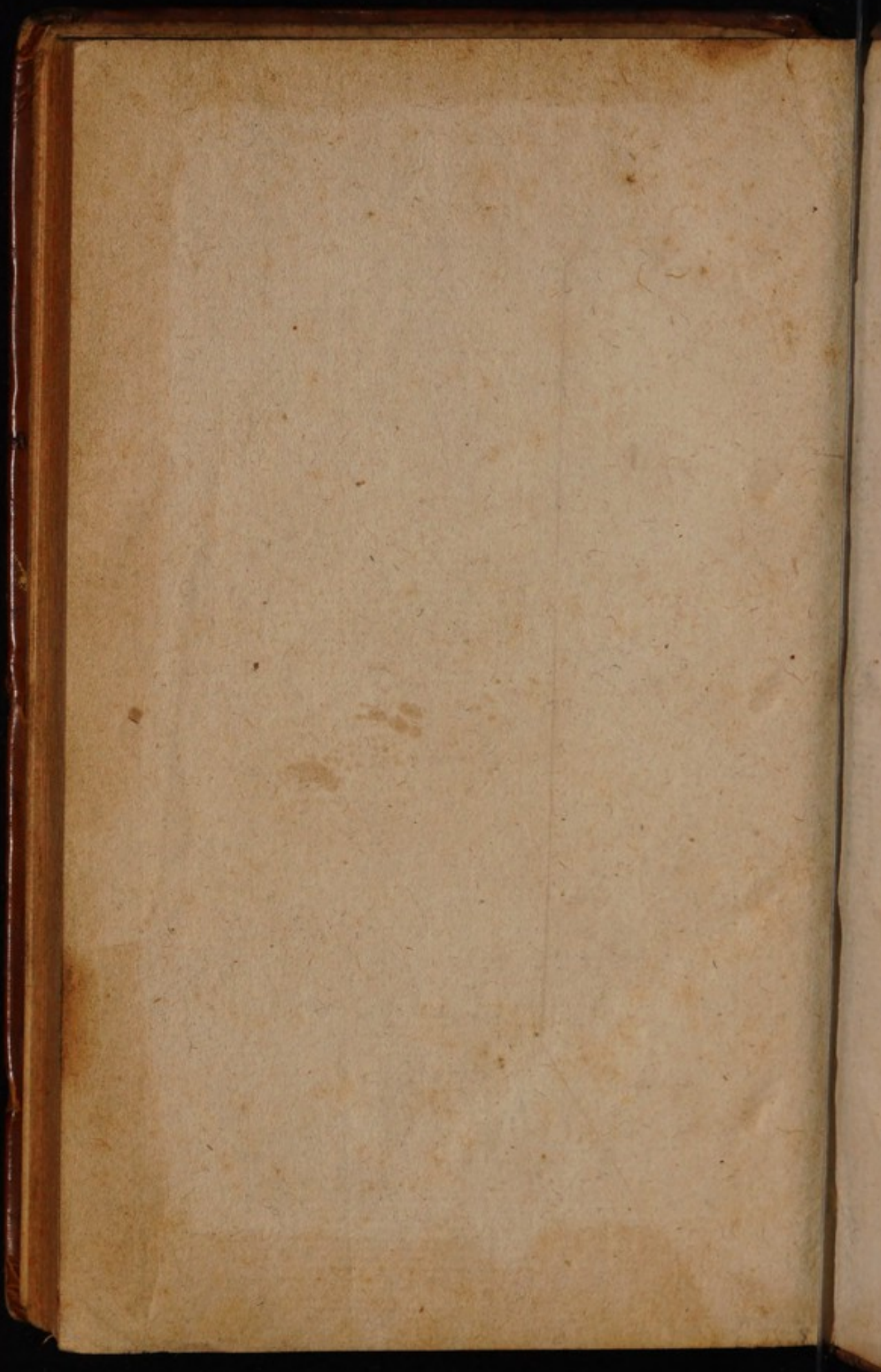

B. n. c.

medicines

2

17 - 12 g/oz

g

o. g. e.

